

Шумарски лист

Издаје Југословенско Шумарско Удружење

Уређује редакциони одбор. — Главни и одговорни уредник:
инж. Милан Мариновић

Бр. 8.

Загреб, 1. аугуста 1924.

Год. 48.

Садржај:

Павао Билић (Сарајево): Гospодарење u bos. herc. šumama, njihovo podizanje pošumljivanje. — Ing. R. Sarnavka (Сrednje): Nešlo o stablima, oštećenim šumskim požarem. — С. Р. Б.: Пензије шум. службеника. — Literarni pre-gled. — Bilješke. — Šumska trgovina i industrija. — Iz J. Š. U. — Službene vesti. — Oglasi. — Прилог: Poziv na III. glavnu skupštinu, izvještaj o radu u godini 1923/24. i imenik članova J. Š. U.

No. 8.

48e Année

Revue Forestière

Pour la science et la pratique forestière, de l'industrie et du commerce des bois.

Edition de l'Union Forestière Yougoslave 2 Rue Vukotinović Zagreb.

Red. Ing. MILAN MARINOVIC

Parait chaque mois. Conditions de l'abonnement pour l'étranger Din. 120 par an

Sommaire du No. 8.

Exploitation forestière et reboisement en Bosnie et Hérzégovine par P. Bilić (Sarajevo). — Des arbres endommagés par incendies par ing. Sarnavka (Сrednje). — La pension de retraite des employés forestières. — Bibliographie. — L'industrie et commerce du bois. — Nouvelles de l' U. F. Y. — Notices. — Cronique forestière et mutations. — Adjudications. — L'invitation pour la réunion III.e d' U. F. Y. — Rapport des travaux de l'annee 1923/24. — Liste des membres de l' U. F. Y.

Šumarski list

izlazi svakog prvog u mjesecu na 3—5 tiskanih araka.

Članovi redovni J. Š. U. dobivaju ga besplatno nakon podmirenja članskog god. doprinosa od 50 Din.

Članovi pomagači a) kategorije plaćaju godišnje 25 Din.

b) " " " " 100 Din.

Članovi utemeljitelji i dobrotvori dobivaju ga nakon jednokratnog doprinosa od 500 dot. 3000 Din.

Pretplata se šalje za članove iz Slovenije na Podružnicu J. Š. U. u Ljubljani na ček. broj 11.054 ili po poštnoj nakaznici, za sve ostale pak na ček. J. Š. U. 34.293 ili na adresu blagajnika: Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2.

Uredništvo i uprava nalazi se u Šumarskom domu Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2. Telefon 6—60.

Za oglase plaća se:

Za stalne oglase ((inserate) kao i za dražbene oglase:

$\frac{1}{1}$ strana 500 (petstotina) Din.	$\frac{1}{4}$ strane 175 (stosedemdesetpet) Din.
$\frac{1}{2}$ strane 300 (tristotine) Din.	$\frac{1}{8}$ strane 90 (devedeset) Din.

Kod trokratnog oglašivanja daje se 15%, kod šesterokratnog 30% i kod dvanaesterokratnog 50% popusta.

Sakupljači oglasa dobivaju nagradu.

KR. PRODAJA BARUTA INDUSTRIJA ORUŽJA **BOROVNIK I VRBANIĆ** ZAGREB

Jurišićeva ulica 9.

Prodaja svakovrsnog
oružja, municije i
lovačkih po-
trepština.

Obavlja svakovrsne popravke, koji spadaju u
puškarsku struku, kao i montiranje dalekozora

Vlastita tvornica pušaka u Borovlju (Ferlach).

Prodaja na veliko i na malo.

Pavao Bilić, šumarnik (Sarajevo):

Gospodarenje u bos. herc. šumama, njihovo podizanje i pošumljivanje.

*„Nema šume bez kulture,
niti kulture bez šume“!*

Putnik, dolazeći s bilo koje strane u ove od prirode toliko nadarene krajeve, gdje je slijev mediteransko-pontičke i alpinske flore, te sretajući skoro na svakoj željezničkoj stanici ne samo pojedina kola, nego i cijele vozove drveta i proizvode njegove, a prolazeći opet kraj preduzeća kao što je ono u Zavidoviću, Han-Begovu, Ilijašu, Palama, Sjetlini, Ustiprači, Hadžiću, Tarčinu, Turbetu, Banjoj-Luci, Tesliću, Dobrlinu i Drvaru, koja se bave pretežno radom drveta -- čudom se pita, odakle toliko prirodno blago?

Pa i samog stručnjaka, koji po prvi put prolazi ovim krajevima, zapanjiti će to neizmjerno, tako rekuć bioskopsko prometanje toga, stoljećima nagomilanog, a sadanjem naraštaju u amanet i baštinstvo dospjelog prirodnog bogatstva, koje je obzirom na raznovrsnost, dimenzije kao i kvalitetu jedinstveno tako, da se u dosta slučajeva mogu s njime mjeriti još samo divovi drugih prašuma izvan evropskog kontinenta. U dokaz tome može poslužiti činjenica, da je za vrijeme svjetskog rata četinjasto drvo izvažano za mornarske svrhe u Belgiju u dimenzijama, gdje je stablo u duljini od 18 i 20 m još imalo priječnik na tankom kraju od 60 cm, a koje nije nikakva rijetkost, kao i to, da se nađe ovdje do 400 god. starih šuma, sa 800—1000 i više m^3 po ha!

Ovo će iznenadenje biti to veće, što se prema vidiku sa ovih komunikacija izmiče njegovom dohvatu jamstvo za mogućnost tolikoga iskorišćenja t. j. šuma kao takovih. Naprotiv, padaju u oči tom prilikom svakom već na prvi pogled one često do skrajnosti devastirane nepregledne površine šikara ili same golijeti, kao ostaci nekadanjih, a u dosta slučajeva još doskora, takoreći do jučer, tamo bivših krasnih šuma.

Tako je n. pr. poznato, da je Dubrava kod Stoca u Hercegovini (oko 5000 ha) bila hrastovina, koju je polovicom prošlog stoljeća jedan trgovac drveta iz Trsta iskorišćivao, dok je danas šikara, gdje se može jedva zec sakriti. Tako se općenito drži, da su Mlječani začetnicji devastacija na kršu.

Po Ballifu (»Meliorationen und Cisternen« 1896, 1899, I. i II. dio, te »Organisation du Service météorologique au Bosnie et Hercegovina et résultats des observations sur le pluie, Paris 1919),

su u 3. stoljeću bile u nizinama dobro napučene i kultivirane nizine (polja) ovog krša, a po tom prema spomenicama, grobovima i čatrnjama iz doba od 1000 god. i to većim dijelom na visokim pašnjacima, nego li u nizinama — pa se može naslućivati, da je krš novijeg porijekla t. j. da je u srednjem vijeku počeo i dosada se nastavlja.

Ove monotone, a često na stotine kilometara duljine ili hiljade četvornih kilometara prostrane plohe (kao n. pr. u zapadnoj Bosni srezovi Duvno i Livno, te čitava Hercegovina, koja ploha iznosi oko 150.000 ha, te oko 180.000 ha šikare u Bosni, naročito južne i istočne strane ili obronci) prekida tek mjestimice šuma ili gaj, čineći oazu u moru golijeti ili krša odnosno šikare, gdje je istodobno vjesnikom naseobine i boravka ljudskih bića, a i spomenikom nekadanih zaštitnica sadanje golijeti i siromaštva.

Sve ovo, i u samoj stvari kontrastno, čini utisak na putnika i pogotovo stručnjaka, da se ovdje oko podizanja šuma ne vodi никакva ili slaba briga, te blago rečeno s riječima tadanjeg Ministra Šuma i Rudnika gosp. Rafajlovića početkom septembra 1922. prilikom prvog zasjedanja Jugoslavenskog Šumarskog Udruženja u Beogradu, da se više nije nego se pošumljuje.

Prije osude sadanih stručnjaka, kojima bi se u prvom redu ovo moglo u grijeh upisati, potrebno je uočiti slijedeće: Sve ovdješnje državne, a s malim iznimkama i sve privatne šume opterećene su neograničenim pravima služnosti i to ne samo drvarenja, nego i paše. Ovo se temelji na Ottomanskom zakonu od 11. řevela 1286. (1869.), kad je po Omer paši proglašen šumski zakon (sa 18 članaka), ali nije nikad u djelo priveden, ostavši samo mrtvo slovo na papiru.

Ottomansko reformisano zakonodavstvo, koje je imalo zadaću, da uredi pravne odnose zemljишnog posjeda, bavilo se posredno također i sa šumom. No ovo nastojanje, koje svakako nije bilo od trajnosti i sistematične cijelosti, nije moglo već zbog neprekidnih nemira urođiti dobrim plodom s obzirom na uređenje posjeda ili bolje postupanje sa šumom.

Isto tako ostalo je bez uspjeha i energično postupanje Omer-pašino, koji je naredio, da se proglose sve šume državnim posjedom u namjeri, da se time stane na put nezasitljivim zahtjevima spašija. Također i zakon o zemljишnom posjedu, kao i zakon o tapijama tek je dao povod još većem neredu, jer su postale na osnovu toga nova traženja i razne zloupotrebe, kojima je bio dakako glavni uzrok, što nijesu postojale nikakve mape, koje bi u prirodi omogućivale tačno određivanje granica za objekte, tapijom označene.

Ottomanska vlada pozvala je duduši oko godine 1860. nekoliko francuskih šumarskih tehničara u Bosnu, no ovi nijesu mogli mnogo koristiti već zbog toga, što nijesu imali organizatorski tačno opredijeljeni djelokrug i jer su imali za glavnu zadaću, da se bave s unovčenjem nekih hrastovih šuma u Posavini.

Kao što vidimo, nije bilo u Bosni i Hercegovini do austro-ugarske okupacije nikakvih organa za zaštitu šuma u opće ili naročito za upravu državnih šuma. Šuma je bila ostavljena sama sebi,

šta više, izložena je bila bez zaštite svim opasnostima ekstenzivnog poljskog gospodarstva.

Otomanski zakon o šumama od godine 1869. bio je u toliko značajan, što je u njemu izražen pojam državne šume po modernim nazorima kao državne domene; dalje je tim zakonom u principu uredeno pravo seljana na užitke iz ovih šuma. Osim toga uspostavljene su razne kategorije šumskog posjeda kao: državne, vakufske, općinske i privatne šume. No ovaj zakon ipak još nije bio zakon o zaštiti šuma u novijem smislu riječi, iako je sadržavao pojedine odredbe obzirom na upotrebu šuma. Ovome zakonu izdati su docnije i neki dodaci radi izvađanja njegova, no ipak je bilo sve uza lud, jer najvažnija odredba ovoga zakona, gdje se govori o državnim šumama, o označivanju i ograničavanju istih, nije nikad bila izvedena, a međutim vrijede po istom zakonu ostale zakonske odredbe samo za državne šume, kojे su kao takve označene i ograničene, te s kojima se kao s državnim šumama i upravlja. Šuma je bila ostavljena svojoj sudbini. U planinama, udaljenijim od naseljenih mesta, kroz koje su vodili jedva putevi za jahače i tovarne konje, nagomilava se trulež u prašumama; velike zalihe ipak još upotrebljivog drveta ostajale su kao mrtvo blago, bez prirasta i koristi. Samo čobani su pokazivali čovječju djelatnost u tim predjelima, satirući vatrom i sjekicom šumu, koju su smatrali samo zaprijekom za pašu.

Dolje opet, u šumama blizu sela i čitluka, vladalo je sada kao i prije uslijed labave uprave sasvim pojmljivo uništavanje šumskog drveća. Ostaci ovih šuma sačinjavaju još danas kao šikare veliki dio šumskih predjela, te će se moći posljedice ovog šumskog pustošenja tek poslije vrlo dugog vremena izgladiti.

Najvažnije odredbe otomanskog zakona o šumama su ove: šume otomanske države dijele se na državne, vakufske, općinske i privatne šume. Državne šume »označiće se i ograničiće se« kao takve. Odredbe, koje se odnose na državne šume (čl. 3. do 18.) vrijede »samo za onake šume, koje su na spomenuti način označene, ograničene i kojima država gospodari«. Po 5. čl. imaju seljani pravo na »besplatna drva za ogrijev i japiju, što im je potrebna za građenje ili popravljanje njihovih kuća, hambara, štala i ostalih sličnih zgrada ili za izradjivanje njihovih kola i poljoprivrednog oruđa, kao i za podmirivanje njihovih domaćih potreba«; također im je dozvoljeno, da šumske produkte (goriva drva i čumur), koje su ovim načinom besplatno dobili, »pomoći vlastitim kola i tovarnih konja na njihova pazarna mjesta donose i prodaju«. No ako se bave sa prodajom drva kao sa zanatom, onda ih valja »smatrati kao trgovce.« Dalje pripoznaje ovaj zakon od starine postojeće pravo seljana na pašu na »mevat« zemljištu, koje je sada proglašeno kao državna šuma. Po ovom zakonu nije također promjenjeno ni pravo na besplatnu pašu za krupnu marvu i ostalo je dalje bez promjene plaćanje za pašu za sitnu marvu u obliku poreza na sitnu stoku i krimad. Isto tako ostalo je u krijeosti pravilo, da imaju

plaćati dosadanju taksu za stoku samo oni, koji ne pripadaju selu, u čijem se rajonu nalazi paša, ili u opće trgovci marvom. Ottomanski zakon o šumama naređuje ipak, da kontrolu nad izvršivanjem ovoga prava na pašu vrši šumska uprava, koja ima određivati »kada i koliko vremena je dozvoljeno, da se zadržava stoka u državnim šumama, kao i način izvršivanja paše«. Važna novost je dalje naredba, koju sadržava čl. 6. »naputka od godine 1875. za provincije, gdje se šumama još redovno ne gospodari.« Ovom naredbom je zabranjeno puštanje stoke u mlade šume ispod 15 godina.

Ottomanski zakon kod posjeda zemljišta razlikuje više vrsta pašnjaka i to:

»Mirije« pašnjaci, koji se nalaze kao svako drugo mirije vlasništvo u privatnom posjedu, te koje može prema tome upotrebljavati samo posjednik, a ostali samo onda, ako mu piše kiriju od paše; amo spadaju čiftlučki pašnjaci i paša po ledini.

»Metruke¹« pašnjaci su zemljišta za svagdanju ili samo za ljetnu seosku pašu. Prva vrsta se uvijek nalazi u granicama seoskog huduta i obrasla je obično »rmljem«; druga vrsta je od sela više udaljena, te se nalazi u brdima, ali ne spada još planinskoj paši. Ovaj seoski pašnjak zove se u ottomanskom zakonu »jajlak« (ljetni pašnjak), da se razlikuje od pašnjaka, koji se upotrebljava kroz cijelu godinu i koji se zove »kišlak« t. j. zimski pašnjak.²

»Otlak« (travnjak) zovu se državni pašnjaci, t. j. planinski pašnjaci u visokim planinama.

Konačno dolazi još šumska paša.

Ovome razlikovanju valja primjetiti, da njihov pravni pojam nije prodro u narod. Narod zna samo za »meru« t. j. svagdanji pašnjak, privatni pašnjak, planinsku pašu i pašu u šumi.

Spahije su prije uzimale pristojbu od paše i to ili u prirodi (janje ili maslo), ili u gotovom (odsječeni iznos, pesim), u čemu je bilo sadržano i sijeno i to naročito u planinama, gdje sitna stoka prezimljuje u kolibi kraj plasta. Prema tome, kakav je bio običaj i dosadanja praksa, nije uzimata od seljana neke izvjesne općine nikakva pristojba, već samo od drugih tudihi općina.

Uređenje, koje sadržava u ovom pogledu zakon o šumama, nije bilo nikada izvedeno, ili su učinjeni samo rijetki pokušaji. Noporez na sitnu stoku i krmad bila je nekada pristojba za besplatnu pašu u šumi i planini.

Prema tomu je okupatorna uprava imala dužnost, da u djelo privede ovaj zakon i ako u svemu ne odgovara modernim nazorima o intenzivnom gospodarenju. Nu žalibiože bivši tudinski režim dijelom iz političkih, a dijelom iz egoističkih razloga svoje kolonijalne politike u ovim zemljama, bacivši se u prvom redu na iskorisćenje ovdje stoljećima nagomilanog blaga, i kako bi odvratio

¹ Metruk arapski: »prepušteno« u značenju abandonné, t. j. od države prepušteno zemljište.

² Jajlak i kišlak jesu turske označke, koje se u zemlji nijesu udomaćile.

glavnu pažnju od sebe i haračenja tih jedinstvenih šuma, nije imao niti volje, a niti snage za četiri decenija da riješi ili bar da kvalitativno i kvantitativno reguliše to pitanje, ostavivši samo na papiru osnovni načrt za izlučenje općinskih šuma i pašnjaka t. j. balatalika i mera.

Kako je vođena ova kolonizatorska politika i držato neriješeno agrarno pitanje na račun šumarstva, vidi se najbolje iz toga, što je na hiljadu hektara šumske plohe sa vrijednosti drvne mase od više milijuna podijeljeno i usprkos prigovora interesenata kao i mišljenja stručnjaka pojedincu u vlasništvo prepušteno, a ovi ga u bescijenje prodali.

Tako je n. pr. u same kolonizatorske svrhe podijeljeno preko 10.000 ha šumom obrasle plohe, gdje su se pojedinci bacili na špekulaciju s drvetom i ne samo da su ga uništili odnosno u bescijenje prodali, nego i sami bez njega ostali tako, da su danas pali državi na teret i zahtijevaju pravo služnosti iz preostalih državnih šuma.

Žalibože ovi odnosa vladaju i dan danas, gdje se kod podjele zemlje u prvom redu gleda na časovitu korist i što veću vrijednost drveta, prodajući ga odmah pojedincu ispod cijene, a bez obzira na potrajinost prihoda od zemlje i njezinu sposobnost za agrikulturu.

I dok se za poljoprivredu sposobna zemljišta mogu prepustiti kao takova i svaki uviđavni šumar će ne samo to odobriti, nego i poduprijeti radi sanacije vladajućih prilika, dotle naprotiv i istodobno mora zahtijevati, da zaštita absolutnog šumskog tla kao i brižno iskorišćenje naših šuma bude osigurano: u tom slučaju se ne bi imalo šta niti prigovoriti već dosada na taj način izgubljenim 100.000 ha šumske površine.

Po bivšem režimu stvorene mjere za zaštitu šuma, kao navedno regulisanje prava služnosti drvarenja i paše uvađanjem doznaće drveta za ovo i isključenja paše u zabranama i zaštitnim šumama kao i samo zakonodavstvo pokazale su se nedovoljnim zbog hrđave i nedostatne organizacije šum. službe. Tako i dan danas nije rijekost, da jednom gospodarskom srezu spada do 50.000 ha i više, a zaštitom organu i preko 3000 ha šume u nadzor odnosno čuvanje.

Ovo slijedi i iz okolnosti, da ukupna šumska površina ovih pokrajina iznosi oko 2.5 mil. ha, dok broj sveukupnog osoblja ne iznosi niti 1000, uračunavši u to i one, koji su zaposleni kod realizovanja ugovora, oferte i maloprodaje režijskih poslova i dr., a kojima istodobno pripada i nadzor nad privatnim šumama, nad lovom i ribolovom.

Dakako, da će biti sada svakom jasno, što su tadanji upravnici troškovi bili u svoje vrijeme iskazani ovdje samo sa $32 \text{ h} = 1.2$ dinara po ha šume, dok su drugdje kao n. pr. u Austriji iznosili $2.68 \text{ K} = 10.72$ din. t. j. preko 8 puta više, računajući u zlatnoj valuti.

S jedne strane ovaj nedostatak u personalu, a s druge popustljivost i nehaj u načelnim pitanjima, stvorile su stanje, u kojem su

se izgubile hiljade hektara šume kao n. pr. u cazinskom kotaru. Ovdje je tako zvani državni šumski posjed iznašao u 1897. okruglo 10.000 ha, dok danas čini samo 7000 ha, t. j. za 30% manje. Nazad 25 godina bile su to krasne hrastove i kestenove srednje i niske šume. Ove, uredene za potrajno gospodarenje s 30 god. obhodnjom, bile su već 1910. god., dakle nakon 12 god., isječene i pretvorene u šikare i tako je dovedeno u pitanje drvarenje i opstanak onog prenapučenog kraja, koji se sada služi kupnjom drveta iz granične »Petrove gore« (Hrvatska).

Tvrdim, da je izlučenje općinskih šuma u svoje vrijeme uslijedilo bilo, ne bi do ovog stanja došlo, a u najmanju ruku održalo bi se barem prijašnje stanje.

Pošto je opće poznato, da je za podizanje šuma glavni uvjet isključenje paše, može se stvoriti slika, sa kakvim se poteškoćama mora šumar ovdje boriti oko podizanja ovih zapuštenih, a većinom baš radi što bolje i veće paše što vatrom, a što sjekirom poništenih šuma.

Za ilustraciju toga može poslužiti opis iz šematzizma jednog franjevca prošlog stoljeća, koji glasi:

»Što se šuma tiče, to je dan danas jedva moguće naći pojedino stablo na golim bregovima većinom, a osobito je to na jugu, gdje je to udaljeno i vrlo teško do drveta doći. Haranje još netaknutih šuma vatrom za stvaranje kukavnih krčevina i neograničena sječa drveta za čumur i krečane, bezobzirna kreša za lisnike i sječa grade, koja se je u ovo doba znatno pojačala, prisvajanja i ogradi — su dovoljni razlozi, da su naša brda i bregovi opustošena i gola. Neka se ne misli, da mi svećenici, jedini prosvjjetitelji u našoj župi i narodu ne svjetujemo, da šumu čuva i goji, ali je to glas vapijućeg u pustinji.«.

K tomu se mora uzeti još u obzir, da je kod ovdješnjeg naroda, koji pretežno živi u brdskim krajevima i glavna mu je privreda stočarstvo, ovo osnovano $\frac{3}{4}$ na najširoj i najslobodnijoj bazi paše, te ovo vrši kao i samo obradivanje pretežno mršavog tla, — čije je poboljšanje baš radi toga obično trošenjem vrlo ekstenzivno, pa će se moći stvorit slika privrženosti pučanstva njegovom blagu, kao jednom od glavnih uvjeta njegovog opstanka.

Zbog neprestanih nemira i proganjanja u ovim zemljama kroz vijekove se nije mogao posvetiti težnji zemlje, nego je priljubio svoje stado već i radi toga, što je u svakom slučaju, ostavljajući rođenu grudu, mogao ga ne samo sobom uzeti, već je u njemu nalazio i zalog bolje budućnosti.

Uočivši sve to može se stvoriti slika ovdješnjeg šumskog gospodarenja, te, kao što je gore navedeno, bez dovoljnih mjera za zaštitu šuma, nije ni malo pretjerana tvrdnja, da se rub šume na nezinu štetu sve više sužava. Ovo nam svjedoče i dnevne molbe naroda za proširenje njihovih prava služnosti drvarenja i paše i tamo, gdje se to do sada nikada nije vršilo.

Razvitak stočarstva u ovim pokrajinama vidi se iz priležeće tablice o stanju stoke za vrijeme od 1879.—1910. jer podaci zadnjeg

Tablica o prirastu stoke u Bosni i Hercegovini od 1879–1910.

Stanje

* od toga u samoj Hercegovini 337.385 komada žoza.

* od toga u samoj Hercegovini 619.315 komeda koza.

popisa od 1920. manjkaju, ali se može sa sigurnošću uzeti, da je za vrijeme svjetskog rata opali broj stoke, gornju šifru opet dostigao, a u nekim slučajevima možda i prekorac̄io.

Iz istog proizlazi, da je i kod opadanja ostalog blaga konstantan porast koza, toga za šumu najopasnijeg neprijatelja, i to baš u krajevima, gdje bi se to moglo najmanje trpjeti, t. j. u Hercegovini.

Prema tomu se može zaključiti, da su mjere, koje je bivša uprava u obliku povišice poreza 1888. uvela i 1893. poštirila, dgnuvši porez od 20 fil. na 50, a kasnije 1 krunu po komadu koza, — bile finansijske, a ne šumska zaštitne prirode, gdje je umjesno jedino mjerilo ograničenje potrebe spram snage tla, a ne obratno, i da bi trebalo mjesto neograničenog izrabljivanja to pitanje regulisati i pravilno iskorišćenje uvesti.

U pogledu samog podizanja ovih gore spomenutih devastiranih kao i u opće u pogledu ostalih šuma dosadanji poduzeti rad vidi se iz slijedećeg.

I. podizanje goljeti i šikara.

U početku se je radilo samo na zagajenju takovih ploha, gdje su troškovi bili neznatni i većinom je rađeno šumskom robotom (mjesto šumskih šteta).

Prema službenim podacima bilo je 1906. u cijeloj zemlji zagajenih šuma 58.700 ha uključivo 3450 ha vještačkih nasada; od ovih otpada na okrug tuzlanski sa 6 srezova oko 7.500 ha hrastovih branjevina, gdje se proreda i po drugi put vodila.

Zabrane se protežu u glavnom na isključenje paše, a svrha im je zaštita resurekcije ili priprava za istu, a po potrebi opskrba pučanstva s gradom i ogrijevom te eventualno i brsta.

Na šikare otpada:

u okrugu sarajevskom	7.300 ha
« « Bihać	2.215 «
« « Tuzla	7.530 «
« « Travnik	11.790 «
« « Mostar	6.235 «

ukupno 28.500 ha

Ove brojke, koliko su god u svojoj apsolutnoj veličini impozantne, to se ipak gubi njihov nimbus ako se uzme, da je s vrlo rijetkim iznimkama, (kao u Duvnu, pokusi oko Sarajeva i Ljubuškog) žalibože polučen vrlo slab uspjeh. Tako su mnoge zabrane (kao na pr. ona u Uncu—Drvaru od 300 ha gdje i nakon 30 godina ne samo da se nije ništa napredovalo, nego je još i bivša šikara na žbun dotjerala) — ostale samo na papiru, a da ironija bude veća, narod sam zagovara ove, t. j. zabranu sječe, ali traži slobodnu pašu koza, koja se i dozvoljava.

Glavni uzrok svemu tomu ima se tražiti i u prije ocrtanom, odnosno u pomanjkanju novčanih srestava. Radi ovog se je u po-

četku osnivalo i malo šumskih bašća, te se odgajanje rasadnica nije smatralo potrebnim, nego se sjetvi davala prednost prema samim službenim izvještajima iz kojih proizlazi, da su gore iskazani i vještački nasadi tako osnovani, a te je godine bilo u obe Po-krajine svega 48 rasadnika.

Pošto je u prednjim brojkama sadržana i akcija za pošumljivanje krša u srezovima Duvno i Livno od 8520 ha, o čemu će biti dalje govora, to preostaje na zagajenje šikara — koje su bile u rijetkim slučajevima dopunjivane praznine sa crnim borom i hrastom a mjestimično sa *Pinus halepensis* — $28.500 - 8.500 = 20.000$ ha za razdoblje od 1881.—1906., t. j. od 25 godina ili godišnje niti punih 1000 ha.

U samoj Hercegovini ima takog državnog posjeda oko 96.000 ha i prema tomu bi trebalo za ovu akciju prema dosadanjim rezultatima, koji su uza sve ratne i poratne prilike skoro na ništicu svđenu, i s istim tempom, posvetivši se sasma odano ovoj toli važnoj akciji, okruglo 100 godina.

Za brži postupak u tom pravcu govorи ne samo rđava bo-niteta tla i slaba izbojna snaga porasta, koji se ovdje još nalaze, nego i narodna potreba, koja se odrazuje i u pripravnosti za suradnju kod riješavanja toga njihovog životnog pitanja, kao na pr. u Ljubuškom, gdje je najnapućeniji kraj (47 stan. na 1 km²), i gdje su u toin pogledu dosada najbolji uspjesi polučeni.

Predpostavljajući, da bi se sve ove golijeti i bez vještačkog pošumljenja kao i šikare u Bosni mogle samom resurekcijom obnoviti, čiji troškovi iznašaju po ha oko 100 kruna = 1500 Din, to bi samo za prve bilo potrebno oko 150 mil. Din ili godišnje 1.5 mil. dinara. Uzme li se k tomu, da ima golijeti, koje bi trebalo vještački pošumiti i da se ovo samo na $\frac{1}{10}$ plohe odnosi, t. j. u prvom slučaju oko 10.000 ha računajući po ha 500 kruna = 7500 dinara, — trebalo bi mjesto gornje svote 225 mil. Din ili godišnje $2\frac{1}{4}$ mil., a skrativši na polovinu vrijeme za provedbu ove akcije, pokazuje se godišnja potreba od $4\frac{1}{2}$ mil. dinara.

Suvišno bi bilo naglašivati od kolike bi momentane koristi bili ovi radovi za one pasivne krajeve, koji bi imali zaradu kod toga posla i donekle odštetu za žrtve, koje mora ondješnji narod u tu svrhu doprinijeti.

II. Pošumljivanje krša u srezu Duvanjskom.

Pošto je to pitanje časti i kulture, posvetila mu je bivša tudińska uprava više pažnje, te je već početkom 1880. otpočeto tamo sa osnivanjem zabrana.

Ali sistematski rad oko toga datira tek od podneska memoranduma o kršu bivšem Zajedničkom Ministarstvu Finansiјa u Beču po tadanjem odj. predst. Horovicu i dvorskem savjetniku Petrašeku u februaru 1890. povodom opće oskudice na drvetu onih krajeva, a ne malo i pitanja ispaše, koje je opet uskrslo osnivanjem zabrana i početnim radovima oko podizanja šuma na dalmatinskoj strani.

U njemu se spominje, da je ovaj krš u srednjem vijeku bio prilično napučen i šumom bogat, a iz docnijeg razjašnjenja nadšumara Gešvinda prilikom izvida, sadržanih u zapisniku od 2665 strana, kojim se je u tančine pretresao predmet za 35 dijelova šuma i općina, proizlazi, da je djelomično i doskora bilo krajeva sa šumom, te se još u ovo doba živući ljudi sjećali, kako su obronci Ljubuše i Pakline planine bili grupimično porasli četinjačom, bukovinom pa i hrastovinom, a danas su goli krš.

Isto su tako tvrdnje za Sušnicu, Jelovaču i Kovač planinu kao i druge kose, gdje su se ostaci mogli u ovo vrijeme još naći, a da im se danas ne može ni traga vidjeti.

Iz svega se može zaključivati na brzinu, kojom nestaje šuma na kršu, dok je s druge strane njihovo podizanje i poteškoće pri tome vide iz slijedećeg:

Srez Duvno zauzima 946 km² od toga su:

njive oranice	135	
bašće	0.9	22.7 %
livade	79.2	
pašnjaci	614.3	64.9 %
šuma	78.3	8.3 %
gradilišta	1.2	
putevi	3.2	4.1 %
vode	3.1	
ostalo	30.5	

U svemu je tada bilo 2863 obitelji sa 19.552 duše. Od zgrada ima 2512 za stanovanje, 2887 staja, 204 kolibe, 128 mlinova, 10 dućana, 9 crkava, 20 kapela, 3 džamije i 1 škola.

Kao što je gore istaknuto, šuma je nestalo osim malih osta-taka, a i preostale su ne sate, nego i čitave dane daleko, te nije čudo, da 1 tovar drveta (niti puna 0.2 pr. m) stoji zimi i 100 Din odnosno, da je dobava u to doba radi vjetra (bure) sa snijegom (mečava) skopčana i s opasnošću života.

Prema tomu je gornjim elaboratom predviđeno:

a) održanje i uzgoj šume;

b) podizanje drvnog rasta u opće, pospješenje sadnje i uzdržavanje pojedinih stabala i grupa i

c) očuvanje i zaštita busena na pašnjacima kao i zemlje same, gdje je to ugroženo na temelju izvjesnog 10 god. programa i pomoći solidnih zagajenja resurekcija i kultiviranih ploha suhim zidom.

Troškovi prema tomu su za prvi decenij 1891.—1901. iznosili 327.328 kruna od kojih je za same ograde (suhe zidove) od 98.800 m à 0.8 K otpadalo 79.040 K.

Sa priznanjem se mora istaknuti, da je tadašnja uprava uporedo s ovom akcijom, t. j. u prilog iste radila i na drugim melioracijama. Tako je osnovala i poljoprivrednu stanicu u Livnu, te isušivala polja ovdje i na drugim mjestima (Mlade-Rastoka u susjednom kotaru Ljubuškom, Gackom) te popravljajući i gradeći čatrnje

ovdje, u Bos. Petrovcu i cijeloj Hercegovini, u koju je svrhu bilo utrošeno do tog vremena oko 380.000 K od državnih dotacija.

Prije svega se je kod ove akcije prešlo regulisanju potrebnog drveta; građevno kao i ogrijevno je na najpotrebnije ograničeno, a ne po običaju, te se za ovo odredilo izvjesni šumski kraj. Uz na-seobine ležeće šume su ovim podijeljene za uzgoj sa isključenjem svake paše, a držanje koza u opće zabranjeno. Stanje ovih je bilo 1881. = 7042, 1890. = 13.094, 1910. = 6570 komada.

Zabrane su opasane suhim zidom, postepeno je provadana sječa-resurekcija, a praznine dopunjene sadnjom crnog bora ili sjetvom hrastovog žira. Uvedena je izdašna upotreba tamo se na-lazećeg uglja, naročito za krečane.

Rješenjem pašarinskog pitanja ustanovljen (limitiran) je iz-vjesni broj blaga prema stojbinskim prilikama; isključen tudi mal. koji ne uživa pravo služnosti; određeni su posebni dijelovi za krmad sa čobanima; sastavljen nacrt za uživanje paše i predviđen osnutak pašnjakačkih zadruga (Weidegenossenschaften).

Za provedbu resurekcia, pošumljenja i čuvanja pašnjaka po-stavljena su 3 nadlugar, 10 lugara sa potrebnim stanovima. Pla-ninska paša je predupredena zabranom podizanja novih, te diobe postojećih staja s mjerama, propisanim za zaštitu terena i dr. Kuće su građene od krupnog drveta — brvana, a da se i tomu predu-sretne naručen je dalmatinski zidar, koji bi uveo zidane kuće sa krovom od kamenih ploča i zidane štednjake.

Uzeto je kao godišnja potreba po kući 0.64 m^3 gradi i 6.05 m^3 = 7.5 pr. m. ogrijeva, t. j. za 2863 obitelji 1833 m^3 gradi i 17.314 m^3 ogrijevnog drveta. Prijašnja rasipnost u tom pogledu vidi se naj-bolje iz toga što se je smatralo, da treba jedna kuća dnevno zimi kroz 6 mj. po 1 tovar, a ljeti $\frac{1}{2}$ tovara drva = 54 pr. metra, dakle 7 puta više.

Kod procjene godišnjeg prihoda od paše, koja se kreće prema stručnjacima za poljoprivredu od 0.5—8 kvintala vrijednosti sijena pa 1 ha, ustanovljeno je, da se na ovdješnjih 66.674 pašnjaka i šuma godišnje dobije 127.382 kvintala = 1.91 kvintal pa 1 ha. Prema ovom se je onda ravnala paša i sve ostalo kao zbrane, pošumljenje ovih pustosi, te potezanje drveta za ovlaštenike. Sama se paša vršila uz posebne dozvole i to svagdanja kao i alpinska po šumskim orga-nima intenzivno kontrolisana.

Počelo se sa jednostavnim zbranama, t. j. isključenjem paše označkom ove kamenim piramidama i mjestimice suhim zidom, kroz što su se tlo i trava pa i sami žbunovi popravili. Zatim je slijedila resurekcija i mjestimično kompletiranje praznina, imajući za cilj stvaranje što bržeg sklopa i poboljšanje tla, a ne odgoj visoke šume, kao što je to za kranjsko-primorski krš šum. direktor Bretschneider zagovarao. Radi toga su uzete kratke (20 god.) obhodnje, računa-jući od vremena sječe, ostavljajući resurekcije docnjem vremenu, da se ista prema prilikama pobliže ustanovi.

Pre
ploha u srezu Duvanjskom, koje bi trebalo pošu-

Tekući broj	Ime općina	U o p Ć i n i i m a							
		šuma		Pašnjaka		Neplodnog tla		Ukupno	
		Ha	m ²	Ha	m ²	Ha	m ²	Ha	m ²
1	Borčani	—	—	142	2248	2	968	144	3216
2	Brišnik	21	5304	1504	8061	2	—	1526	3365
3	Bukovica	34	1296	550	3501	1	8997	586	3794
4	Cehara	5	3780	352	180	35	890	392	4850
5	Crvenice	21	6727	1732	1076	6	8510	1760	6313
6	Eminovoselo	9	397	1926	9054	—	—	1935	9451
7	Grabovica	60	2.59	2753	899	—	7190	2814	648
8	Kolo	40	8700	330	5111	1	579	372	4390
9	Kongora	68	1	8272	4653	38	314	2253	2652
10	Kopčevina	111	2953	6048	3131	17	9311	6177	5395
11	Korilo	675	2308	4344	7579	—	—	5019	9887
12	Kovači	—	4100	448	4400	1	3030	445	1530
13	Leška	29	6460	797	9987	—	4640	828	1087
14	Lipa	24	2916	2211	3780	24	2841	2259	9537
15	Mandinoselo	1	5620	1520	2506	1	289	1522	8415
16	Mesihovina	30	9771	1427	4189	1	1104	1459	564
17	Mokronoge	79	8110	1003	9753	—	6860	1084	4723
18	Mrkodol	9	4314	880	519	3	1753	892	6586
19	Omerovići	2	4806	492	5092	2	7560	497	7458
20	Omolje	7	4936	349	7193	1	8380	359	499
21	Oplečani	—	—	401	5023	—	—	401	5023
22	Podgaj	6	8310	879	4978	11	1580	897	4868
23	Prisoje	70	2427	2470	3387	3	3510	2543	9324
24	Rašćani	—	—	412	2643	—	—	412	2643
25	Raškopolje	639	9384	4086	8304	3	1292	4729	8980
26	Sarajlije	2	6964	908	3270	6	2240	917	2474
27	Seonice	2	3109	345	5171	5	6148	353	4428
28	Srdani	—	4300	551	7609	—	—	552	1909
29	Stipanići	663	8288	1357	6668	1	9070	2023	4026
30	Vedušić	—	470	1150	2974	3	1400	1153	8444
31	Virnića	1003	4038	3277	3348	—	6345	4281	3731
32	Vir	519	565	1992	2823	1	9766	2513	3154
33	Vran	180	1	4969	2082	400	10	8807	3897
34	Zagorje	300	5670	1254	9562	1	5710	1557	92
35	Žavelim	538	7215	1589	4447	—	—	2128	1662
36	Županjac	5	3970	659	5014	—	410	664	9394
Ukupno :		7048	6608	56884	3908	466	1453	69759	1949

gled**miti, a koje su već pošumljivane koncem 1914.**

O d t o g a j e								P r i m e d b a	
Zagajeno		obnovljeno		sa crnim borom		Ukupno			
Ha	m ²	Ha	m ²	Ha	m ²	Ha	m ²		
56	—	—	—	—	—	56	—		
240	—	—	—	—	—	240	—		
59	—	—	—	—	—	59	—		
155	—	—	—	—	—	155	—		
240	—	—	—	—	—	240	—		
147	—	—	—	—	—	147	—		
270	—	35*	—	32	5000	302	5000*	* U postojećoj zabrani i zida 6295 m ²	
36	700	—	—	25*	6500	61	7200		
99	—	—	—	5	75.0	99	—	* U postojećoj zabrani	
111	—	—	—	—	—	111	—		
—	—	—	—	—	—	—	—		
82	—	—	—	—	—	82	—		
110	—	—	—	4	2800	114	2800		
110	—	6	—	—	—	116	—		
100	—	—	—	—	—	100	—		
223	—	—	—	—	—	223	—		
197	—	10	—	15*	7500	218	7500	* U postojećoj zabrani	
150	—	—	—	—	—	150	—		
100	—	—	—	—	—	100	—		
50	—	—	—	—	—	50	—		
97	—	—	—	—	—	97	—		
1.0	—	—	—	—	—	180	—		
588	—	334	—	67	7220	989	7220		
100	—	—	—	—	—	100	—		
631	—	—	—	—	—	631	—		
180	—	—	—	—	—	180	—		
75	—	—	—	8*	800	75	—	* U postojećoj zabrani	
46	—	—	—	—	—	46	—		
456	—	—	—	—	—	456	—		
90	—	—	—	—	—	90	—		
445	—	—	—	—	—	445	—		
378	700	—	—	—	—	378	700		
3340	1000	—	—	—	—	3340	1000		
158	—	—	—	—	—	158	—		
214	—	—	—	—	—	214	—		
129	—	—	—	21	6100	155	6100		
9642	2400	385	—	181	42920	10155	7520		

Dalmatincima isto tako postupati, kao sa bosansko-hercegovačkim pripadnicima i da im se imaju učiniti i iste eventualne olakšice.

Po svršetku ovih pogodaba ustanovila su mješovita povjerenstva od godine 1886. do godine 1888. granice upotrebe većeg broja pašnjaka, naročito na hercegovačkom zemljištu. Na isti način izvedeno je od godine 1895. do godine 1900. ograničenje, podjela i procjena planinskih pašnjaka u kotarevima Županju i Livnu.

Ograničenje je izvršeno piramidama od 1.5 m visine, koje su numerirane i od ovdješnjih šum. organa se vode u evidenciji. Tada je određen i broj mala za izgon, koji je ustanovljen prema mijenju određenog poljoprivrednog stručnjaka na temelju podataka o prihodu ovih pašnjaka. Prema tomu je ustanovljen prihod po ha 0.5—4 prosječno 3 kvintala vrijednosti sijena, t. j. za plohu od 60.000 = 180.000 kvintala; jedno goveče trebajući dnevno 6 kg za 100 dnevne ljetne paše = 6 kvintala može se prehraniti 30.000 kom. goveda, dok je u ova 2 sama kotara bilo već 1895. god. 80—90.000 komada goveda, (računajući 8 kom. sitne stoke za 1 odraslo), dakle 3 puta više. Isti poslovi su nastaviti i na pograničnim pašnjacima pokraj herc. dalm. granice na hercegovačkom zemljištu.

Najveće zlo, koje je stanje paše u ovom krševitom terenu toliko pogoršalo i opasnost potpunog pustošenja sve više primicalo, bilo je uslijed pošumljivanja u Dalmaciji sve mnogobrojnije puštanje dalmatinske stoke na hercegovačke pašnjake, a najopasnije u tom pogledu bile su koze, koje nijesu bile više trpljene na domaćim pašama. Pošto je procjena dotičnih predjela krša, koju je preduzela bosansko-hercegovačka uprava s obzirom na trajno proizvodnje lišća za hranu stoke, pokazala ogromnu razliku između proizvodnja lišća i broja utjerane stoke, to je odlučila bosansko-hercegovačka zemaljska vlada u općem interesu, a na osnovu pogodbe od godine 1884., u godinama: 1890., 1898. i 1899., da se smanji broj dalmatinske stoke, koji se bio od pogodbe tako nesrazmerno povećao. Dalmatinska stoka smanjena je skroz na polovicu, te je uzeto kod toga kao podloga: u kotaru Županju stanje u godini 1894., u kotaru Livnu stanje u 1897.; u ispostavi istoga kotara Grahovu stanje u god. 1899. Osim toga su isključeni konji, magareci, koze i krmad od paše. No pri tome valja imati na umu, da je preduzeto ovo smanjivanje stoke tek uslijed vrlo znatno povećanog utjerivanja iste; također nije izvršeno ovo smanjivanje odjednom, već je podijeljeno na tri godine.

Nije čudo, da su dotični Dalmatinci, koji su se ovom pašom koristili, podigli tužbu protiv ovoga ograničenja puštanja stoke kao i protiv u isto doba izdate naredbe za izvršivanje paše, jer je bilo prirodno, da su morale biti sve ove mjere momentano njima manje više teške. No za bosansko-hercegovačku zemaljsku vladu bio je mjerodavan razlog, da ne zastupa samo sadanje, već i buduće interese, i da se prema tome ne može dopustiti smanjivanje ili uništavanje pašnjaka. Ne kao da postoji tek opasnost, da će biti pašnjaci smanjeni, već da su počeli na žalost iščezavati, naj-

III. Akcija za sređenje paše duž bos. dalm. granice u kotaru Livno i Duvno.

Uporedo sa saniranjem pitanja krša u kotaru Duvnu, pokrenuta je i akcija za regulisanje gornjeg pitanja ito uperena na suzbijanje opasnosti krša kao i saniranje same paše, za koju su se vodile vjekovite (prema tradiciji 200 god.) neprestane borbe, s obe strane agrarnog značaja, a na dužini od 130 km i oko 20 km širine.

Ovdje naime dolaze u obzir ljetni, a djelomice i svagdanji pašnjaci na dalmatinskoj granici kao: Kamenica (1849.), Triglav (1913.), Gnjat (1806.), Dinara (1831.) i Uilica (1654.), gdje je podloga vapnena i teško pristupačna, a spram Bosne jako strmenita, često okonita, dočim spram Dalmacija blago nagnuta. Šumom obrasla ploha je sasma na bosanskoj strani.

Od starine je bio običaj, da posjednici stoke nekih dalmatinskih općina gone svoju stoku početkom ljeta na pašnjake, koji se pružaju od dalmatinsko-hrvatsko-bosanske tromeđe na sjeveru do ispod Vira u Bosni, kao i u hercegovačko-dalmatinske pogranične planine, gdje su ostajali preko čitavog ljeta. Njihovo pravo na pašu sastojalo se samo u starom običaju. Prije okupacije učinjeni pokušaji, da se »dalmatinsko pitanje paše« pregovorima sa otomanskim vladom uredi, ostali su bez uspjeha, jer turska vlast nije nikad priznala sporazume, koje su ovi sa tadašnjim spahijama i begovima bili sklopili. Ona je intervenirala na istup austro-ugar. konzulata, kad bi se sporovi radi paše pokazali, vodeći izvide, a nije nikada provela sporazum ili državnu ratifikaciju.

Tek poslije okupacije došlo je do uređenja tih odnošaja, pošto je bila na osnovu sporazuma zajedničkog ministarstva sa c. i kr. ministvarstvom unutrašnjih poslova u god. 1881. sastavljena zajednička komisija, koja je imala zadaću, da izvidi na licu mjesta sve okolnosti: ova komisija svršila je tu zadaću godine 1881. i 1893. Godine 1884. došlo je između obadva ministarstva do sporazuma glede pojedinih predjela pašnjaka Dalmatinaca. Na osnovu ovoga sporazuma ostavljeno je bilo određivanje granica za upotrebu svakog pojedinog pašnjaka zajedničkoj komisiji; no bos.-hercegovačka vlada bila je izrično ovlaštena, da se u slučajevima, kad je bila upotreba paše u protokolu komisije samo općim izrazima (bez bližeg označenja) navedena, učini ona ograničenja, što se tiču količine i kakvoće, koja su iz šumarskih i općih gospodarstvenih obzira potrebna.

I ondje, gdje je bio protokoliran način upotrebe, no gdje je postojala opasnost prekomjerne upotrebe, bilo je sporazumom od godine 1884. bosansko-hercegovačkoj zemaljskoj upravi ostavljeno pravo tražiti, da se smanji upotreba pašnjaka, u koliko to zahtijevaju obostrani interesi s pogledom na održanje objekta upotrebe i njegove snage za davanje prihoda.

Što se tiče takse, koja se ima bosansko-hercegovačkom eraru plaćati, bilo je sporazumom samo općenito određeno, da se ima s

Dalmatincima isto tako postupati, kao sa bosansko-hercegovačkim pripadnicima i da im se imaju učiniti i iste eventualne olakšice.

Po svršetku ovih pogodaba ustanovila su mješovita povjerenstva od godine 1886. do godine 1888. granice upotrebe većeg broja pašnjaka, naročito na hercegovačkom zemljištu. Na isti način izvedeno je od godine 1895. do godine 1900. ograničenje, podjela i procjena planinskih pašnjaka u kotarevima Županju i Livnu.

Ograničenje je izvršeno piramidama od 1.5 m visine, koje su numerirane i od ovdješnjih šum. organa se vode u evidenciji. Tada je određen i broj mala za izgon, koji je ustanovljen prema mnijenju određenog poljoprivrednog stručnjaka na temelju podataka o prihodu ovih pašnjaka. Prema tomu je ustanovljen prihod po ha 0.5—4 prosječno 3 kvintala vrijednosti sijena, t. j. za plohu od 60.000 = 180.000 kvintala; jedno goveče trebajući dnevno 6 kg za 100 dnevne ljetne paše = 6 kvintala može se prehraniti 30.000 kom. goveda, dok je u ova 2 sama kotara bilo već 1895. god. 80—90.000 komada goveda, (računajući 8 kom. sitne stoke za 1 odraslo), dakle 3 puta više. Isti poslovi su nastaviti i na pograničnim pašnjacima pokraj herc. dalm. granice na hercegovačkom zemljištu.

Najveće zlo, koje je stanje paše u ovom krševitom terenu toliko pogoršalo i opasnost potpunog pustošenja sve više primicalo, bilo je uslijed pošumljivanja u Dalmaciji sve mnogobrojnije puštanje dalmatinske stoke na hercegovačke pašnjake, a najopasnije u tom pogledu bile su koze, koje nijesu bile više trpljene na domaćim pašama. Pošto je procjena dotičnih predjela krša, koju je preduzela bosansko-hercegovačka uprava s obzirom na trajno proizvodnje lišća za hranu stoke, pokazala ogromnu razliku između proizvodnja lišća i broja utjerane stoke, to je odlučila bosansko-hercegovačka zemaljska vlada u općem interesu, a na osnovu pogodbe od godine 1884., u godinama: 1890., 1898. i 1899., da se smanji broj dalmatinske stoke, koji se bio od pogodbe tako nesrazmjerno povećao. Dalmatinska stoka smanjena je skroz na polovinu, te je uzeto kod toga kao podloga: u kotaru Županju stanje u godini 1894., u kotaru Livnu stanje u 1897.; u ispostavi istoga kotara Grakovu stanje u god. 1899. Osim toga su isključeni konji, magarci, koze i krmad od paše. No pri tome valja imati na umu, da je preduzeto ovo smanjivanje stoke tek uslijed vrlo znatno povećanog utjerivanja iste; također nije izvršeno ovo smanjivanje odjednom, već je podijeljeno na tri godine.

Nije čudo, da su dotični Dalmatinci, koji su se ovom pašom koristili, podigli tužbu protiv ovoga ograničenja puštanja stoke kao i protiv u isto doba izdate naredbe za izvršivanje paše, jer je bilo prirodno, da su morale biti sve ove mjere momentano njima manje više teške. No za bosansko-hercegovačku zemaljsku vladu bio je mjerodavan razlog, da ne zastupa samo sadanje, već i buduće interese, i da se prema tome ne može dopustiti smanjivanje ili uništavanje pašnjaka. Ne kao da postoji tek opasnost, da će biti pašnjaci smanjeni, već da su počeli na žalost iščezavati, naj-

bolje pokazuje svuda vidljivo ogoljeno kamenje. No ipak je bila bosansko hercegovačka zemaljska vlada na zahtjev c. kr. austrijske vlade pripravna, da se izvide i ispitaju na licu mjesta tužbe i želje onih Dalmatinaca, koji su pri tome zainteresovani, što je i uslijedilo i to je pitanje skinuto tada s dnevnog reda.

Da se održi red u tako prostranim i teško pristupnim pograđičnim pašnjacima, bilo je nužno, da se osnuje naročita šumska zaštitna služba.

Sagrađeno je 10 karaula, djelomice sa jedostrukim, djelomice sa dvostrukim brojem osoblja; u njima je smješteno svega 3 nadlugara i 13 lugara. Osim toga ima još i 22 općinska lugara. Takoder je povećan broj oružnika u svim pograničnim stanicama.

Judikatura i pravni nazori te kazneni postupak su općenjem preko zajedničkog ministarstva odnosno vlade u Beču bili komplirani.

IV. O pošumljivanju u ugovornim područjima.

Tek ovdje se pokazuje pravi nehaj i kardinalne greške tudinskog režima, koji nam je ostavio u naslijede 14.500 ha novih golijeti.

I ovdje je igralo glavnu ulogu novčano pitanje. Dok se je nastojalo s jedne strane izvući iz šume što više koristi, i udovoljavajući želji kupca već zbog pojedinjenja produkcije, da s jedne plohe izvuče što više drveta, bivša je uprava, odobrajući gole i ovim slične prijeborne sjeće, koje su, u koliko to nije ljudska ruka učinila, vjetrom i požarima poharane, a s drge strane posvećujući slabu pažnju pošumljenju — ne samo zatajila svoje principe, već je i glavni krivac ovih golijeti.

Savjesni i ovim intencijama protivni rad stručnjaka pojedinca žigosan je antidržavnim, dok se i stručnjački krugovi u bivšoj Monarhiji zbog krilatice »Bosnische Gefahr« 1905.—1907. nijesu počeli sve više interesirati za ovdješnje prilike šumarstva.

Tako je do 1906. bivša redovita godišnja dotacija za pošumljivanje krša i ovih sjećina bila povиšena od 63.000 kruna skoro za dvaput, ali i ova se svota pokazala nedovoljnom. Već su u godini 1912. bili zaostaci u pošumljivanju ovaki:

	fakt. isk. plohe	reduc.	za poš. potreb. plohe	reduc.
1. kod firme Eisler Ortlieb	20.560 ha	18.760 ha	1.800 ha	1.260 ha
2. kod firme Stajnbajs	18.060	14.360	3.700	2.590
3. sve ostale	169.000	167.800	1.200	840
Ukupno:	207.620 ha	200.920 ha	6.700 ha	4.690 ha

a i u buduće (od 1. I. 1913.) godišnje se sijeće:

	fakt. isk. plohe	reduc.	potrebno po- šumljenje	reduc. ploha
ad 1.	2.117 ha	1.440 ha	677 ha	475 ha
ad 2.	2.004	1.363	641	445
ad 3.	7.147	6.433	714	470
Ukupno:	11.268 ha	9.236 ha	2.032 ha	1.390 ha

računajući na 1 ha po 4500 bilj. = 1,500.000 komada biljaka.

Radi toga je, kao i zbog učestalih poplava u srednjoj Bosni te pod pritiskom B. Sabora izrađen 1910. gen. program za pošumljivanje ovih golijeti, tražena povišica kredita i dozvoljena u ukupnoj visini od 150.000 K.

Predpostavljajući, da je za ovo, te za nadzor i njegu (zabrane i organe) potrebno po 1 ha 80 kruna i godišnje od ove dotacije moguće pošumiti 1875 ha, bilo je namišljeno uz redovite godišnje sjeće od 1390 ha, da će se od gornjih zaostataka moći godišnje pošumiti 485 ha i prema tomu za 9 godina zaostalo naknaditi.

Ovim je programom bilo predviđeno, da se $\frac{1}{8}$ golijeti može sjetvom, a ostalo sadnjom pošumiti.

U ostalom se i ovaj program nije mogao održati:

1. Što nije bilo dovoljno potrebnih bašća, te je prvo vrijeme falilo biljaka;

2. Rasadnice (trogodišnje nepresadijane ili 2. god. presađene slabe su a $\frac{1}{8}$ plohe predviđena za sjetu obzirom na slabe rezultate uspjeha odbačena je, da bi se u ovim visokim položajima, gdje su potrebne po mogućnosti 4 ili bar 3 god. presađene biljke, moglo sa sigurnošću očekivati uspjeh i

3. Popravci — baš iz gornjih razloga i nesavladive paše usprkos zabrane — iznosili su 44 dapače i 52 %.

Iz svih ovih razloga je tražena i nakon velikih okapanja sa finansijskom upravom jedva dozvoljena daljna i zadnja povišica od 25.000 K, t. j. dotacija u ukupnoj visini od 175.000 kuna nepredmetujući brže pošumljivanje starih golijeti za 7 odnosno 6 godina

25.000

$$\text{t. j. } \frac{25.000}{80} = 286 \text{ ha} + 485 = 771 \text{ odnosno } 485 + 357 = 842 \text{ ha.}$$

Istdobno je naglašeno, da daljnje naprezanje (weitergehende Steigerung) oko ovih radova iz raznih razloga nije moguće. Glavni je razlog, što dolazi u obzir kratkoća vremena za proljetno kultiviranje. Prelaz zime u ljetu je naglo i proljeće kratko, tako, da se radnje na 4—6 nedjelja ograničavaju, jer razumije se, da nastupom vrućine i pošumljenje prestaje.

Za ovo kratko vrijeme je teško naći potrebne radnike obzirom na zaposlenost kod šumske industrije. Jesenske se kulture mogu u nižim položajima vršiti, ali ne u višim ili planinskim gdje je baš najveća potreba ovih radova i gdje su rani mrazovi, koji kao što je poznato, osobito mladim biljkama veoma škode.

Pod takim prilikama je zadesio svjetski rat ovdješnje šumarstvo, za koje se je vrijeme (prekidom prvih godina do 1916) nastavilo skoro u punom jeku tj. kao i prije rata eksploracijom šuma, dok je pošumljenje opadalo. Na taj su način, a naročito šumskim požarima (gdje je samo kod bivšeg poduzeća Štajnbajs 1917. izgorilo preko 1.000 ha šume) nastale nove golijeti i sa prijašnjim dostigle cifru, koja je označena u početku tj. za sva ugovorna područja 14.500 ha. Razvitak toga po ovdješnje šume i šumarstvo toliko važnog pitanja vidi se iz slijedećeg:

Ovdješnji su mjerodavni stručni krugovi predviđali katastrofu bosanskih šuma, ali nijesu imali dovoljnog autoriteta, a kasnije niti volje, da se odupru takom postupku znajući, da su uzaludna sva nastojanja oko promjene sistema gospodarenja, jer bi privatnici i poduzeća na najkompetentnijem mjestu našli zagovornike njihovih interesa, koji bi u takom sporu obično kao pobednici izašli, a zbog hrđavo sklopljenih ugovora bi redoviti i sudbeni procesi ispali na štetu erara (Štajmec-Srednje dobio kao odštetno ugovorno područje Okruglica-Vareš, Štajnbajs područje Janja itd.) U ostalom su se i sami stručnjaci u tom znatno razilažili.

U dokaz svega toga može poslužiti primjer s jednim od najvećih takih područja-firma Štajnbajs, a prema ekspozeu stručnjaka austrijskog dvorskog savjetnika Klousnika i ugar. šum. nad-savjetnika Mužnaja.

U početku 1893. glasio je ugovor sa operatom i gospodarskom osnovom, koje je izradio direktor Bretšnajder, a bivša ga zem. vlada priznala samo na područje šuma t. zv. Crna Gora, Grmeč, gdje su prijašnjih godina sjekli pravoužitnici drvo za njihovu potrebu i za dobivanje cijepke robe (šimle, duge i sl.), te tako proređene, bile obilato pomlađene. U tim je firma iskoristila sve staro drvo, koje je već pomladku smetalo.

Ovo je zadivilo Austr. šum. društvo prilikom njegove posjete 1895. u onim šumama, te su se čuli glasovi i želja navodno iz iskustva, postignutih u drugim prašumama iz gospodarskih, ali još više iz financijalnih razloga, da se ove prašume što brže iskoristi i privedu pravilnom gospodarenju (*Umwandlung der Urwälder in Wirtschaftsbestände*).

Izgleda, da je ova pobuda bila mjerodavna kasnije kod saставljana gospodarske osnove za cijelo današnje ugovor. područje. God. 1900. obnovljeni ugovor povećan je na Klekovaču, Unac i Sanu, zatim Osječeniku Vjenac, Šator i Srneticu), jer u uredajnom operatu za 30 god. razdoblje tj. 1900.—1929. gosp. razr. B., u kojem je primijenjena spomenuta gosp. osnova od Bretšnajdera, gdje spada samo iskorишćenje na ugovor, a koje plohe su glavni i pretežni dio tj. jezgra ugovora, — bila je propisana skroz gola sječa.

Samo u gosp. razredu C tj. zaštitnim šumama u visovima i strminama, gdje je tlo stijenovito i pećinasto, predviđena je prijeborna sječa.

Kroz cijelu sječnu osnovu vuče se kao crvena nit gola sječa i tomu razjašnjenje »Gola sječa sa pričuvima za osnutak novih sastojina sposobnih mlađih, snažnih čet. stabala i za zaštitu tla potrebne bukovine«. (»Kahlhieb mit Überhalt der zur Neubestandesbildung tauglichen jüngerer wuchsgräftigen Fichten und Tannen sowie der zum Bodenschutz nötigen Buchen«).

Radi pošumljenja kazato je u osnovi »poslije sječe odmah smrćom i jelom zasijati po snijegu«. (Scheesaaat).

Akoperom je u gosp. osnovi za razred »B« predviđena čista sječa, koja je gore opisana, to je ipak firma do god. 1907. — kao što se može i danas osvijedočiti u starim sječama — samo jača stabla sjekla, dok je mlađe drvo ostavljeno.

Zbog javnog mnijenja i tada uzvitlane prašine od krilatice »Bosnische Gefahr« 1905.—1907., i u samim Austrijskim stručnim kao i industr. krugvoima učinjen je 1907. prilikom revizije od zem. vlade naknadni sporazum s firmom, u kojem je bila »čista sječa sa pričuvcima« pobliže precizirana i na temelju rješenja finačinskog, kao zajed. Min. za Bosnu i Hercegovinu, od 22. jula 1909. br. 3038. B. H. novi t. zv. plan iskorišćenja »Nutzungsplan« od 1908. do 1930. (v. 5017 B. H.) ratificiran.

Ovaj se je od prijašnje gospod. osnove razlikovao u slijedećem:

Pri doznaci i u koliko ne bi gospodarska osnova nešto drugo sadržavala, ima se »gola sječa sa pričuvcima« tako voditi, da sjemenjače budu razdijeljene po cijeloj plohi po mogućnosti jednakom. Pod tim se razumijeva sječa svih stabala iznad 40 cm prsne debljine. Sva tanja stabla ostaju sa pomlatkom tj. kao pričuvci, a u koliko ne bi bilo dovoljno pomlatka, dakle na rijetkim mjestima, mogu se i jača stabla iznad 40 cm., koja su sposobna za sjemenjače, zadržavati.

Istodobno je u ovom planu iskorišćenja za 1908.—1930. odredba, da se ostavljuju »vjetrobrani« u širini od 200 m. s obe strane sječa, koje su u višim položajima i izložene vjetru, a čija je površina u cijelom području 4150 ha.

Usljed toga, što se i ove mjere sigurnosti nijesu pokazale dovoljnima, te za pošumljenje sve veći izdaci zahtijevani, a naročito pod uticajem Bos. Sabora, izaslata su napred spomenuta dvojica stručnjaka, da na licu mjesta ispitaju zatraženi predlog mjerodavnih ovdješnjih stručnih krugova za što sigurnije mjere u pri-log osiguranja prirodnog pošumljivanja.

Oni su se u Oštrelju sastali u jesen 1912. sa tadanjim šefom šumarstva nadsavj. i direktorom Šmidom. Posljednji je razložio, da sjemenjače, ostavljene po gornjem principu ne mogu odoljeti vjetru, jer su naglo lišene svake jače zaštite pa kroz 4—5 godina postanu, žrtvom njegovom, ne izvršivši svoje zadaće i ne oplodivši golijeti. Radi toga se mora zabaciti stara gospod. osnova i izraditi nova prema stojbinskim prilikama.

On je razdijelio sastojine u 4 kategorije:

1. One prema sjeveru i sjevernim stranama sa prilično humusa, te jednoličnim zrelim ili prestariim drvetom. Ove bi se imale sjeći golim sječama i odmah iza toga vještačkim načinom pošumiti sadnjom. Godišnja ploha jedne sječine ne bi smjela biti veća od 30—35 ha, i to prekidno, a ne u jednom nizu. Za prostranije take komplekse trebalo bi 2 ili više sječna reda zavesti.

2. one, koje u glavnom odgovaraju kao pod 1. ali koje uz dominirajuće staro drvo imaju veću količinu tanjeg i srednjolikog

drveta. Protivno dosadanjoj praksi imalo bi se u prvom redu ovo mlade drvo skroz isjeći te sastojina prorediti.

Odmah iza toga bi se imalo pošumljenje provesti, a cijela sastojina tj. staro i za sječu zrelo drvo tek onda odstraniti, pošto bude umjetno pošumljenje pod njegovom zaštitom uspjelo.

3. One sastojine, koje su na mršavom tlu i eksponiranim položajima, pa bi trebalo prijeborni sijek voditi i samo vaditi najstarija, boležljiva i takova stabla, koja nijesu više sposobna za produkciju sjemena. Pri tom da se izvadi najviše 55—60% mase cijele sastojine. Tamo, gdje ne bi uspjelo prirodno pomlađenje, ima se vještačkim načinom pošumiti.

4. One sastojine, koje su na kamenitom, krševitom tlu ili stijenama i strminama, imalo bi se odustati od redovite sječe i vaditi samo oštećena stabla. (Zaštitne šume).

U pogledu vjetrobrana mišljenja je, da im on ne može priznati onu vrijednost, u koju se svrhu ostavljaju, pa ni onda, ako bi se htjelo ostaviti zalihe starog drveta.

Konačno je izjavio, da on nije u stanju ova navedena i označena kao »moderna« načela bez višeg odobrenja i privole firme uvesti, a pokrenuto pitanje bi se osim toga moglo tumačiti, da nije toliko u interesu fiskusa koliko firme, te je tražio autorativno mišljenje drugih stručnjaka, za koje je bivše financ. kao zajedničko Min. za B. i H. gore spomenutu dvojicu izaslalo.

Prelazeći preko kritike naziva u gospod. osnovi o vrsti sječe i samoj toj osnovi, iznijeli su isti svoje uvjerenje, da se je na nr. u Klekovači, gdje je propisana i vođena gola sječa, prilični pomladak stvorio ostavljanjem svih stabala ispod 40 cm prsnog promjera i ako su ova vjetrom postepeno bila oborenata. Samo u kamenitim i vjetrovitim položajima je ostatak (*Überhalt*) ostao bez učinka, odnosno sasma poharan, jer se je naglo lišio zaštite, a trebalo je bilo odmah primijeniti drugi način sječe, čim se je ovaj pokazao štetnim.

Oni ne mogu zagovarati ovaj način sječe »Kahlhieb mit Überhalt« i to tim manje, što se mjestimični neuspjeh i pustoš nemaju pripisati ovoj doznaci, nego da greška leži u šablonskoj metodi i primjeni sa strane šumske uprave. Zauzimajući stanovište prema napred izloženom od strane predlagачa, oni su sporazumno sa vođenjem takih sječa u sastojinama, koje bi spadale u 1. kategoriju, a gdje se prirodno pomlađenje sastojina može očekivati sa sigurnošću, te bi ga dapače trebalo kao načelo usvojiti i to tim više, što za umjetno pošumljenje preostaje i onako mnogo golijeti i plohe, a zahtjeva ogromnih novčanih žrtava, dok ondje, gdje je usnjeh vještačkog pošumljivanja dapače u dvojbi, pozivljuci se na žalosna iskustva (üble Erfahrungen), ondje zagovaraju prirodno pošumljenje.

U ostalom se u glavnom podudaraju mnijenja, ali ovi, naglašujući potrebu odgoja **sastojina prirodnim pomlađenjem**, u tu svrhu preporučuju vrlo opreznu, odnosno opetovanu doznaku, da-kle strogi prijeborni sijek. Tako n. pr. za šume 3. kategor. odo-

bravaju samo 20% a ne 55—60% namišljenog i kasnije odobrenog iskorišćenja.

Što se tiče vjetrobrana, to ih ovdje zagovaraju pa i u tom slučaju, kad i ne bi u tu svrhu bili potrebni, dobro bi došli event. za obnovu — pomlađenje ploha u nižim položajima.

Iz svega toga se vidi njihovo čisto stručno — konzervativno stanovište i predbacivanje za bivšu upravu, kojoj spočitavaju dokazani nemar oko pošumljivanja, nedovoljne kredite za ovo kao i oskudicu osoblja kod takih poslova te uopće mali broj istoga.

S ovim stanovištem nije se dakako suglasila firma, pozivajući se na mnijenja kao Austrij. šumar. društva te priznanja, izražena prigodom ekskurzije šumarskih đaka iz Brnka na Muri u god. 1911. i sl., a neugodno se je dojmila kritika i ovdješnjih stručnjaka.

Uza sve to ipak nije ostao bezuspješan put te dvojice stranih stručnjaka, jer se je obratilo više pažnje šumarstvu, a naročito pošumljivanju zapuštenih sjećina, povišicom kredita za ovo i ako ne u dovoljnoj mjeri, a već 1913. otkupljen je veći dio, a već 1916. bilo je 93½% akcija ugovornog područja firme Štajnbajs u rukama državnog erara. Već tada (1913) je bivše Zajedničko Min. Fin. za B. i H. naredilo, **da se pređe od industrijskog na potrajno gospodarenje s event.** 80—90 god. obhodnjom i prema tomu naredilo, da se event, i godišnji etat smanji, zabaci Bretšnajderov elaborat i sastavi nova gospodarska osnova na temelju novih geodetičnih i taksatorskih radnja. Ovo je i obavljeno, ali žaliboze još uvijek je ostalo 20% površine ugovornog područja t. j. od 75.974 ha = 15.194 ha osudeno, da se na golo siječe, a prema tomu za vrijeme trajanja od 60 godina iznaša godišnja ploha golih sjeća samo u ovom slučaju 253 ha.

Tim povodom i radi nastalih dalnjih golijeta, pozvalo je bivše Zaj. Min. u Beču ponovno eksperte iz Austrije i Madžarske, od kojih je u jesen 1918. došao sam austr. šum. nadsv. Dr. Adolf Štengel. Ovaj je kao i prijašnja dvojica osudio dosadanji devastačioni postupak s onim šumama, preporučujući sječu i izvoz iz šume u vlastitoj režiji, a u svakom slučaju povišicu potrebnog osoblja, jer da je nedostatak istoga uz ostale greške poslovanja 360 ha; gdje područje šum. uprave čini 9127 ha šume, dok ovdje odpada na 1 nadlugara 8500—13.000 ha, a lugara 1600—2200 ha, dok u istočnoj Galiciji (Prut-Bistrica) na 1 takog organa spada 360 ha: gdje područje š. upr. čini 9127 ha šume, dok ovdje zauzima preko 50.000 ha.

Ovo se ima požaliti tim više, što se jeiza oslobođenja prilikom obnove ugovora propustilo, da se sve to uvaži i ugovori su obnovljeni prema prijašnjim, a glaseći kod golih sjeća, da firma ima pravo osim 15—30 sjemenjača po ha sjeći sve drvo iznad 15 cm debljine (što je u dosta slučajeva balast za samu firmu), te je već tako daleko došlo, da n. pr. mjesto prijašnjeg Preduzeća Štajnbais sadanje Š. I. P. A. D. Dobrlin-Drvar, traži intenzivnije iskorišćenje

sastojina, određenih za prijeborni sijek, uz eventualnu obvezu, da ono samo vrši pošumljivanje.

Pretres i zaključak ovdješnjih stručnjaka u tom predmetu vidi se iz slijedećeg:

I.

Ugovorno područje preduzeća Dobrlin-Drvar obuhvaća površinu od 75.973,99 ha. Od ove površine odpada do sada na paljivevine	1823,33 ha
i goljeti	207,80 ha
ukupno	2031,13 ha

odnosno godišnje 203 ha.

II.

Ovome treba pridodati i sječine koje treba djelomično umjetno pošumiti	4401,80 ha
odnosno godišnja površina po osnovi za kultivisanje	440,18 ha

III.

Tekuće godišnje sječe, kako i sama tvrtka tvrdi ima 20% od sveukupne površine sječe sa intenzitetom sječe od 70 do 80% i više, što znači gola sječa, jer je potrebno umjetno pošumljivanje. Površina gole sječe ukupno iznosi, kako se po elaboratu predviđalo, 15,194 ha.

Ugovorno vrijeme 60 god. Onda iznosi popriječno površina god. gole sječe, koju treba godišnje umjetno pošumiti

15,194:60 = 253,25 ha

Ako ovoj površini pridodamo po osnovi za kultivisanje površinu, koju treba godišnje nanovo pošumiti kao pod I. 203 ha, to onda ukupna površina, koju valja godišnje umjetno pošumiti u tome području iznosi 457 ha.

Iskustvo je pokazalo, da je uspjeh kultura nakon umjetnog pošumljivanja u tome području popriječno 60%, što znači, da treba u gornjoj površini od 457 ha sa 40% povećati kao popravak t. j. za 184 ha. Sveukupna površina, koju bi trebalo godišnje pošumiti, iznalaša dakle 641,08 ha. Da se dobije čitava slika godišnjeg rada pošumljivanja u ovim područjima, treba još dodati popravke, koji se moraju po osnovi za poumšljivanje godišnje popraviti odnosno nadopuniti, kao pod II. 440 ha.

Ako se ovi popravci popriječno uzmu sa 30%, to bi reducirana površina iznalašala godišnje 130,77 ha. Ukupna površina, koju treba godišnje pošumiti je 772 hektara.

Vrijeme, kada se može ovaj posao vršiti, je proljeće i jesen. Pošto su ovo većinom visoki grski krajevi, koji leže u dubokom snjegu od novembra do aprila, preostaje radno vrijeme za 1 mjesec dana, a u najboljem slučaju 2 mjeseca. Predpostavimo da dvije trećine površine treba zasaditi biljkama, a polovicu sjetvom, prema tome će otpasti na godišnje umjetno pošumljivanje presadivanjem površina od 514 ha.

Za tu površinu treba godišnje za presadivanje u kvadrat po jedan i pô metara udaljeno po formuli $N = P : a^2 = 1,326.000$ biljki.

Za 1000 jama treba da se iskopa 4 nadnica.

Za 1000 biljka da se iskopa, sortira i zapakuje treba 0.25 nadnica.

Za 1000 da se presadi treba 3 nadnice.

Za « « « ukupno 7.25 nadnica.

Za 1,326.000 biljki treba 9614 nadnica. Za vrijeme od 30 dana trebaće dnevno 320 nadnica.

Za površinu sjetve trebaće:

Za slabo nagrebanje tla za 1 ha treba 4.35 nadnica

Za sjetvu po 1 ha treba 1.74 «

Ukupno za 1 ha sjetve 6.09 «

Za ukupnu površinu od 386 ha trebaće 2350 nadnica.

Otpada na 1 mjesec radnog vremena na jedan dan okruglo $2350 : 30 = 78$ radnika. Pribrojiv k tome dnevnu potrebu radnika pri presadivanju 320, to iznaša ukupno broj dnevnih radnika kroz mjesec dana 398. Ovo je tehnički nemoguće sprovesti, da se u proljetno doba, gdje težaci i za sebe moraju da rade i na ovako kratko vrijeme, da se sakupi dnevno 398 radnika. Da se stavi nadzor nad tim radnicima predpostavivši, da se za svakih 20 radnika postavi nadzorni organ, trebalo bi dnevno uposlitи skoro 20 nadzornih organa, a i to je nemoguća stvar u našim prilikama.¹ Ako firma želi, da se bavi poslovima pošumljivanja, onda bi se moglo jedino tražiti od nje, da za vrijeme sezone pozajmi šumskim upravama onaj broj radnika, koji bude potreban. Ali da firma sama obavlja posao pošumljivanja, mora se alimine odbiti, jer bi odatle nastalo samo neugodno natezanje sa firmom.

Iskustvo je pokazalo, da su paljevine većinom nastale na golum sječinama. Razlog tome je i to, što su naše ispašinske prilike još nesređene. Poslije sječe se stavi sječina u zabranu ispaše i to tako dugo, dok biljke ne odrastu od dohvata gubice mala.

Uslijed jačeg otvorenog žarenja sunca i plitkoće tla u kasno ljeto ili početak jeseni trava je tako suha, da odmah zahvati vatru i neobičnom se brzinom širi dalje. Nešto slučajem, a nešto najmerno od strane žitelja, da dobiju veću ispašu svake godine, izgore velike površine i to uvijek kultivisanih golih sjećina tako, da nastaje opasnost i za okrajne cijele sastojine od vatre. Povećavati površinu golih sjećina znači isto što i povećavati površinu paljevinu. Da se tome izbjegne, potrebna je zaštita od direktnog jakog žarenja sunca, pa se trava i korov neće nikad tako osušiti pod zaštitom starog drveća kao na gojoi sjećini, a tim je i opasnost vatre umanjena.

¹ U Karpatskim šumama dodjeljuju se šum. upravama radi nadzora nad pošumljenjem za vrijeme sadnje svi mladi stručnjaci, zaposleni u taksaciji. Ovo se tim lakše provodi, što se zimski taksacioni poslovi do tog vremena posvršavaju, a vanjski se još ne mogu početi radi velikog snijega. Ova je praksa pokazala vanredne rezultate. Op. Ur.

Uzgojni poslovi.

Tlo je skoro u cijelom području preduzeća Dobrljin-Drvar tipično kraško tlo sa svim osobinama kraša t. j. plitko kamenito, pokriveno tankim slojem humusa i naslagom strelje, inače posve bezvodno. Površine u kojima bi dolazilo do gole sječe u veličini su od 50—100 ha, a mjestimice do 200 ha. Ovako velike površine ne mogu da dovoljno zaštite susjedne sastojine, nego su izložene u punoj mjeri elementarnim nepogodama t. j. vjetru, suncu i kiši tako, da će se proces rastvaranja humusa znatno ubrzati i ono malo humusa nestati, a s druge strane i onako plitko tlo izloženo direktnom žarenju sunca brzo omršaviti, a time će se za svake suše osušiti. Ono malo vlage, što je humus zadržavao, nestaje tako, da biljke moraju uginuti. Stoga je umjetno pošumljivanje golih površina mnogo otešćano u ovim predjelima, te bi principijelno trebalo ukloniti gole sječe, dok nije to apsolutno nužno, a to je na paljikama, čija se površina svake godine i onako uvećava. Pod zaštitom starog drveća tlo je ipak bar donekle zaštićeno sjenom starog drveća i nije toliko izloženo direktnom žarenju.

Iskustvo je pokazalo, da je sječa sa pričuvnicama (Überhaltsbetrieb) u ovome terenu i u ovim prilikama neupotrebljiva. Stabla, koja su odrasla pod zaštitom starog drveća i stoljećima bila u gustoj sastojini, dijelila su zajednički otpor prema vjetru, a ogoljela i osamljena nemaju dovoljno otporne snage, da se bore protiv vjetra, nego u najkraćem vremenu prvom prilikom izvale se i izlome. Maksimalni procent intenziteta iskorišćavanja u ovim predjelima nebi smio nikada prekoračiti od 50—60%, ako se hoće da računa na podmladak šuma i da ne postane čitavo područje golijet i druga Hercegovina.

Kao ilustracija posljedica gole sječe navađa se odjel 295. Po novom elaboratu predviđena je prijeborna sječa od 40%. Firma je u god. 1922., ne zna se kako, posjekla odjel golom sjećom, a god. 1923. izgorio je odjel, te danas treba nositi zemlju u košarama, ako se hoće pošumiti, a pokraj svega toga biće uspjeh problematičan. Godine 1907. izgorila je velika površina Ždralovac-Vitagora, Kozile. Ta se površina pošumljivala neprestance od godine 1908. do 1914. umjetno crnim borom i omorom sa ogromnim troškovima za tadanje prilike. Rezultat višekratnog pošumljivanja je potpuno negativan, jer pri reviziji od god. 1922. nijesam našao na čitavoj površini niti jednu biljku, koja je ostala. Šuma Glogovac-Vučin potok je isto tako bezuspješno pošumljivana u god. 1912. i 1913. Ovakih primjera ima mnogo.

Firma želi, da uzme pošumljivanje u svoje ruke iz čisto trgovačko-špekulativnih momenata. Jedno, da ne mora plaćati doprinos za pošumljivanje, a s druge strane, kada uzme pošumljivanje u svoje ruke, tražiće gole sječe, jer da ona sama pošumljivanje provada. Hoće li uspjeti umjetno pošumljivanje i u kojoj mjeri, o tom sigurno ne će voditi računa, a niti će moći zagarantovati uspjeh.

Jednom počinjeno zlo tim, da se šume unište, ne popravi niko više. Predloženo je stoga, da se odbije predlog firme, da uzme po-

šumljivanje u svoje ruke, a ako firma želi i hoće da sudjeluje pri pošumljivanju, neka uzajmi šumskim upravama dovoljan broj radnika, da se uzmognu do sada već stvorene golijeti popraviti.

Suvišno je ponavljati prije ocrtno štetno djelovanje ovakog gospodarenja sa šumom obzirom na ovdješnje pašarinske prilike, a za bolju ilustraciju može se navesti, da je n. pr. u području firme Ajsler i Ortlib i na sate daljine od postojećih naseobina usurpacijama od strane seljana izgubljeno na stotine i stotine hektara, pa i same šum, bašće usred ovih bivših prašuma. Ove su obzirom na njihov visoki položaj (preko 1000 m) stjecište trgovine sa pašom i gdje pojedinci preko ljeta iznajmljuju mal iz nizina uz odštetu na žitu i novcu. Na taj su način bivše postojeće kulture n. pr. u Kušačama-Podžeplju ne samo uništene, nego je i njihova obnova u pitanju.

Žalivože isti je način gospodarenja prodro i kod samih privatnika, koji razočarani posljedicom take sječe traže lijeka, ali obično kasno (slučaj šume Skaljića Mrkalje u istom kraju nedaleko Kraljev aDvorca, Vakufske šume u kotaru Tešnju i mnoge druge).

Pod takim prilikama i uz skoro iste okolnosti kao na kršu izvedene su dakle kulturne radnje i u eksploatacionim područjima, te drugdje, čiji sveukupni pregled za vrijeme od 1906.—1918. vidi se iz priloženog pregleda. (Pregled dodat na kraju.)

Iz svega slijedi, da je bivša tuđinska uprava ne držeći se nikakva principa za racionalno šumsko gospodarstvo veoma labavo postupala kod obnove i podizanja šuma, škrtareći pri tom i sa najpotrebnijim novčanim izdacima oko toga, pa joj se mora tim više u grijeh upisati, što u svom izvješće od 1906. str. 330 za 26 god. period njezine okupacione uprave izričito stoji, da Bosna i Hercegovina, čiji su rashodi za ovo vrijeme 500% poskočili, mogu se od svojih prihoda upravljati bez ikakve pripomoći od strane Monarhije, dapače su u pojedinim godinama iskazani i višci, koje je bar mogla u gornju akciju odnosno granu gospodarstva korisno upotrijebiti.

Njezin mačuhinski postupak pri tom vidi se najbolje odatle, što je u isto vrijeme za podizanje t. j. pošumljenje vlastitih šuma n. pr. u Austriji, čija je površina iznašala tada 1,025.863 ha trošila godišnje 792.995 kruna (Lorenz 1915.), dok je ovdje, gdje ima 2.513.475 ha šume, a od tog skoro trećina golijeti i to krša i šikara, upotrebljeno samo 150.000 kruna, dakle kod 2 i pol puta veće plohe 5 puta manje.

Prema godišnjem novčanom prihodu to iznaša u prvom slučaju kod 6.436.000 K od državnih i 4.483.000 K od vjerskih i zavi. šuma t. j. ukupno 10,919.000 K bilo bi to 8%, a u našem slučaju za period 1907—1910. sa ukupnim prihodom od 27.214.000 K ili godišnje 6.803.500 iznaša samo 1.5%. Da ovo nije dovoljno niti za tekuće sječe, a kamo li za stvorene golijeti od prije, slijedi već iz gornjeg.

Ali iz svega prednjeg se vidi ne samo opasnost za šumu kao i narod, kad bi se prosljedilo sa metodama bivše uprave, te naro-

čito žalost i bijeda naroda na kršu opominje nas, da što veću i bolju pažnju obratimo šumama; ovo mora da svakog narodnog prijatelja, koji vodi računa o dobru ove zemlje i naroda kao i svakog šumara zabrinjuje i ne pusti se pojedinac uljuljati pa zaspasti, jer da su ovdješnje zemlje preko 50% od ukupne površine šumovite. Ta i sadanj pusti krš je pred stoljećima obilovalo drvetom, ali ga to nije sačuvalo od propasti i današnje tužne slike, nego surasipnost i obijest doveli dosadanje gžalosnog stanja. Prema K. Jirečku, Istorija Srba (v. Š. L. br. 6. str. 314.). Viljim Tirske 1186. opisuje Dalmaciju kao zemlju punu planina, šuma i velikih pašnjaka, dok mi lanjske godine dvojica mladih željez, inženjera u Kninu izjaviliše kao patrioti i ljubeći svoju grudu, da bi najvoljeli razseliti svoju užu domovinu, kako bi se opet šuma podigla, a time i cijeli onaj kraj — kojem onda obzirom na more i prirodne krasote, na zemlji premca ne bi bilo, jer bi to bio tek pravi zemaljski raj.

Mora se priznati, da to osjetljivo pogarda ovdješnji narod, ali za grijeha otaca moraju često i djeca odgovarati, te se ne može dozvoliti već radi budućih pokoljenja, da se proširenje pustoši na kršu ne samo ne zapriječava, nego naprotiv još i unapređuje.

Radi toga je neodgodiva potreba:

1. Izlučenje opštinskih šuma i pašnjaka (baltalika i mere) i to što prije, jer će se kasnije sve teže i sa više žrtava jedva moći provesti,

2. Akcija za pošumljenje krša i golijeti da se sistematski što prije počme,

3. Prekid sa gospodarenjem i ekspoatacijom šuma po prijašnjim metodama, te već obzirom na karakter tla, koje je većinom i redovito krš, a šume u brdskim i planinskim položajima, ne dozvoli zbog toga u buduće gole sječe u nikojem slučaju.

4. Reorganizacija šumarstva, a u prvom redu povišica osobila bar za 50%, te osnivanje posebnih inspektorata za pošumljivanje i kontrolu pravilne doznake pri sjeći.

Ovo je tim potrebitije, što su u zadnje vrijeme i za gospodarenje sa privatnim šumama izdata strožija naređenja, pa konzekventno se to mora primjenjivati i u državnim šumama.

Iz ovog se svega može zaključiti teško breme, koje je naša uprava od tuđinske naslijedila i vodeći računa o narodu i njegovim interesima, potrebno poduzima, što slijedili i iz tog, da je kod nadležnog Ministarstva Š. i R. izrađen ncrt za sve ovo, te osigurani prihodi od utržaka za prodato drvo sa 6% od spadajuće kupovine, čiji prihodi sami iznašaju godišnje preko 5 mil. dinara. Ovo bi uz još toliku dotaciju za nove golijeti odgovaralo potrebi. I dok će biti dužnost šumara kao takog, da uloži sve svoje sile i znanje za što racionalniji i savjestniji rad oko osiguranja postojećih i podizanja zapuštenih šuma, nameće se dužnost narodu, a u prvom redu njegovim vođama bez razlike političke boje tj. plemena i stranke, da nesobično podupre taj rad, ako neće, da bude izdajica ovoga naroda i njegovih interesa, kao i države same, čije bi ga prokletstvo moralо kad bilo stići.

Pre
sveukupnih kulturnih radnja

Tекуći broj Godina	Sjetva						Sadnja						Stanje površina ara	
	Na novo pošumljeno		popravljeno		U tu svrhu upo- trebljeno sjeme		Iznos troškova		Na novo pošumljeno		popravljeno			
	Površina ha	kg (hl)	K	h	Površina ha	km. hilj.	K	h	Broj postojećih šumskih rasadnika (bašča)					
1 1896 ^a	1000.—	—	—	—	—	—	2450.—	—	—	—	—	—	38 —	
2 1907	243.53	221.—	400.—	9200	—	632.—	1085.—	2,750	59850	—	75	309		
3 1908	356.—	201.—	624.—	8950	—	770.—	1207.1	2,825	58490	—	108	356		
4 1909	417.87	256.—	665.—	10000	—	625.3	1435.6	3,637	64524	—	135	560		
5 1910	172.60	166.20	4204.—	9354	80	776.7	806.5	4,130	56098	—	165	956		
6 1911	160.56	38.20	3493.—	9625	10	1314.—	980.3	6,100	71422	45	174	1010		
7 1912	305.32	63.—	7621.—	6101	45	1860.41	1710.01	7,669	77093	46	191	1677		
8 1913	413.18	12.52	15.52	4817	74	2791.69	1655.82	8,537	89481	04	194	1856.50		
	181.68					1756.07	462.10							
red.pl.														
9 1914	353.31	19.02	2317.—	5952	48	3643.21	1366.66	7,637	89419	09	181	1855.45		
	188.49					1666.63								
10 1915	509.10	143.—	2798.—	2757	53	203.94	564.94	—,775	14424	07	189	1896.—		
	184.80					115.65								
11 1916	47.93	—	1253.—	917	67	746.34	609.17	1,769	25534	05	138	1444.—		
	10.—					351.84	131.34							
12 1917	200.4	—	468.—	3868	46	358.57	255.81	1,200	18667	79	110	1267.05		
	79.64					171.95	116.15							
13 1918	66.—	—	346.—	4491	11	326.6	119.82	1,093	29028	10	78	956.95		
	49.—					105.68	22							
Svega	3349.69	1108.84	25.896—	76.036	34	12596.23	9937.59	49,122	654.032	05	—	—		

Prema tomu za ukupno $3349.69 + 12.596.23 = 15945.92$ ha po odbitku do 1906., obavljenog pošumljenja od 3450 ha = 12495 ha otpada na 1 ha = 109.72 t. j. okruglo 110 kruna sveukupnih troškova t. j. sjeslva odnosno sadnja, uključivo odgoji i njega biljaka u bašćama, prenos, sadnja, dopuna i njega ove uključivo troškovi zagajenja.

gled

od 1880. do konca godine 1918.

Broj rasadnica kom. mili.	Posjano sjeme kg(hl)	Iznos troškova	Provđeni pom. posl. oko kult.			Orude		Sveukupni troškovi		Opaska			
			postavljeno		Njega oko kultura	Iznos troškova	Iznos troškova						
			Ograde branjevina tek. met.	Znakova branjevina km.									
K	h		K	h		K	h	K	h				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— ¹			
10,—	—	19.500	—	—	—	12.300	—	3150	—	³ 104000 —			
12,50	—	21.300	—	85000 m ² za ograde i tablje novih zabrana od 3478ha	—	11.500	—	2560	—	⁵ 102.800 —			
14,94	—	20000	—	te popr. i uzdržavanje starih zabrana 5870ha	—	13000	—	2200	—	⁷ 109.724 —			
18,71	3114	20759	60	—	—	14163	60	2424	—	⁹ 102.800 —			
19,60	¹¹ 3119	29434	78	66000	1000	—	20630	30	2236	60 133.349 23			
29,89	¹³ 4741·7	28138	—	164040	1983	609·56	47686	80	3278	62 ¹⁴ 177.611 89			
29,02	2784·3	33897	52	221.587	569	663·62	50626	40	2882	45 179.325 45			
41,96	¹⁸ 5992	40609	—	105633	995	1202 67	49.946	54	2311	99 188.234 88			
34,32	3275	26467	67	26905	125	1034·04	27163	56	672	15 71.484 98			
14,65	1064	19.652	53	19996	162	9·8·15	23897	12	457	71 70459 08			
10,46	652·5	17.371	—	6328·—	360	219·88	14919	99	574	71 55402 03			
4,28	468·—	22136	30	9992·—	239	488·50	15133	46	1067	15 75856 12			
—	25.210.5	299.266	40	610481	5436	5176.42	304.967	77	23.815	36 9,371047 66			

¹ Pobliži podaci fale. Račeno sa šumskom robotom i kažnjenicima. —

² hrast. žira u hl. ³ U ovom i doprinos željez. Vareš za režij. sječe = 25000 K.

⁴ od toga 500 hl hrast. žira ⁵ Doprinos željez. Vareš kao gore. — ⁶ hrast. žira u hektol. — ⁷ Doprinos od željez. Vareš kao gore. — ⁸ Od toga 3673 kg hrast. žira.

⁹ Doprinos od željez. Vareš kao gore. — ¹⁰ Od toga 2700 kg hrast. žira. — ¹¹ Od toga 2025 kg hrast. žira. — ¹² Od toga 6920 kg hrast. žira. — ¹³ Od toga 2467 kg hrast. žira. — ¹⁴ Uključivo preuzitak 12929·74 K. — ¹⁵ Od toga 772 kg hrast. žira.

¹⁶ Od toga 1134 kg hrast. žira i 250 kg pilom. keslena. — ¹⁷ Od toga 1280 kg žira hrast. — ¹⁸ Od toga 4503 kg žira hrast.

Ing. Roman Sarnavka (Srednje):

Nešto o stablima, oštećenim šumskim požarem.

Veći šumski požari oštete uvećoj ili manjoj mjeri kambijalnu zonu, koja od velike vrućine usahne i obamire. Sokovi se u kambijalnoj zoni zgrušaju i poprime crvenkasto-smedu boju. Ako plamen nije stablo direktno obuhvatio, te koru spalio i pougljenio, može se i na kori opaziti promjena u boji, koja također postaje nekako crvenkasta i zagasita. Ovo se obično može opaziti u prizemnih požareva, ako ovi zahvate suho složeno granje, kakvu trulu kladu i truo panj, koji kad se zapale, razvijaju veoma veliku vrućinu. Kod svih stabala oko ovakih jačih centara požara opaža se na stranama, okrenutim centrima, ova promjena u boji, dok su druge strane, okrenute od tih centara, zadržale svoju običnu boju, i ako se stabla nalaze usred požara. Na svakom se takvom stablu može već po samoj kori tačno razabrati, dokle je kambij uništen, i koji je dio kambija ostao neozlijeden. Najjasnije se ova razlika može vidjeti na svjetloj kori jelike. Neoštećeni kambij zadrži svoju funkciju, te se nakon nekoliko mjeseci može jasno razabrati prirast.

Svaki veći prizemni požar prede u crnogoričnim šumama napokon i u krošnje. Silna žega osuši iglice, vatra zahvati lišajeve i onda skoči u krošnje. Cijelo stablo plane tako reći samo na jedan časak, a da se tako spale samo iglice. Na taj način skače požar uz silno pucketanje i praštenje sa stabla na stablo. Stabla lišena odjedanput svih svojih asimilacionih organa, moraju nakon kraćeg vremena da prestanu funkcionalisati. Često se događa, osobito u rijedim šumama sa visokim stablima i niskim krošnjama, da žega opali (ili kako težaci vele »ocica«) odnosno osuši samo pojedine partie krošnje, dok ostali dio krošnje ostane na oko neozlijeden. To se najčešće opaža na jelikama i borovima, dok omorika, kako se čini, ima mnogo osjetljivije iglice, te obično sva krošnja bude odmah opaljena ili osušena prema lokalnom intenzitetu žege, odnosno samog požara.

I ako se opažanjima mora ustvrditi, da su iglice odnosno cijela krošnja jelovih i borovih stabala manje osjetljive od omorokovih, ipak se mora uzeti, da je fiziološka funkcija i ovih stabala znatno poremećena. To se je jasno moglo opaziti na požarima u Grabu i Krnjoj Jeli iz 1922. godine.

Požar u Grabu imao je u glavnom karakter podzemnoga požara. Vatra je pod zemljom tinjala, slijedila valjda trule žile i smolu, koja se je prije sa stabala bila ocijedila, a da se za vedrih, sunčanih dana nije na tlu ništa opažalo, dok se nenadano nije gdje pojavio mali plamen dima. Vatra je na tom mjestu izbila na površinu i nastao je prizemni požar, ako je našla dovoljno suhog grana, trave i t. d. Prizemni je požar mjestimice opet prešao u krošnje tako, da su sve tri vrste požara paralelno tekle, pri čemu je sad ova sad ona vrst požara prevladavala.

Sastojine, u kojima se još požar pojavio, bile su mješovite sastojine jelike, bora i omorike u raznim omjerima. Tlo je krševito sa mnogim vrtačama. Kad bi požar zahvatio takvu vrtaču, gorilo je u njoj sve kao u kakvom velikom kotlu.

U ovom požaru djelomice spaljena jelova i borova stabla pokazivala su u neoštećenim partijsama posve svežu zelenu boju, kao da im požar nije nanio veće štete. Ovo svježe zelenilo zadržala su opaljena jelova i borova stabla kroz svu zimu, proljeće i kroz cijelo ljeti, koje je bilo, kako je poznato, veoma sušno, tako da mjesecima nije palo ni kapi kiše. U mjesecu oktobru 1923. otpočela je uprava sa izradom spaljenih i obamrlih stabala u vlastitoj režiji, ostavivši parcijelno opaljena stabla jelika i borova iz šumsko uzgojnih razloga, jer su ova sadar još pokazivala isto svježe zelenilo kao i prije.

Sječa i izrada od požara uništenih stabala forsirala se veoma, jer je još prije snijega trebalo oboriti, izraditi i složiti u šumi oko 3.300 kubnih metara, da se, čim padne snijeg, uzmogne odmah otpočeti s izvozom.

Koncem mjeseca novembra i početkom decembra, kad su udarile hladne kiše, počela se je na na parcijano oštećenim jelovim i borovim stablima opažati neobična promjena. Neoštećeni dio krošnje ovih stabala, koji je sve do sada zadržao svoju svježu zelenu boju, počeo je nenadano i to rapidno, tako reći preko noći, da gubi svoju svježinu. — iglice su izbljedile, kao da su se osušile. Ova parcijalno oštećena jelova i borova stabla su dakle jedno četrnaest mjeseci nakon požara također uginula.

U čemu leži uzrok ovom nenadanom obamiranju stabala, koja cijele godine nijesu pokazivala nikakvog traga kakvom poboljšanju, teško je bilo ustanoviti, jer se tokom godine ova stabla nijesu pobliže promatrala. Čini se, kao da je kiša bila neposredni povod ovom rapidnom obamiranju. Ali pošto je vegetaciona perioda bila već zaključena, ne može se uzeti, da je voda nepovoljno djelovala na prehranjivanje ovih stabala, i to tim manje, što je po svoj prilici i žilje tih stabala moralo biti ozlijedeno. Prije bi se moglo uzeti, da je voda krošnju odnosno stablo izvana ugušila, jer su ova stabla morala svakako biti manje otporna i tokom ljeta oslabila, i ako to nijesu pokazivala. Može biti, da ovo rapidno umiranje stabala pada samo slučajno u doba obilnih jesenjih kiša, te da imamo sličan pojav kao kod podguljenih (objeljenih — geringelt) stabala, koja također

znadu dulje vremena na oko posve nepromijenjena ostati, dok napokon ne počnu naglo obamirati, tako da se čini, kao da se stabla hrane od sebe, da vegetiraju od nekih, u njima nagomilanih rezerva.

Najvjerojatnije mi se čini, da je voda krošnju zagušila, jer je samo drvo u ovršici pokazivalo velike razlike od posve zdravog drveta. Drvo je poprimilo žućastu boju i postalo veoma krhko, i ako je samo po sebi bilo veoma tvrdo, što pokazuju sva od požara oštećena stabla. Ova promjena u boji se je mnogo jače pojavljivala na jelikama, nego na borovima, te su ove bile ujedno i u mnogo većoj mjeri krhke tako, da se je svaka ovršica pri obaranju isprelamala kao ledenica.

Ista promjena u boji i u elasticiteti pokazala se je i kod onih jelika, koje je požar odmah uništio, ako dulje vremena nijesu bile oborene i izrađene. Drvo je postalo osobito u ovršici tako krhko, da se u tehničke svrhe gotovo nije moglo upotrijebiti. Isto se dogodilo i kod onih stabala, s kojih je kora bila spala, što se je moglo jasno vidjeti na stablima uništenim od požara u Katkinom Koritu. I promjena u boji i krhkost je opadala od krošnje prema odanku, iz čega se jasno razabire, da je početak tim promjenama u krošnjama. Na boru se obje ove promjene pojavljuju u mnogo manjoj mjeri, dok se omorika znatno razlikuje u tom pogledu od jelike.

Ako je požar direktno zahvatilo stablo, spalio mu koru i djelomice je pougljenio, tada se je kora čvrsto priljubila uz samo drvo tako, da ju je bilo teško odvaliti i sjekirovi i u malim komadima. Drvo ispod tako pripaljene kore je tvrdo kao kost. Težaci vele, drvo se je speklo. Ako je stablo bilo izvrgnuto samo velikoj žezi, a da ga vatra nije direktno zahvatila, onda bi se kora od razvijenih para ispod kore nadigla. Taka bi kora nakon duljeg ili kraćeg vremena popucala i onda spala sa drveta, ali bi u mnogo slučajeva znala i ostati na drvetu, kao i kora onih stabala, koja su uništена iz žila, ili koja su odjednom lišena svoje krošnje od požara, koji je skočio sa drugih krošnja.

Drvo i jelika i omorika i borova onih stabala, koja su ostala pod korom, izgubilo je, kako je lako razumljivo, najviše na kvaliteti, jer se voda ocijedi ispod kore, te se drvo trajno nalazi u velikoj vlazi uz pristup zraka. Kvaliteta drveta od ovakih stabala je u glavnom gora od drveta, izrađenog od sušika.

Spadne li kora sa stabla, održi se i kvaliteta jelike mnogo dulje i bolje, dok se kvaliteta omorikova drveta gotovo ni ne promijeni. Drvo zadrži svoju bijelu boju, ne postaje krhko, i ne gubi na kvaliteti, ako ga ne napadnu ose drvarice, kako se je to u velikoj mjeri dogodilo u Grabu. Ali ako omorike dulje vremena ostanu izvrgnute nepogodama vremena, speče se napokon i njeno drvo na suncu, postane tvrdo, a u isti mah krhko, i poprimi žućastu boju. Stepen ovih promjena na drvetu omorika nije nikada tako velik kao kod jelika.

U glavnom se dakle čini, da su krošnje omorike osjetljivije i prema žezi i prema vatri od krošnja jelike i bora, a da se na garištima najviše i u svakom slučaju kvari drvo jelika, a onda tek drvo omorika, a najmanje drvo borovo.

Vjerni pratioci svih šumskih požareva i gore opisanih promjena na oštećenim i obamrlim stablima su potkornjaci, a i mnogi drugi kukci. Zgrušani sokovi u kambijalnoj zoni požarom oštećenih stabala primame već nekoliko dana iza požara potkornjake, koji se radi obilja hrane u kratkom vremenu preko svake mjere razmnože. Pošto su potkornjaci u glavnom sekundarni štetnici, ne igra prekomjerno razmnažavanje njihovo gotovo nikakvu ulogu u šumama, koje su od požara uništene. Opasnost toga silnoga razmnoženja potkornjaka je indirektna. Potkornjaci se za jednu godinu dana radi povoljnih uslova razmnože u tolikoj mjeri, da za to vrijeme požderu svu hranu. U pomanjkanju hrane i mjesta za rasplodljivanje postanu potkornjaci iz nužde, kako to veli Nüsslin, primarni, te predu onda na posve zdrava stabla susjednih sastojina.

Prema vremenu, u kojem se je požar pojavio, te prema stadiju, u kojem se u tom vremenu nalaze generacije potkornjaka, napadne stabla odmah iza požara sad ova, sad ona vrsta potkornjaka, a ostale vrsti slijede u kraćim ili duljim intervalima prema svome razvoju.

Cini se, da *Ips typographus*, koji je inače najčešći i najrašireniji potkornjak u našim omorikovim šumama, izbjegava ona stabla, koja je požar direktno zahvatio, jer se na ovakim stabima sa pougljenom korom nije nigda mogao naći. Na takim stablima, koja su bila doduše obamrla, ali koja požar nije direktno zahvatio, moglo ga se naći u velikoj mjeri.

Na omorikovim stablima, uništenim od požara, nalazio sam uviјek i to u velikoj mjeri potkornjake: *Polygraphus polygraphus*, *Pityogenes chalcographus*, i nešto manje *Ips amatinus*. Grizotine ovih vrsta ispreplele su se na jednom te istom stablu tako jako, da su prohodi jedne vrste veoma često ispresijecale prohode druge vrste, jer je cijelo stablo od odaňka do kićice bilo puno puncato svih vrsta zajedno.

Na jelikama se je najčešće nalazio *Ips curvidens*, rjeđe *spindens*. Prohodi grizotina *curvidens*-a su se također veoma često ispresijecali i ispreplitali, dok su opet kraj toga druge partie stabla bile posve netaknute i čiste. Osim toga su matični prohodi bili veom nepravilnog oblika. Pojedini kraci matičnih prohoda bili su veoma često jako produljeni, ali ne kao obično popriječno, nego po duljini stabla. Na nekim jelikama opazio sam također *Polygraphus polygraphus*, koji obično napada samo omoriku. Ovu sam činjenicu našao potvrđenu također kod ruskoga entomologa P. Spesivceva.¹

Borove je u glavnom bio napao samo *bidentatus*.

Omorikova i jelova stabla bila su osim toga u donjim partijama jako napadnuta od raznih vrsta *Pissodes*-a, *Cerambycida*, *Buprestida*, a osim toga cijela stabla od osa drvarica, koje su svojim dugim prohodima mnoga stabla tehnički posve uništile.

Radi ličinaka ovih većih kukaca pojatile su se u šumama veoma mnoge žune, koje su, tražeći ličinke, raskljuvale cijela stabla, te time tehničku vrijednost drveta još više snizile.

¹ П. Спесивцевъ: Практический определитель короедовъ.

Право шумарског особља на пензију.

На пуну пензију државни службеници стичу право после 35 година службе, **а и у краћем времену, ако је то предвиђено специјалним законом** (види чл. 139 закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда од 31. јула 1923. године).

Пројекат новог закона о шумама је готов и, како сазнајемо, коначно је предат преко Министарског Савета законодавном одбору Народног Представништва, на озакоњење. Читајући тај пројекат пада у очи, да материјално обезбеђење шумарских службеника није у њему у довољној мери заступљено, како је то желити и у колико би потребно било, изузимајући чл. 135. који говори о депутатском земљишту и огреву те о специјалним трошковима за теренске радове.

Из којих је разлог питање материјалног обезбеђења шумарских службеника слабо третирано, није нам познато, али данас, када се све струке и професије у државној служби боре тако рећи »на пушку и нож« да извођују оправдано обезбеђење својих минималних права егзистенције, држимо, да је се и о шумарском особљу требало повести више рачуна, да се стави на место и висину, коју по свом положају, важности и раду заузима и у толико пре, што је баш то особље као ни једно друго тако тешко погођено новим законом о чиновницима и његовом познатом и фамозном уредбом о разврставању.

После колико година службе сматра се, да је државни службеник за даљу службу неспособан, предвиђено је спом. чл. 139 зак. о чиновницима и у овом случају износи 35 година.

Но да ли су сви државни службеници по разним струкама и професијама и по тежини рада изложени истим напорима за време свога службања, сматрамо да није потребно коментарисати, јер је и сам законодавац то имао у виду, када је у поменутом члану закона о чиновницима изричito навео, да на пуну пензију државни службеници стичу право **и у краћем времену** (од 35 год.) **ако је то предвиђено специјалним законом;** што значи, да је и он имао у виду, да је служба у разним струкама и професијама по својој тежини и напору различита.

Остаје још једно питање: Да ли се шумарска служба може сматрати као једна од тежих државних служби или не?

Одговор на то: Шумарска служба не само да је једна од тежих, већ једна од **најтежих** државних служби.

Ко је само служио у шумарској струци, моћи ће лако оценити тежину исте по напорима, тежини посла, утрошеној енергији и самим опасностима често изложеним и по свој лични живот, те није потребно износити разлоге и доказе, зашто се шумарска служба сматра за једну од најтежих државних служби.

Да ли онда шумарски службеник, вршећи своју дужност под најне-повољнијим приликама и околностима, може издржати 35 година тешког и напорног теренског рада? Свакако да не, ако се од њега буде тражило, да за све време службу врши и отправља онако, како му то дужност и посао налаже.

После 25 година упорног и непрекидног рада шумарски службеник постаје неспособан за сваки даљи а по готово за теренски рад, који је тако тесно везан за шумарску службу, те е пуно права сматрамо да је за шумарску службу 25 година требало узети као максимум година потребних за стицање права на пуну пензију.

Зашто нови закон о шумама то није имао у виду, кафд и сам закон о чиновницима чини извесна одступања у погледу броја година службе потребних за стицање права на пуну пензију?

Још није касно, те је стога желити да се та грешка или боље рећи тај недостатак поправи и да се овим питањем и само **Југосл. Шумар. Удружење на својој овогодишњој скупштини, позабави.**

Још није дошка за поправке и допуне у самом закону о шумама, јер нети према садању политичкој ситуацији неће још ни за годину дана проћи кроз Скупштину.

Боримо се за своја права и бранимо своје интересе!

C. P. B.

Literarni pregled.

Ing. Dr Leo Tschermak: *Waldrodung. Stockholzgewinnung und dauernde Umwandlung von Wald in landwirtschaftliches Gelände.* Wien 1922. Strane 72. Cijena 22 Din. 50 para.

У овој малој и прегледној књижици обрађује писац згодним начином знамиви и увијек акутни проблем крчења шума и претворбе шумског тла у другу врсту културе, редовно у пољопривредну.

Крчење шума је један давни процес, далеко старији од сваког уредног шумског господарења. Највећи дио нашег агрономског земљишта настало је у давној, а и у ближој прошлости — крчењем шума. Једино извесна агрономска тла степског карактера изван климатске зоне шуме и извјесне зоне интензивних ливада унутар појаса шуме, нису настала на тај начин.

Пошто је у прошлости највећи дио садање агрономске површине био под шумом, из тога можемо да закључимо, како су се огромна крчења шума обавила у близој и даљој прошлости. Крчење шума, то је била она линија, на којој су се вијековима сукобљавали интереси шумског господарења са пољопривредом. Шума је редовно подлијегала у тој борби и њен се ареал течајем времена све више сужавао. Са настајањем шуме дизала се до извјесне границе и култура неке земље, ако је преобиле

шуме било запреком слободном развоју житељства. То је нарочито често бивало у прво доба окупације шумских земљишта, док ова још нису била ничија.¹

У таковим је случајевима дакле, крчење шума била је господарска и национална потреба.

Но с друге стране чињеница, да се поједине крчевине поновно и умјетно пошумљују или, да се губитак шумске површине јели надомјестити новим пошумљењима дотадањих пустолина и голети јасним је доказом, да су пријашња крчења шуме пошла предаљко. Из овог слиједи надаље и то, да између површине и стања шума с једне и пољопривреде с друге стране, ипак постоји неко латентно стање равнотеже. То је стање равнотеже било различито у разним временима, а манифестовало се јачим или слабијим крчењима шуме, или мањим односно опсежнијим умјетним пошумљењима.

Многобројни су разлози који избацују из равнотеже уравнотежени и затворени круг господарења. Ти разлози могу бити историјско-политичке или економске природе или коначно обоје заједно. Ти разлози леже већином изван опсега и домашаја шумског господарења, па ово природно, не може потпуно ни запријечити њихове посљедице.

Тако је резултатима Великог Рата поремећено стање равнотеже господарског система бивше Аустрије. Губитком извјесних покрајина, настале су потешкоће у прехрани густог становништва градова и индустриских центара; услјед тога осјетила се потреба за увећањем површине за аграрну промисл. Тај недостатак пољодјелског земљишта трсбало је свакако од некуда подмирити да се, природно, у првом реду помишљало на крчење прикладних шумских станишта. То су уједно били мотиви, с којих је писац написао ово дјело настојећи, да појам и увјете крчења објасни не само стручној, него и осталој јавности.

Читав комплекс питања о крчењу раздјелило је писац у више прегледних скупина, које навађамо ради лакше оријентације:

1. Појам крчења.
2. Природни услови крчења.
3. Аграрни и шумско-политички моменти крчења.
4. Законске одредбе о крчењима.
5. Шумско-пољско господарење.
6. Техника провађања крчења.
7. Опћенити суд о крчењима.

С таковом је подјелом материјала писац обхватио у лијепој и збијеној форми сва питања, која су у вези са крчењем шуме. Нарочито истичемо, да код расправљања о појму крчења писац разликује више значења тога појма и то:

- a) обичајно значење крчења,
- б) шумско-техничко значење и коначно
- ц) законско или шумско-политичко.

¹ Др. Михајло Драгић: Гружа, Антропогеографска испитивања, изашло у X. књизи Насеља српских земаља која уређује Јов. Цвијић, Београд 1921., страна 171.; »Досељеници су могли крчити шуму колико су хтели, и настањивати се, и од заузете земље заузимати колико могу урадити.«

Тако се у овом посљедњем смислу сматра крчењем шуме и у оном случају, ако се за подизање хидро-електричне централе искористи само надземни дио стабала, док пањеви остају неискрчени, јер не сметају стављању те површине под воду. Главни критериј крчења лежи dakle у **трајности отуђења** неке површине од шумске културе.

Писац, који је дugo година био запослен на покусној станици у Мариабрун-у, код одјела за истраживања о станишту, врло лијепо образлаже особине и прикладност појединих шумских земљишта у сврху претворбe у агрекултурно тло.

Своју расправу завршује писац ријечима, »да не треба свако крчење шуме сматрати угрожавањем опћих интереса« што је свакако исправно, но уз извјесна ограничења.

Крчење шума је господарски процес, који се не да насиљно за-пријечити, исто тако је немогуће на вјечна времена мобилизирати садање границе шума. Крчења је било у прошlosti, а бит ће га и у будућnosti. Ради се само о томе, да се тaj процес продаја постепено и само тамо, где се заиста покаже недостатак на пољодjелском земљишту а преобиле шумског, способног за трајну агрекултуру. У таквим случајевима треба свакако настојати, да се за шумску културу изгубљена површина надомјести умјетним пошумљењима пустолина, вриштина, бујадница, шикара и крашких голети, које су природна станишта за шумску културу.

Пошто крчење дубоко задире у саму битност шуме и шумског гospодарења, треба томе питању у будуће и код нас посвећивати највећу пажњу, да би се у сваком случају погодила права мјера.

Књига на концу садржаје и попис дјела, која се односе на крчење шума, па би је препоручили свима колегама, а нарочито онима, који служе код политичке управе и који често долазе у прилику, да дају мишљења и ријешења о допустивости разних крчења.

Инг. **Милетић**, Загреб.

Joso Lakatoš: Industrija Hrvatske i Slavonije. Industrjska biblioteka »Jugoslovenskog Lloyd-a br. 5. Zagreb 1924.

Nije dugo tome, kako је autor izdao vrlo uspјelu knjigu o industriji Bosne i Hercegovine, а сада је опет iznenadjuje zamašnom edicijom o industriji Hrvatske i Slavonije.

Poratni ljudi, обузети svagdanjim brigama, pravo i ne zamjećuju, kako се око нас dižu čitavi novi gradovi industrijskih postrojenja i radničkih kolonija. Tek velesajmovi су у станију, да нас trgnu iz snatrenja u vremenu, kad smo bili još čisto agrarna земља, upućena u свим, па i najmanjim sitnicama na uvoz iz inostranstva, за које smo proizvodili само sirovine, да ih preradene ponovno kupimo za skupe novce.

Mnogo jače od velesajmova djeluju sistematski sredene knjige, које nam prikazuju tek pravu sliku gigantskog napretka naše industrije od prevrata ovamo. G. Joso Lakatoš, главни уредник »Jugosl. Llody-a« latio se je teške dužnosti, да u našim nesredenim prilikama bez statističkih podataka, sakupi i prikaže taj porast naše industrije u cijeloj državi i сада је дошао ево i do Hrvatske i Slavonije.

Ovakav je rad u našim prilikama od neprocjenjive vrijednosti i plod je vanredno mukotrpнog posla, koji bi se morao naglasiti i onda, kada ne bi bio nagrađen ovakovim uspjehom, kako je to slučaj kod edicija g. Lakatoša, naročito kod prikaza o Bosni i Hercegovini i sada o Hrvatskoj i Slavoniji.

Autor se ne ograničuje na to, da samo šematski nabroji pojedina poduzeća; on nastoji, da odmah prikaže i njihovu finansijsku snagu, kapacitet, broj radnika, izglede u alimentaciju, starost — rječju sve ono, što je u stanju, da nam dade potpunu i jasnу sliku toga poduzeća.

U ovoj knjizi prikazuje: a) rudarstvo; b) drvnu industriju; c) metalnu; d) davno metalnu; e) kožnu; f) odjevnu; g) narodno-kućnu; h) kemičku; i) električnu; j) papirno-grafičku; k) prehranbenu; e) gradevnu i m) raznu industriju.

Iz općih podataka vidimo, da je Hrvatska i Slavonija u industrijskom pogledu naša najjača pokrajina. Broj pogonskih snaga je s 38.333 Hp u g. 1910. pokočio već na 100.000 Hp, a kapital je dvadesetput toliki kao 1910. g. Između svih je najjača drvna industrija. Na nju otpada $\frac{1}{3}$ kapitala od one milijarde dinara, što je uložena u ind. poduzeća. Dion. društava za eksplotaciju šuma i preradu drveta ima 70, ona zaposluje stalno 28.000 radnika, a u sezoni i preko 40.000. Od 47 d. d. osnevnih 1923. otpada na drv. industriju 11.

U odsjeku o toj industriji daje autor kratak pregled šuma i razvoja šum, trgovine, da onda detaljno iznese pojedine grane industrije kao pilane, tvornice parketa, pragova, furnira, sanduka, bačava, kola, kuća, pokućtva; štapova i t. d.

Drvlo dolazi u porabi i u odsjeku drvno-metalnom, gdje se iznose tvornice vagona i mostova, brodova, roleta i šivačih strojeva. Isto tako u odsjeku kemijske industrije. Tu je kemijska prerada drveta, od koje je najjača taninska industrija (kod koje se iznose i zanimivi podaci o našem eksportu i o konkurenčnosti te robe na svjetskom tržištu, zatim destilacija drveta i tvornice žigica.

Zanimivo je, da nam knjiga u cijeloj Hrvatskoj i Slavoniji ne pokazuje ni jedne tvornice drvnine i celuloze, akoprem je Lika i Gorski Kotar pun crnogorčnog drvetā. To je tim napadnije, što za instalacije ove vrsti ne treba bog zna kakovih investicija. U Alpama i Karpatima nalazimo produkciju drvnine u običnim vođenicama, koje se nižu u potocima poput naših pilana potočara, gdje se tare drvo i drvnina šalje tvornicama celuloze. Još smo nedavno čitali, da mi drvninu importiramo unatoč obilju crnogoričnih šuma! Kraj takovoga stanja lako je razumjeti, da procenat otpadaka u nekim šumama prelazi 30—35%!

Cijena je ovoj knjizi unatoč zamašnog objama (600 str.) dosta mala — 100 Dinara.

Mi je najtoplje preporučamo svakome, tko želi da dobiće pregled o jakosti i napretku naše industrije u Hrvatskoj Slavoniji.

Ing. Marinović.

Bilješke.

Dokimue potpore J. Š. U.

Ministarstvo Šuma i Rudnika Generalna Direkcija Šuma Beograd, izdalo je pod brojem 28.433 od 15. jula 1924. god. ovu naredbu državnim i samoupravnim oblastima:

»Na osnovu traženja Generalne Direkcije Državnog Računovodstva Ministarstva Finansijsa, DR. Br. 8.407, od 25. juna 1924. god. čl. 6 fin. zakona za 1924/25 god. čl. 1 zakona o državnom računovodstvu i jednoglasnog mišljenja šumarskog odbora ove Direkcije Gospodin Ministar Šuma i Rudnika pod br. 28.433 od 15. jula 1924. god. naredio je:

1. da se naredba njegovog prethodnika br. 27.391 od 26. decembra 1921. g. po kojoj kupci i zakupci imaju da plaćaju 0.1% kupovine u korist Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja, kao protivna postojećim zakonskim propisima opozove i da se u buduće u ugovorima ne predviđa naplata ovog procenta.

2. U koliko je već postojećim ugovorima providedeno, da kupci i zakupci plaćaju 0.1% za račun Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja, dok ti ugovori traju, ima se i dalje naplaćivati ovaj iznos i unositi u državnu kasu kao vanredan prihod.

Isto tako se ima postupiti i sa ranije naplaćenim sumama, koje nisu još isposlate Jugosl. Šum. Udruženju.

3. Da sve šumarske ustanove, koje su naplaćivale ovaj procenat, traže odmah od Jugosl. Šum. Udruženja, da im ovo vrati sav procenat od 26. decembra 1921. god. do danas, te da ga predadu drž. kasi kao vanredan prihod i da o izvršenju podnesu izveštaj.

Sve područne ustanove uz odgovor o prijeđenu ove naredbe imaju podneti izveštaj, koju su sumu ukupno do sada poslali Jug. Šum. Udruženju.

Naglašava se, da je pribiranje ovog procenta kažnjivo gubitkom čin. službe i povlači materijalnu odgovornost za prikupljanje sume.

O svome traženju izvestilo je Ministarstvo Finansijsu i Glavnu Kontrolu.

Dostavljajući prednje tome naslovu nareduje mu se, da u svemu po prednjem postupi.

Zastupa Generalnog Direktora
Načelnik Mil. Jovanović v. r.*

Donosimo bez komentara!

Prirodni varstveni park pri Sedmih triglavskih jezerih.

Ministrstvo za šume in rudniške je na predlog ljubljanske direkcije šuma privolilo v to, da se izloči in prepusti odseku za varstvu prirode pri Muzejskem društvu v Ljubljani ozemlje v okolišu Sedmoro triglavskih jezer.

Varstveni park obsega preko 1.400 ha, večina ploskve leži nad gozdno vegetacijsko mejo.

Meje parka so sledeče: Na jugovzhodu pričevši nad steno Komarčo gre meja proti zapadu nad južnim robom Črnega jezera proti Beli skali in odtov na Kol (2003 m). Od Kola po državni ital. meji preko Velikih vrat na Čelo (2228 m),

Vogel (2350 m), Lepo špico (2400 m) do Kanjavca (2570 m). Odtod proti jugu na Veliko Tičarico (2319 m), Malo Tičarico, Kopico in po grebenu mimo planine Ovčarije na Studor vrh in Komtarčo.

Svrha varstvenega parka je predvsem, da se mu ohrani tipična alpinska flora in favna ni da se pospešuje v svrhu znanstvenih raziskavanj, izpopolnjevanja muzejskih zbirk, za dobavljanje potrebnega materiala zavodom, šolam in posameznim raziskovalcem.

Da bi se ta smoter s primernim varovanjem parka tudi dosegel!

Šivle.

Varujte planinske cvetice!

Okr. polit. oblasti u Sloveniji izdale su letake s ovim sadržajem:

»Varujte planinske cvetice! Po zakonu z dne 28. februarja 1922., Uradni list št. 377 iz leta 1922., je prepovedano trgati, ruvati, prodajati in ponujati v nakup redke rastline. Kljub prepovedi se uničujejo največ sledeče: Planika ali očnica (Leontopodium alpinum), murke ali zamorčki (Nigritella angustifolia, nigra in rubra), Blagajevka in progasti volčin (Daphne Blagayana in striata), lepi ali Marijini čeveljci (Cypripedium calceolus), lepi jeglič ali avrikel (Primula auricula), božje drevce (Ilex aquifolium), rumeni encijan (Centiana lutea). Kogar bi se zasačilo, da trga ali ruva ali prodaja ali ponuja v nakup navedene in druge prepovedane redke rastline, se mu bodo le-te odvzele ter ga bo politično oblastvo kaznovalo z globo od 5 do 1000 dinarjev ali z zaporom do 14 dni.

Šumska industrija i trgovina.

»CARBURANT-NATIONAL«.

Pad franka prouzrokovao je pravu perturbaciju kako u celokupnom državnom aparatu tako i u trgovini i industriji u zemlji i njihovim pozicijama na međunarodnom tržištu.

Državni aparat preduzima veliki broj administrativnih mera radi popravke franka i zaustavljanja njegova pada — od kojih su najglavnije: zatvaranje pariške berze trgovacke, reforma administracije — redukcija državnih službenika, povišenje carina na uvoz artikala stranog porekla, povišenje carina na izvoz izvesnih artikala, koja pogoda sa 10% izvoz kobila i ždrebaca ispod 2½ godine starosti, 15% sve vrste sireva, 10% sve vrste povrća, 8% stočnu hranu, a decretom od 11. marta 1924. pogodenii su drvnii artikli nepreradeni, sa korom ili bez kore, bez obzira na dužinu i sa opsegom iznad 60 cm na debljem kraju, kao i sve hrastove i orahove prerađevine izuzimajući listove za placage, sa 25% — ad valorem; zatim apel na proizvadače žita, za koje Francuska ostavlja inostranstvu milijarde.

Ipak, dva najglavnija problema, koji bi, povoljno rešeni, podigli franak na njegovu normalu jesu: podmirivati potrebu na ishrani stanovništva domaćom proizvodnjom, i iskoristiti prirodna blaga; vodenu snagu za proizvodnje elek-

trične snage ne samo za pogon industrijskih preduzeća, željeznica i za osvetlenje, već i za zemljoradnju, za pogon pokretnih motornih kola — nacionalnim proizvodom.

Ovome poslednjemu pitanju posvetile su osobitu pažnju mnoge automobilске kuće i na raspisani konkurs direkcije industrijskih istraživanja i pronađazaka pri Ministarstvu Prosvete mnoge su se požurile sa svojim aparatima usavršenim za upotrebu ugljena od drva.

Alsaški kemičar Imbert pronašao je jedan novi sistem gazogéne-a, koji je patentirala kuća kamiona Berliet, i s njim podigla pravu buru, jer je o niemu govorila i ceta presa, naravno jedni povoljno, kao na primer nedeljni list »Le Bois«, »Revue militaire«, a drugi opet nepovoljno, alarmirajući javnost na veliku opasnost nacionalnu, kao što je učinio »l' Echo de Paris«.

Posle zaključenja primirja i definitivnog mira u Versaille-u tek su počele da se osjećaju posledice četverogodišnjeg najnapornijeg destructivnog rada tolikih milijuna radnih snaga, a finansijski zapleti sve više se zaoštravaju i dovode pojedine države do pravog bankrofta i sloma njihove industrije. Te posledice su se još u početku mira oštro ocrtavale kod pobedenih, a kod pobeditelja su iz dana u dan uzimale sve većeg maha. Države su upotrebljavale razne metode da leče svoje financije, a Francuska napose, još odmah u početku nastupa u mir uvida u svojoj finansijsko-ekonomskoj politici, da je jedini lek: što više prozvoditi i potpuno se emancipirati od uvoza.

Naročita pažnja obraćena je na zemljoradnju, jer se za prehranu stanovništva uvože svake godine ogromne količine pšenice, pa zatim na proizvodnju ostalih sirovina za industriju, kao pamuka i drugih kolonijalnih artikala, a u poslednje vreme i vune, potrebne za sukna, koja se uvažala iz Engleske, Australije i Amerike. Tako je na zapadnom delu Madagaskara obraćena naročita pažnja odgoju ovce »Merino«, da bi se na taj način oslobođila francuska industrija od uvoza strane vune. Isto tako se u Dahomeji preuzimaju opsežne mere za proizvodnju pamuka bez navodnjavanja, za koji industrijsko preduzeće Georges Koechlin u Belfort-u tvrdi, da ima sve dobre kakvoće američkog i engleskog pamuka.

Zatim se poklonila naročita pažnja zameni naftinih proizvoda, koji se upotrebljavaju za pogon motora. Već 1922. godine parlament raspravlja projekat zakona o »Carburant national«. Ovo pitanje dobilo je svu svoju važnost padom franka, i mnogi pokušaji su došli kao rezultat istraživanja, a o uspehu je mišljenje podvojeno: jedni u tome gledaju veliku nadu, naročito u slučaju rata, pošto Francuska ne poseduje naftinih izvora, — a drugi opet predviđaju već sve šume uništene radi pravljenja drvenog ugljena, koji treba da bude taj »Carburant-national«.

To pitanje zamene naftinih extracta jednim nacionalnim, domaćim proizvodom, zainteresovalo je i francuske šumare, naročito s razloga, što novo perfectioniranje automobilskih i drugih motora kod voznih kola cilja na zamenu sa drvenim ugljenom — koji bi liferovali privatne, opštinske i državne šume.

Tako je, tim povodom, Henri Lafosse, bivši inspecteur šuma, dao Akademiji Agrikulture jedno interesantno saopštenje o produkciji drvenog ugljena, dobijanog spaljivanjem u jamama i destilacijom u zatvorenim kotlovima. Od 1861. do 1911., kaže Lafosse, potrošnja drvenog ugljena smanjila se je za 75%, dok se je potrošnja kamenog ugljena utrostručila. Ovo padanje potrošnje drvenoga ugljena pogodilo je naročito privatne šumo-posrednike, koji su exploitirali

svoje šume kratkim ophodnjama i to kao niske šume. U izvesnim krajevima prodajna cena niskih šuma, koje su davale većinom materijal za ugljen (charbonnette), jedva su pokrivale troškove seče, izradbe i prevoza. Zabrinutim privatnim šumo-posednicima je govoreno: napustite nisku i srednju šumu sa kratkom ophodnjom, proizvodite gradevno i tvorivo drvo — za koje ćete lako naći kupce!

Ali noviji pronalasci kemije su ublažili položaj ovih privatnih šumo-posednika, jer se za hartiju počelo upotrebljavati drvo slabih dimenzija, zatim de-stilacija drveta u zatvorenim kotlovima daje nezavisno od ugljena acetilenske proizvode i metilen, potom extracti taninski i naponsetku pokušaji za proizvodnju špiritusa iz drveta, u čemu je uzeo učešća i »La Société des Agriculteurs de France«, koje je izrazilo želju, da se drvo uvrsti u sirovine za proizvodnju špiritusa.

Danas, kaže Lafosse, drveni ugljen privlači svu pažnju. Od pre nekoliko godina traži se način njegove upotrebe za proizvodnju plina, koji bi služio za pogon tracteur-a, pa čak i lokomotiva. Više primena gažogène-a kod tracteur-a i kamiona bilo je ostvareno sa uspehom, naročito od firme »Gazes« iz Lyona i »La société française de matériel agricole de Vierzon.

Izgleda da je ovo pitanje u poslednje vreme učinilo veliki napredak. Hemičar Imbert, alsašanin, pronašao je način pogona motora kod tracteur-a, pa čak i turističkih kola. Aparat nije više težak, nespretan, nezgodan zbog vrlo delikatnih delova za triaju i filtražu, za koji je potreban čitav sat i više da se stavi u pokret — već je to aparat vrlo prost, sastoji se iz kutije, nameštene na zadnjem kraju kola, vrlo skućenih dimenzija, težeći samo 15 kg. Ovaj aparat nema više potrebe za carburateurs, stavljaju se u pogon za 2 minute, a opasnost požara i zagušivanja tako reći ne postoji.

Doduše progres nije još dovršen, ali je sigurno, da je period tumaranja završen, i način će Imbert-ov biti sve više i više primenjivan za pogon motora.

Za svaki slučaj, sopstvenici šuma treba da se zainteresuju za posledice ovog pronalaska, koji će trgovinu drvenog ugljena i drva manjih dimenzija više nego probuditi — uskrsnuti. Pijaca izgleda da ga escomptira unapred, sudeći po skakanju cene, koje se skoro pokazalo. Za više od 20 godina quintal drvenog ugljena se prodavao, nepromjenjivo po ceni od 10 franaka, u 1924. vredeo je, u magazinu u Parizu, 14 franaka. Actuelno dosiže u Parizu cenu od 35 pa čak i 40 franaka!

Po mišljenju negocianata uzrok skakanju cene nije samo pad franka, nego takoder i naročito razvitak escompte potrošnje drvenog ugljena za proizvodnju gazogène-a. Cene drvenom ugljenu će još skakati možda, ali uvek će postojati između cena benzina, petroleum-a i dr. i cene plina od drvenog ugljena toliku razliku, da će publika uvek uzimati jeftiniji produkt.

Godišnji etat francuskih šuma dovoljan je, da se zadovolje potrebe automobilske industrije, pošto su eksperimenti, činjeni u Lyonu, pokazali, da 15 kg drvenog ugljena mogu nadomestiti 20 l tečnosti. Ova ekvivalenca ne predstavlja jednu konstantu; odnos varira prema tipu kola, ali ipak iz ovoga se može izvesti tražena solucija. Prema ovome koeficijentu 4.500.000 quintala, ili okruglo 5.000.000 quintala biće potrebno, da se nadomesti godišnja potrošnja tečnosti.

Normalni etat šumskih masiva biće dovoljan da se vrlo lako podmiri potreba potrošnje. Odnos između potrebe i etata je 1 : 2.

Како ће се производији продајати поволjnije, то ће та нова околност омогућити да се радници боље plaćaju, што ће имати за последицу довољно regrutovanje потребне радне snage.

Pitanje drvenog угљена као carburant-national не интересује само сопственике шума и автомобилисте, то пitanje је ваžno и с националног gledišta jer ће нас оно oslobođiti зависности од иностранства — уznemirivajuće за време рата; naposletku nećemo имати да plaćamo иностранству vrlo težak danak за kupovinu tečnosti, jer по aktuelном kurzu jedna milijarda ostaje u земљи. I правом су ту скоро prozvali drveni угљен — pravi carburant-national!

Usavršavanje motora učinilo је толико napretka за ово poslednje nekoliko meseci, да је njegova примена и у земљорадњи s potpunim uspehom ostvarena pri oranju, и он treba да буде у нашој земљи, која такoder nema dovoljno naftinih izvora, praćeno s najvećom pažnjom.

Osijek, маја 1924.

Stevan Ivanović, kr. šum. poverenik.

Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja

из записника 5. сједнице одржане у Винковцима дне 16. и 17. јула 1924.

Приеутни: Потпредсједници Ђирковић и Карон; тајник Мариновић; благајник Чеовић; одборници: Данда, Слијепчевић, Мањоловић, Ружић, Рор, Стаменковић и Гринвалд.

Иеричани: Лагић, Шивиц, Божић, Милетић, Дојковић, Ленарчић, Петровић, Бајић, Ненадић.

Након овјеровљења записника чита **тајник своје јзвјешће**. Између осталог рефериса о **успеху депутације**, послане у Београд ради разврставања. Развија се дебата, у којој долази до изражавања велико огорчење чланова одбора против криваца за разврставање. Износи се, случај да су на основу Уредбе требали доћи у II. категор. сви окр. шумари без обзира на њихову школску спрему. Та је аномалија интервенцијом Министарства за времена исправљена. Ако се је могло исправити у овом случају, могло се је и у свим осталим случајевима, где је повређен закон или општећена струка. Велико је зло, што ће на темељу овог разврставања бити састављен нови буџет, па ће се појавити и финансијске потешкоће за исправак учитељских погрешака. Министарство је могло барем донекле исправити погрешке, дајући повољан одговор Држ. Савјету, што се, како су појединци информирани, не чини. Коначно се узима с негодовањем на знање хладан пријем депутације у самом Министарству шума и коначно се констатује, да је Удружење учинило све, што је могло учинити у том погледу.

Код извјешћа о **станарини за Шумарски Дом** закључује се, да најрочита депутација према Министру Просвјете акт Просвјетног Одејека у Загребу, којим заговора повишење станарине.

Иначе се тајничко извјешће као и извјешће благајнико узима на знање.

Затим се чита поднесак инг. Мариновића овог садржаја:

»Главној Управи

Југословског Шумарског Удружења

у Загребу.

На 1. сједници Главне управе овог Удружења дне 8. јуна 1921., којој сам присуствовао као одборник, изабран на конституанти Ј. Ш. У. дне 7. јуна 1921. изнио је предсједник г. Милан Турковић предлог ради регулисања питања пословног тајника Удружења.

Предлагао је, да се замоли Министарство, нека мене премјести из Фужина у Загреб и упути на рад Удружењу, јер оно не може бити без пословног тајника. Приходи друштвени за сада још не дозвољавају државе нарочите особе у ту сврху.

Пристао сам под условом, да ме се ријеши друге службе, јер послови новог Удружења захтијевају много рада и човјека, који се може свом душом посветити само интересима друштва.

Министарство није додуше дословно уважило молбе, да ме се додијели Удружењу, али је тадањи Министар шума и руда Господин Др. Хинко Кризман стао на становиште, да је Ј. Ш. У. савјетодавни орган Министарства, а Шумарски Лист доноси и службене вијести Министарства, па се зато рад тајнички у Удружењу може сматрати еквивалентним с реферадом у држ. надлештву.

Зато су упућене моје претпостављене обасти, да ме запослују у канцеларији само толико, да то не буде на ултраб друштвеног пословања.

То су становиште заступала и остала гг. Министри Шума и Рудника и ја сам могао све своје сile посветити друштвеном раду. Та је сусретљивост према Удружењу омогућила организацију оног пословања, које је Удружење развило у појединим радним секцијама, на корист шумарства, те донос свих оних законских предлога, на које је позивано по Министарствима као и уређивање једног стручног листа, у облику, достојном угледа наше струке.

Међутим ми је 7. јуна о. г. уручен акт овог садржаја:

Кр. С. Х. С.

Министарство Шума и Рудника.

Генерална Дирекција Шума.

Број: 22.163.

31. V. 1924. г. Београд.

Дирекцији Шума

Загреб.

На основу чланка 101. и 103. Закона о чиновницима и чл. 123. Закона о држ. рачуноводству наређујем Дирекцији, да шумарског савјетника Милана Мариновића одмах запосли на редовној дужности и строго се придржава наредбе о канцеларском времену.

Предње му саопштити на потпис и о извршењу поднести извештај.

Министар Шума у Руднику:

Др. Драг. С. Којић в. р.

Дирекција Шума у Загребу.

Број: 6408—1924.

Господину

Милану Мариновићу,
Кр. шумарском савјетнику

у Загребу.

Доставља се с позивом, да се одмах имадете пријавити код ове Ди-
рекције на редовну дужност.

У Загребу, дне 5. јуна 1924.

Шеф Дирекције Шума.

По мојем скромном мишљењу ова наређба није сасвим основана ни на свом мјесту, јер ја никаковим актом нисам **лишен** своје «уредовне дужности», већ је према горе споменутим писмима Гг. Министара друштвеном раду признат карактер у неку руку службеног посла, јер се обавља у нај-
више случајева по тражењу Министарства за стручни савјет.

Познато ми је надаље, да се толерирају случајеви, на које би се с пуним правом могао протегнути цитирани чланак Закона, па ипак дотичне особе нису позиване још до сада на вршење «редовне дужности». Из тога закључујем, да Министарство није издало ову одлуку толико ради самих законских прописа, колико зато, да изрекне на неки начин своје негодовање према раду Удружења у неким случајевима дот. према мојем раду у Удружењу. Познато је најиме, да Удружење, вјерно традицији и својем високом позиву, у задње вријеме **није увијек одобравало шумарску политику** Министарства, а нападно је, што је горња одлука услиједила непосредно тек иза наше акције против разврставања, макар је Закон о чиновницима ступио на снагу већ у октобру прошле године, дакле пред $\frac{3}{4}$ године.

Крај такових околности не могу ја више испуњавати преузете ми дужности онако, како сам то до сада чинио. Пословљање Удружења развило се је у толикој мјери, да оно захтијева особу, лишену свих других брига и послова. Тај посао не може бити неко нузгребно занимање, јер већ и сами тајнички послови премашују данас рад канцеларијски у једној шум. управи (примјењујем, да послове тајништва и администрације врши у другим државама по више осoba, у Чехословачком Удружењу има их 6!), а **уређивање листа оваковог објама апсорбира потпуно радну снагу једног стручњака**.

Интелектуални, а нарочито литерарни рад не да се стегнути у гра-
нице уредовних сати и бирократизма, јер му је главни иницијатор свијест, љубав и воља за рад, те весеље над обављеним послом. Ако се неповјере-
њем и бирократском шаблоном убија амбиција, онда је вриједност тога рада пала на ништицу. До сада сам обављао повјерену ми задаћу без обзира на службене сатове свом својом снагом и енергијом, налазећи весеље једино у резултату пословања, те се надам, да сам у томе постигао максимум, који се је у даним приликама уопће могао постићи. **Преко тога не могу без штете за своје здравље, а без икакове гаранције и изгледа, да друштвени рад не ће доживети декаденцу.**

Још мање бих хтио преузети на себе одговорност, да можда ради моје особе Удружење трпи штету с било које стране, па сам слободан замолити Главну Управу,

да ме изволи из горњих разлога ријешити повјерене ми дужности тајника и уредника друштвеног органа Шумарског Листа.

Уједно молим, да ме изволи ставити на листу оних одборника, што иступају ове године без обзира на то, да ли би по чл. 17. којца одлучила да останем или отступим као одборник.

Ову моју одлуку молим, да Главна Управа изволи саопћити Главној Скупштини у Сарајеву.

У Загребу, дне 30. јуна 1924.

Инг. Милан Мариновић, в. р.с

Развија се дуља дебата. Некоји говорници истичу, да се је тајник жртвовао до сада преко својих сила и сматрају, да је овај акт уперен противу Удружења као наставак у низу осталих аката с истом тенденцијом. Други су мишљења, да тај чин није уперен толико против Удружења, колико против саме особе тајникове, који се је, према свом позиву и дужности, често морао експонирати и у питањима, која нису увијек била симпатична најдлжним факторима, па је, сасвим наравно, павукао на себе и сав одијум тих фактора. Коначно се апелира на тајника, да своју дужност врши до главне скупштине у Сарајеву, где ће се донијети коначни закључак у том питању.

Мариновић наглашује, да већ 4 године ради без одмора те би по љечничком савјету морао на неко вријеме прекинuti душевни рад те почи на одмор и опоравак. То је канио учинити послиje сједнице. На жељу одбора изјављује, да ће вршити дужност до скупштине под условом, да то не буде на штету његовог здравља и у колико то узмогне довести у склад с лијечењем, ради којег ће на неко вријеме отићи из Загреба.

Прелази се на расправу о главној скупштини. Након дуље дебате усваја се датум **23.—26. аугуста 1924** с разлога, што су у септембру све школске просторије заузете; родитељи су почетком септембра забављени уписом дјеце у школу, а каснији датум не би се могао узети ради Чехосов. шум. скупштине.

Затим се установљује програм и разне формалности, те се расправља о радном програму скупштине. Мариновић предлаже, да се стави у дужност VIII. секцији, да претресе стигле реферате о **стању ловства**; уз то ће се морати скупштина позабавити још и актуелним проблемом **чиновничког и стајашког питања**. Ово се прима као и предлог Тирковићев, да се у III. секцији поведе расправа о **поплавама у долњем току Саве**, у коју сврху треба позвати чланове секције да спреме реферате о том питању.

Тајник чита **Извјешће о раду у год. 1923./24.** за главну скупштину. Ово се прима с неким мањим изменама, које референт прихваћа. До веће разлике мишљења долази само код пасуса о експлоатационим уговорима, где већина мијења текст, на што референт изражава жељу, да се оригинални предлог стави у записник. Овај гласи:

»Према томе је само пужна конзеквенца опреза наше становиште, да се склапање нових експлоатационих уговора одгodi за неко вријеме, док се статистичким подацима не утврди, јесу ли наше шуме у читавој држави у стању, да трајно подмирују захтјеве, што се на њих стављају од горња три фактора, да не би у противном случају дошли до неугодних и опасних изненађења.«

Предлог већине гласи:

»Према томе је само нужна конвенција опреза наше становиште, да се и код склапања оних изнадних нових експлоатационих уговора посвети сва пажња питању, јесу ли наше шуме у читавој држави у стању...« итд. као горе.

Гледе **отступа чланова** закључено је, да отступе овај пут по чл. 17. правила сви они, на које није ланjske године пала коцка, да иступе. Не прима се оставак оних чланова, који су на сједници изјавили жељу, да их се поновно не бира у одбор, већ да се даде мјеста новим силама (Кароп, Данда, Манојловић и Мариновић), те се уважује оставак пословног тајника и Др. Угреновића, који се је тијеком године захвалио ради здравствених разлога.

Код расправе о финансијском питању склупштине закључује се једногасно, да се овај пут **не троши новац на свечани банкет**, те се радије та свата употреби у сврху унапређења Удружења и струке, а уједно да се омогући присуство што већем броју чланова тиме, што ће се сиромашнијима исплатити трошкови становаша у Сарајеву.

Коначно се с неким модификацијама усваја програм боравка у Сарајеву.

За **студију г. Д. Петровића** бира се ужи одбор, који ће доније о њој мишљење по тражењу Мин. Шума.

Примају се нови чланови:

Добротвори: Слуњска, 1. и 2. **банска имовна општина** свака с 3000 Дин. по препоруци шефа г. шум. сав. Лазића, којему се на предлог инг. Мариновића закључује изразити записничка захвалност за опетовано заузимање за наше Удружење.

Редовити чланови: Инг. Ханс Ем, подшумар Алексинац; инг. Шербетић, шум. инг. Олово (прије помагач); инг. Ситер Грегорије, подшумар Голубац; Милош Дукић, шумар Бос. Костајница; Црепић Јосип, протуставник им. опш. Винковци.

Помагачи: Иван Карадић, лугар Беочин; Чивша Душан, студ. шумарства Београд; Илић Михајло, студ. шумарства Београд.

*

На позив Дирекције шума у Винковцима, пошли су учесници, да разгледају господарење у посавским шумама те Дирекције. Том су приликом проучене прореде младих храстика. Занимљиво је било гледати разлику у схваћању задатака прореде, која се одразује у разним ступњевима, што их проводе поједини управитељи. Старије прореде јаче су захватале у састојину и вадећи сва подетојна стабла остављале чисту храстовину, услијед чега је настао прекид склона, који није најповољније утјецао на технички развој преосталог дрвећа. Новије прореде, које је завео садашњи шеф Дирекције г. инг. Манојловић, много су симпатичније и врло су успјеле, јер се држе начела: »мање вадити, али чешће«. Код прве прореде ради се врло опрезно и не вади се све потиштено дрвеће, као пријо. већ се оставља у потребној мјери с намјером, да помаже чишћење стабала од постраних избојака и да се узгоје мјешовите састојине.

Било би врло добро и корисно, када би се **покусне постое** занитересовале за овај проблем те изабрале више покусних плоха, где би се стабла

топографски снимила и пратио учинак појединих ступњева прореде. Овако стручњаци немају правог ослонца нити узорних плоха, те препуштени сами себи чине често погрешке, које могу имати судбоносних посљедица, као што се види из пријапњих прореда.

Ово је питање то важније, што је у тим шумама наступила недаћа, која може бити од тежег замалпаја по опстанак и даљњи развој тих шума, нарочито онђе, где су чисти храстини. Учесници екскурзије имали су прилике видјети епидемију **сушења младих стабала** у димензијама, које нас морају озбиљно забринути. Тамошња гг. стручњаци доводе то сушење у везу с наступом гусјеница, медљике, разних наметника и т. д. Свраћамо пажњу нашим научним круговима на ово питање са жељом, да се истражи, колику улогу игра сваки од ових набројених и других, можда још непознатих фактора, на ово сушење и на који начин би се дало помоћи? У другим државама паљу се комисије, пишу се расправе и цијеле књиге и у мање важним случајевима, а код нас се нико и не миче, кад су мјестице састојине изгубиле већ и $\frac{1}{5}$, својих стабала.

Други дан био је одбор позван у шуме **бродске им. опћине**. Учесници, нарочито они из брдских крајева, нису се могли дosta да надиве лепоти славонских оријаша, задњих остатака гласовите славонске храстовине. Под водством шефа им. опћине г. Шимића и таксатора г. Маркића имали су прилике, да погледају **режијско искориштавање храстова**, које је подигло толику безразложну прашину у нашој стручној јавности. За сада се руше сушци, те се из њих вади техничко дрво према техничкој употребивости, а настојећи, да се постигну што веће дужине, како би се избјегло приговору, да је дрво израдбом покварено. Учесници су се дивили елапу и одушевљењу, којим су се гг. чиновници, те им. опћине бацили на овај посао, знајући унапријед, да ће интересенти подићи куку и мотику, да се овај посао евриши с неуспјехом и докаже неспособност шумарских чиновника, да учине оно, што је у стању учинити и неко, тко је до недавна продаја можда сасвим друге аргикле, па се је тек у новије вријеме дао на уносију службу — експлоатацију шума! Занимљиво је, с каковим разумијевањем прате бистри сељаци — правоужитници овај покрет млађе генерације соколећи своје чиновнике, и присутни су правоужитници жалили једино то, што је режија дошла тек сада, када су старе шуме већ при концу, и ујеравали, да их не ће оставити, па макар с почетка услијед разних интригуа и не био успјех најповољнији!

Чланови управног одбора су се опетовано захваливали представницима им. опћине за стручни ужитак, што им је пружен овим корисним излетом те су ујеравали колеге, да је уз њих све, што воли ову структу и земљу, те су их молили, да у свом започетом послу не сустану.

Дирекцији шума у Винковцима и Бродској имовној опћини срдачна хвала у име Главне управе Ј. Ш. У. на ванредном стручном ужитку и гостољубљу!

M.

Исказ уплаћене чланарине у мају и јуну 1924.

Редовити: Богичевић Алекса, Панчево, 50 Дин (за год. 1924.); Звикелдорфер Иван, Каље, 50 Дин (за год. 1924.); Вукмановић Андрија, Пазарић, 50 Дин (за год. 1924.); Фај Јосип, Вировитица 50 Дин (за год. 1924.); Штимец Јосип, Сјетлина, 50 Дин (за год. 1923.); Граховац Петар, Н. Градишак,

50 Дин (за год. 1924.); Шверко Иван, Враповица, 50 Дин (за год. 1924.); Ход Фердинанд, Сарајево, 50 Дин (за год. 1924.); Јеленчић Владимир, Андријевци 50 Дин (за год. 1924.); Милевић Кузман, Кленак, 50 Дин (за год. 1924.); Коронец Мијо, Плетерница, 50 Дин (за год. 1924.); Дудуковић Милан, Дубица, 50 Дин (за год. 1924.); Васић Петар, Куманово, 50 Дин (за год. 1924.); Драпчић Иван, Сплит, 55 Дин (50 за год. 1925. и 5 за 1926.); Драјић Крстивој, Г. Милановац, 50 Дин (за год. 1924.); Поповић Павле, Г. Милановац, 50 Дин (за год. 1924.); Поповић Душан, Ср. Митровица, 50 Дин (за год. 1924.); Баранац Слободан, Алексинац, 50 Дин (за год. 1924.); Шербетић Адолф, Олово, 50 Дин (за год. 1924.); Рукавина Иво, Крушевац, 50 Дин (за год. 1924.); Зарић Петроније, Сарајево, 55 Дин (50 за год. 1924. и 5 упис.); Сендић Јосип, Сарајево, 55 Дин (50 за год. 1924. и 5 упис.); Колибаш Рудолф, Пожега, 50 Дин (за год. 1924.); Стапиљукић, Симо, Теслић, 50 Дин (за год. 1924.); Драженовић Иван, Н. Градишак, 50 Дин (за год. 1924.); Збајжил Јарoslav, Кам. Гошица, 50 Дин (за год. 1924.); Петрак Јурај, Св. Рок, 50 Дин (за год. 1924.); Хољан Јанко, Загреб, 50 Дин (5 Дин за год. 1924., 45 за год 1925.); Михајловић Јован, Митровица, 50 Дин (за год. 1924.); Словић Звонимир, Окучани, 50 Дин (за год. 1924.); Лукач Стево, Сарајево, 50 Дин (за год. 1924.); Будиселић М., Св. Иван Жабно, 50 Дин (за год. 1924.); Шрајбер Л., Бихаћ, 50 Дин (за год. 1924.); Јанковић Д., Осијек, 50 Дин (30 Дин за год. 1924., 20 за 1925.); Шалер Колом., Тиквеш, 50 Дин (за год. 1924.); Жумер Алоизиј, Љубљана, 2 Дин (за правила); Драгутин Хладил, Копривница, 50 Дин (за год. 1924.); Антун Ружичић, Ђаково, 50 Дин (за год. 1924.); Мареш Карло, Мославина, 50 Дин (за год. 1924.).

Помагачи: Крстић Љубиша, Београд, 25 Дин (за год. 1924.); Илић Михајло, Београд, 25 Дин (за год. 1924.); Стошић Михајло, Београд, 25 Дин (за год. 1924.); Јовановић Тихомир, Београд, 25 Дин (за год. 1924.); Трифуновић Драго, Београд, 25 Дин (за год. 1924.); Тивиша Душан, Београд, 25 Дин (за год. 1924.); Ђоковић Радован, Београд, 25 Дин (за год. 1924.); Голубовић Љубивој, Београд, 25 Дин (за год. 1924.); Јовановић Миодраг, Београд, 30 Дин (25 Дин за год. 1924., 5 за упис); Ђулена Мустафа, Загреб, 25 Дин (за год. 1924.); Веговић Бранко, Загреб, 30 Дин (за год. 1924. 25 Дин, 5 за упис); Паји Мишо, Загреб, 30 Дин (за год. 1924. 25 Дин, 5 за упис); Коцић Никола, Загреб, 30 Дин (за год. 1924. 25 Дин, 5 за упис); Немец Драгутин, Загреб, 30 Д (за год. 1924. 25 Дин, 5 за упис); Харамија Виктор, Загреб, 25 Дин (за год. 1924.); Ванчетовић Јивко, Загреб, 30 Дин (25 Дин за год. 1924., 5 за упис); Белов Димитрије, Загреб, 30 Дин (25 за год. 1924., 5 за упис); Стурм Светлаз, Земун, 25 Дин (за год. 1924.).

Претплатници: Ацароћ Никола, Пирдоп, 100 Дин (за год. 1924.); Српско поглаварство, Кључ, 50 Дин (за год. 1922.); Шум. управа, Бос. Дубица, 100 Дин (50 за год. 1923., 50 за 1924.); Кр. Дирекција шума, Сушак, 50 Дин (за год. 1924.); Шумска управа, Шкаре, 50 Дин (за год. 1924.); Шумска управа, Лесковац, 50 Дин (за год. 1924.); Шумска управа, Оточац, 50 Дин (за год. 1924.); Шумска управа Красно, 50 Дин (за год. 1924.); Шумска управа, Св. Рок, 50 Дин (за год. 1924.); Шумска управа, Госпић, 50 Дин (за год. 1924.); Шумска управа, Карлобаг, 50 Дин (за год. 1924.); Шумска управа, Косињ, 50 Дин (за год. 1924.); Шумска управа, Удбина, 50 Дин (за год. 1924.); Шумарска школа, Сарајево, 100 Дин (за год. 1924.).

Службене вијести.

ОСОБНЕ ВИЈЕСТИ.

Заступник Министра Шума и Рудника Господин Министар Польо-привреде решењем својим Бр.: 26.649. од 27. јуна ове године преместио је по потреби службе подшумаре-приправнике прве категорије девете групе: **Ивана Рукавину** из Шумске Управе у Куршумлији за Шумску Управу у Крушевцу и **Петра Валентића** из Шумске Управе у Голупцу за Шумску Управу у Куршумлији; решењем својим Бр.: 26.745. од 30. јуна ове године отпустио је из државне службе **Станка Кариолића**, подшумара прве класе Шумске Управе у Краљеву; решењем својим Бр. 26.648. од 27. јуна ове године поставио је за шумарско-инжињерског асистента прве категорије дегете групе ком Шумске Управе у Кључу **Станислава Коњара**, апсолвента Високе Шумарске Школе у Бечу; решењем својим Бр.: 26.650. од 27. јуна ове године преместио је по потреби службе **Петра Тумина**, контрактуалног дневничара у рангу шумарника осмог чиновног разреда, из Дирекције Шума у Сарајеву на Среско Поглаварство у Сарајеву; решењем својим Бр.: 27.2333. од 3. јула ове године поставио је: за шумарског саветника прве категорије седме групе при Дирекцији Шума у Сарајеву **Романа Сарнавку**, шумарског саветника прве категорије седме групе при Шумској Управи у Средњем, и за подшумара треће категорије треће групе при Шумској Управи у Скопљу **Јарослава Конечног**, подшумара треће категорије треће групе при Шумској Управи у Кавадару, — обојици по потреби службе; решењем својим Бр.: 27.416. од 4. јула ове године поставио је за писара — приправника — треће категорије четврте групе при Генералној Дирекцији Шума у Београду **Петра Т. Додића**, досадашњег званичника треће групе и евршеног матуранта; решењем својим Бр.: 27.417. од 4. јула ове године поставио је за окружног шумара осме групе прве категорије (у сталном својству) с основним платом другог степена при Шумској Управи у Крушевцу **Михајла С. Браљинца**, окружног шумара девете групе прве категорије (у привременом својству) при истој Управи с основним платом првог степена; решењем својим Бр.: 27.235. од 2. јула ове године преместио је по потреби службе: **Дана Булута**, шумарског надинжињера прве категорије осме групе, из Среског Поглаварства у Кладињу за Среско Поглаварство у Коњицу; **Радована Бабина**, шумарског инжињера прве категорије осме групе, из Шумске Управе у Хан Кумпанија за Шумску Управу у Фојиницу; **Антуна Чернина**, шумара друге категорије треће групе, из Среског Поглаварства у Котор-Варошу, за Среско Поглаварство у Кључу; **Вукашина Амићића**, подшумара друге категорије треће групе, из Среског Поглаварства у Бос. Грађишићи за Среско Поглаварство у Требињу; **Стеву Симића**, подшумара треће категорије треће групе, из Среског Поглаварства у Бос. Грађишићи за Шумску Управу у Дрвару; **Јосипа Штимеца**, шумарско-инжињерског асистента прве категорије девете групе, из Шумске Управе у Прачи за Среско Поглаварство у Бос. Грађишићи; **Алберта Меџа**, шумарско-инжињерског асистента прве категорије девете групе, из Бос. Кобапија за

Среско Поглаварство у Бос. Групи; **Људевита Јанка**, подшумара категорије званичника друге групе, из Шумске Управе у Хан Кумпанији за Шумарску Управу у Хан Пијеску; **Освалда Шибера**, подшумара категорије званичника друге групе, из Шумске Управе у Бос. Дубици за Среско Поглаварство у Котор Варошу; **Јову Маљевића**, надлугара катениорије званичника треће групе, за шумарског референта при Среском Поглаварству у Гацком; решењем својим Бр.: 25.903. од 21. јуна ове године преместио је по потреби службе **Милорада Лозјанина**, шумарско-инжињерског асистента прве категорије девете групе, из Дирекције Шума у Сарајеву за Петроварадинску Имовину Општину. Указом Њ. В. Краља од 18. јуна ове године Бр.: 24.889. постављен је за благајника при Централном Рачуноводству Генералне Дирекције Шума **Божидар М. Радовановић**, начелник среза Крагујевачког, развертан у првој групи друге категорије са основном платом деветог степена; указом Њ. В. Краља од 3. јула ове године Бр.: 27.498. постављен је за шумарника друге категорије друге групе при Дирекцији Шума у Сарајеву **Иван Беламарић**, шумарник друге категорије друге групе при Среском Поглаварству у Требињу, — по потреби службе.

CGLAS.

Pripomoći

iz zaklade za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika na teritoriji Hrvatske i Slavonije za školsku godinu 1924./25.

Roditelji, odnosno staratelji siročadi državnih šumarskih činovnika, zatim šumarskih činovnika kod političke uprave као и šumarskih činovnika код крајских имовinskiх опćina, који жеље добити pripomoći iz ove zzaklade, neka uprave svoje nebiljegovane molbe nijzad do 31. augusta e. g. »Upravnom odboru za uzgoj djece državnih šumarskih činovnika kod kr. Direkcije Šuma u Zagrebu, Akademički trg 9.«

Molbi valja priložiti posljednju školsku svjedodžbu i uredovnu svjedodžbu o imovinskim prilikama roditelja i učenika.

U molbi treba istaći, uživa li učenik već kakovu potporu ili stipendiju i u kom iznosu.

U Zagrebu, dne 9. jula 1924.

Upravni odbor.

Broj: 4303—1924.

OBJAVA LICITACIJE
hrastove grada u obliku.

Kod kr. direkcije šuma u Vinkovcima prodavaće se dana **12. augusta** o. g.
u 11 sati javnom ofertalnom licitacijom hrastova grada u trupcima kako sledi:

Red. broj	kr. šumska uprava	Stovarište željeznička stanica	Trupaca (valjaka)			Pr. vred Din.	Primedba
			broj kom.	dužina sviju m ³	m ³		
1.	Rajić	Novska	410	1240.80	212.29	191.061	
2.	Lipovljani	Lipovljani	60	325.70	45.35	45.350	

OPŠTI USLOVI:

1. Pismene ponude imaju se predati u valjano zapečaćenom zavoju pro-
videne sa 100 Din taksenih maraka kod blagajnice kr. direkcije šuma u Vin-
kovcima najkasnije do 11 sati dana licitacije. Ponudi ima priležati vadij od 5%
od procenbene vrednosti u gotovom novcu ili vrednostnim hartijama, kojima dr-
žava priznaje valjanost jamstva.

U ponudi treba istaknuti, da su ponudjaču svi uslovi licitacije dobro po-
znati i da na njih u celosti pristaje.

2. Ponude, podnešene posle određenoga roka, telegrafske, komulativne i
uslovne neće se uzeti u obzir.

3. Kupovnina se plaća kod blagajnice kr. direkcije šuma u Vinkovcima u
roku od 14 dana od dana saopštenja, da je licitacija odobrena.

Od kupovnine plaća se 8.3% u ime prinosa i taksenih marka.

4. Grada se prodaje kaо videna bez ikakovih naknadnih prigovora bilo
to ma u čemu.

5. Rok se opreme grade sa stovarišta je do 15. oktobra 1924.

6. Svi podrobniiji uslovi licitacije mogu se saznati za radnog vremena kod
kr. direkcije šuma u Vinkovcima te kr. šumske uprave Rajić i Lipovljani.

Vinkovci, dne 9. jula 1924.

Kr. Direkcija Šuma.

Broj 7792—1924.

OGLAS.

Kr. Direkcija Šuma u Zagrebu prodavaće pismenom licitacijom dana
13. augusta 1924. u 11 sati prije podne u pet prodajnih skupina ove sjećine:

I. Na području kr. Šumske Uprave u Fužini u sjekoredu I. okružje 3/2 bu-
kovih 680 stabala procijenjenih na 403 m³ goriva uz iskličnu cijenu od 6045 Din.
Vadium 610 Din.

II. Na području iste Uprave u sjekoredu V. okružje 6/6 jelovih 571 stabla
procijenjeno na 288 m³ tvoriva i 11 m³ goriva uz iskličnu cijenu od 34.615 Din.
Vadium 3500 Din.

III. Na području kr. Šumske Uprave u Ogulinu u sjekoredu V/5 jelovih 85
stabala procijenjenih na 278 m³ tvoriva i 173 m³ goriva uz iskličnu cijenu od
16.470 Din. Vadium 1650 Din.

IV. Na području kr. Šumske Uprave u Dragancu u sjekoredju III. Okružje 2/5, 18, 20, 21 i 26 srez Varoški lug 184 hrastova stabla procjenjenih na 115 m³ tvoriva i 87 m³ goriva uz iskličnu cijenu od 38.603 Din. Vadium 3900 Din.

V. Na području kr. Šumske Uprave u Ivanjskoj u sjekoredju I/7 hrastovih 638 stabala procijenjeno na 165 m³ tvoriva i 486 m³ goriva uz iskličnu cijenu od 44.260 Din. Vadium 4500 Din.

Sa 100 Din taksirane i dobro zapečaćene ponude valja predati kod podpisane Direkcije Šuma u Zagrebu najkasnije do 11 sati dana 13. augusta 1924.

U ponudi mora nudio izrično da izjavlja, da su mu svi uslovi licitacije i ugovora dobro poznati i da ih u cijelosti usvaja.

Prva polovica kupovnine plaća se u roku od 14 dana od dana obavijesti, da je licitacija odobrena, a druga polovica prije izvoza izradjene robe, ali najduže do 31. decembra 1924.

Kod plaćanja kupovnine dužan je kupac još platiti na kupovninu 6% u fond za pošumljenje, i osim toga propisane takse na ugovor.

Rok za izradbu i izvoz za grupu I., II. i III. ustanovljen je do konca godine 1925., a za grupe IV. i V. do 15. aprila 1925.

Ostali uslovi mogu se saznati u radno vrijeme kod kr. Direkcije Šuma u Zagrebu, te kod kr. Šumske Uprave u Fužini, Ogulinu, Dragancu i Ivanjskoj.

U Zagrebu, dne 2. jula 1924.

Kr. Direkcija Šuma.

K broju 7781 — 1924.

OBJAVA LICITACIJE DRVA.

Kod kr. Direkcije šuma u Zagrebu prodavaće se dana **16. augusta 1924.** u 11 sati prije podne putem javne ofertalne licitacije ove sečine:

Broj prodataj. skupine	Kr. šumska uprava	Šumski predjel Sjeverozapadna česlica	Udaljenost od željezničke stanice	Nrst drveta			Drvna masa tvorivo gorivo	Obrojeno brojevima Dinara	Isklična cijena Vadium	Trajanje ugovora do	Primedba
				jela	bukva	javor					
				broj stabala		kub. metara					
I	Ogulin	I 8 3	Gomilje 10 km	1987 — —	— 2129 —	— 84 —	3288 2193 1045 3226 10 162	1—420)	540.071	54.000	31. marca 1926.
II	"	IV 2 12	3 4 8 11 12 Ogulin 16 km	1691 — —	— 2732 —	— 56 —	4004 2701 193 363 103 123	1—5105	683.734	68.400	*
III	Ravnagora	IV 12 16	Skrđ 22 km	1027 — —	— 110 —	— 1550 —	4751 910 1298	1—2129	500.826	50.100	*

Izvadak iz općih uslova licitacije.

Licitacija će se izvršiti po propisima zakona o državnom računovodstvu, a naročito se ističu ovi uslovi:

1. Ponude (oferti), taksirane sa 100 dinara, imaju se predati u valjano zapečaćenom ometu. Ponudene svote moraju biti ispisane rukom i mastilom, a

izražene arapskim brojkama i pismenima. Na ponudi (omotu) mora biti napisano: »Ponuda od ponudjajuća . . . za siječine, koje kr. Direkcija Šuma u Zagrebu predaje na licitaciji dana 16. augusta 1924.«

2. Ponude se imaju predati najkasnije do 11 sati dana 16. augusta 1924. komisiji, koja će izvršiti licitaciju. — Predaja ponuda vrši se u kancelariji šefa potpisane Direkcije.

Kod predavanja ponuda ima ponudjući komisiji predati i revers (potvrdu) kućne blagajne potpisane Direkcije, da je položio gore označeni vadium, nadalje svedočanstvo o svojoj nadmetačkoj sposobnosti i konačno uvjerenje, da je svoju radnju prijavio poreskim vlastima i platio porez za tekuće tromesečje.

U ponudi treba nudioc izrično da izjaví, da su mu uslovi licitacije i ugovora dobro poznati i da ih u celosti bez prigovora prihvata. — Ponude podnesene posle odredenog roka, nadalje telegrafske i konačno ponude, koje ne odgovaraju uslovima ove objave, uslova licitacije i ugovora, neće se uzeti u obzir.

3. Kupovnina se ima platiti u tri jednaka obroka i to, prvi obrok u roku od 14 dana od dana obaveštenja, da je licitacija odobrena, drugi obrok prije početka izveza druge trećine izradene robe, ali najduže 31. decembra 1925. (pete)

Kod uplate prvog obroka kupovnine dužan je kupac platiti još i 6% od cele kupovnine u fond za pošumljenje i propisane takse na ugovor.

Svi pobliži uslovi licitacije i uslovi ugovora mogu se saznati u radno vreme kod kr. Direkcije Šuma u Zagrebu i kod kr. šumskih Uprava u Ogulinu i Ravnoj Gori.

U Zagrebu, 2. jula 1924.

Kr. direkcija Šuma.

Broj 7784 — 1924.

OBJAVA LICITACIJE DRVA.

Kod kr. Direkcije Šuma u Zagrebu prodavaće se dana 14. augusta 1924. u 11 sati prije podne putem javne ofertalne licitacije ove sječine:

Broj prodajne skupine	Kr. šumská Uprava	Šumski predjel			Udaljenost od željezničke stanice	Vrst drveta	Drvna masa	Obroj-čeno broje-vima	Isklična cijena	Vadium	Trajanje ugovora do	Primedba
		slekoréđe	okružje	čestica								
		broj sta-ala										
I.	Jasenak	VII.	2	106	Ogulin 22 klm.	74 — —	1666 372	—	—	166.203	16.650	31. mart. 19. 6.
II.	Fužine	I.	5	5	Vrata 5 klm.	641 — —	796 1180	1 — 2029	87. 28	8.750	"	
III.	"	I.	6	3	"	359 — —	813 182	1 — 1000	111. 0	389.165	38.950	"
IV.	"	V.	1	4	Fužine 7 klm.	1700 — —	26 130	1 — 600	162.108	11.250	"	
V.	"	V.	3	4	"	533 — —	929 187	1 — 1005	44.870	4.500	"	
VI.	"	V.	3	1	"	47 — —	123 308	1 — 3 9	646	1 — 510	"	
VII.	"	V.	4	4	"	359 — —	418 245	1 — 16 5	131.225	13.200	"	
VIII.	"	III.	1	2	5 klm.	703 — —	795 162	1 — 1520	150 138	5.050	"	
					1240 — —	1179 402	1 — 2720	72.044	7.21	"		
					280 — —	30 180						
					1412 — —	237 646						
					2332 — —	162 974						

Izvadak iz općih uslova licitacije.

Licitacija će se izvršiti po propisima zakona o državnom računovodstvu, a naročito se ističu ovi uslovi:

1. Ponude (oferti), taksirane sa 100 dinara, imaju se predati u valjano za-pečaćenom omotu. — Ponudene svote moraju biti ispisane rukom i mastilom, a izražene arapskim brojkama i pismenima. — Na ponudi (omotu) mora biti napisano: »Ponuda od ponudača za sjećine, koje kr. Direkcija Šuma u Zagrebu prodaje na licitaciji dana 14. augusta 1924.«

2. Ponude se imaju predati najkasnije do 11 sati dana 14. avgusta 1924. komisiji, koja će izvršiti licitaciju. — Predaja ponuda vrši se u kancelariji šefa potpisane Direkcije.

Kod predavanja ponude ima ponudjač komisiji predati i revers (potvrdu) kućne blagajne potpisane Direkcije, da je položio gore označeni vadium, nadalje svedočanstvo o svojoj nadmetačkoj sposobnosti i konačno uverenje, da je svoju radnju prijavio poreškim vlastima i platio porez za tekuće tromjeseče.

U ponudi treba nudioc izrično da izjavи, da su mu uslovi licitacije i ugovora dobro poznati i da ih u celosti bez prigovora prihvata. — Ponude podnesene posle određenog roka, nadalje telegrafske i konačno ponude, koje ne odgovaraju uslovima ove objave, uslova licitacije i ugovora, neće se uzeti u obzir.

3. Kupovnina se ima platiti u tri jednak obroka i to; prvi obrok u roku od 14 dana od dana obaveštenja, da je licitacija održana, drugi obrok prije početka izvoza prve trećine izradjene robe, ali najduže do 31. marta 1925 (pete) i treći obrok prije početka izvoza druge trećine izradjene robe, ali najduže 31. decembra 1925 (pete).

Kod uplate prvoga obroka kupovnine, dužan je kupac platiti još i 6% od cele kupovnine u fond za pošumljenje i propisane takse na ugovor.

Svi pobliži uslovi licitacije i uslovi ugovora mogu se saznati u radno vreme kod kr. Direkcije Šuma u Zagrebu i kod kr. Šumskih Uprava u Jasenku i Fužinama.

U Zagrebu, 2. jula 1924.

Kr. Direkcija Šuma.

Broj: 7616—1924.

OGLAS.

Prodaja izrađenih hrastovih trupaca.

Prodaju se samo putem pismenih ponuda na području kr. Šumske Uprave u Karlovcu izradjeni i na stovarište kod željezničke stanice u Vojniću izveženi hrastovi trupci sa kubičnom sadržinom od 2053 m³ i iskličnom cijenom od 1,642.400 Din.

Vadium 164.240 Din.

Sa taksenom markom od 100 Din providene, debro zatvorene ponude valja predati **najzad 21. augusta 1924. do 11 sati** potpisanoj Direkciji, gdje se mogu viditi i dobiti dražbeni i kupoprodajni uslovi, obrazac i omot ponude.

U Zagrebu, dne 9. jula 1924.

Kr. direkcija šuma.

Šumska uprava Vareš.

Broj: 479—1924.

OGLAS.

Kod šumske uprave u Varešu, prodavaće se **dana 23. augusta 1924.** u subotu u 10 sati, putem javne, usmene i pismene dražbe oko 1500 kub. metara četinastog drveta u šumi Repišća, predjel Tribija, odjel 258a.

Isklična cijena iznosi 106 Din za svaki kub. metar prosječno u šumi na panju.

Svaki nudioč mora položiti prijepočetka dražbe vadju u iznosu od 15.900 Din u gotovu, ili u državnim bonovima i 100 Din taksenih maraka.

Pismene ponude sa vadnjom i 100 Din taksenih maraka, treba poslati zapečaćene i moraju stići najkasnije do 23. augusta 1924. u 10 sati.

Stoji svakome reflektant slobodno šumu prije dražbe razgledati.

Uvjeti kupnje i prodaje izloženi su na uvid kod šumske uprave u Varešu.

Ministarstvo Šuma i Rudnika bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda i može slobodno sve bez navoda razloga odbiti.

Vareš, dne 14. VII. 1924.

Šumarija Vareš.

Broj 7980—1924.

OGLAS.

prodaje izradene njemačke duge.

Prodaje se u dve grupe samo putem pismenih ponuda na području kr. Šumske Uprave u Karlovcu izradjena i na stovarište kod željezničke stanice u Vojniću izvežena njemačka hrastova duga i to:

Grupa broj I.

4297 akova duga prve klase i 471 akov prve klase uz iskličnu cenu od 70 (sedamdeset) dinara za svaki akov.

Vadium 33.500 dinara.

Grupa broj II.

1158 akova skart duga uz iskličnu cenu od 39 (tridesetdevet) dinara po akovu.
Vadium 4.600 dinara.

Sa taksenom markom od 100 dinara providejne, dobro zatvorene ponude valja predati najzad **do 6. septembra 1924.** do 11 sati potpisanoj Direkciji, gdje se mogu vidjeti i dobiti pobliži uslovi licitacije i ugovora, obrazac ponude i omot.

U Zagrebu, dne 25. jula 1924.

Kr. direkcija Šuma.

Sreski poglavar Jastrebarsko.

Broj 5848—1924.

OGLAS.

Na osnovu odobrenja ministarstva Šuma i Rudnika od 3. VI. 1924. broj 22.599—1924, održati će se **dne 7. augusta 1924. u 10 sati (deset) sati** **prie podne** u uredu sreskoga poglavarstva u Jastrebarskom javna dražba 600 hrastovih stabala nalazećih se u šum. predelu Sredička žaluka (8 klm. od željez. stanice Jastrebarsko) vlasništvo z. z. pl. Domagović procjenjenih na 843.04 m³ gradje, 1079 komada želj. podvala te 290 prmt. ogreva.

Isklična cijena jest procjenbena vrednost od 547.72 Din. Dražbuje se samo zatvorenim, pismeno propisno biljegovanim ponudama (ofertima).

Ponuda imade biti sastavljena točno prema odredbama § 7. dražbenih uvjeta te mora sadržavati:

- a) Ime, prezime i obitavalište nudioča,
- b) tačnu oznaku dražbenog predmeta,
- c) ponudjenu svetu izraženu u brojevima i slovima,

d) izjavu ponuditelja da su im dražbeni uvjeti tačno poznati i da na iste bezuvjetno pristaje,

e) ponudu ima nudioč odnosno opunomoćenik vlastoručno potpisati i priložiti joj 10% (deset) isklične cijene u gotovom novcu ili u otvorenim državnim ili inim u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca zakonitu pupilarnu sigurnost imajućim vrednostnim papirima. Strani državljanin ima priložiti žaobinu od 20 (dvadeset) %.

f) Na omotu ponude ima se napisati:

Ponuda na 600 hrastovih stabala u šumi Sredička Zaluka vlasništvo z. z. pl. Domagović, koja će se prodavati 7. augusta 1924. kod sreskog poglavarstva u Jastrebarskom.

g) Ponuda (offert) treba biti na omotu (izvana) taksiran sa 100 Dinara.

Pobliži dražbeni uvjeti stoje na javnom uvidu kod šum. tehničara sreskog poglavarstva u Jastrebarskom.

Sreski poglavar:

Muić v. r.

Sreski poglavar Našice.

Broj 6772—1924.

OGLAS DRAŽBE HRASTOVIH STABALA..

Dana 9. augusta 1924. prodavat će se putem javne pismene dražbe u uredu sreskog poglavarstva u Našicama 2082 hrastova stabla stojećih i obilježenih rednim brojem u šumi Valenovac—Srednjak z. z. ce Donja Motičina u poreznim općinama Feričanci i Gazije uz iskličnu cijenu od 150.975 Din. (jednu stotinu i pedeset tisuća devetsto i sedamdeset i pet dinara).

Pismene ponude biljegovane sa taksenom markom od 100 Din., te obilježene žaobinom od 10% isklične cijene bud u gotovom novcu ili uložnom knjižicom kojeg jakog domaćeg novčanog zavoda, imadu se predati najkasnije do 11 sati prijepodne dana 9. augusta 1924. u uručbeni zapisnik sreskog poglavarstva u Našicama. Kašnje predane ili brzojavne ponude neće se uvažiti.

Potonji dražbeni uvjeti i procjenbeni elaborat stoje interesentima na uvid za vrijeme uredovnih sati u uredovnici šumarsko tehničkog izvjestitelja kod sreskog poglavara u Našicama.

Sreski poglavar
kr. odsječni savjetnik
Dr. Jagić v. r.

Broj 398—1924.

OGLAS.

Kod šumarije u Nemiloj prodavaće se **dne 12. augusta** o. g. u utorak u 10 sati putem javne usmene i pismene dražbe ako 800 pr. m. bukovih gorivih drva, franko wagon stovarište kod km 102 $\frac{1}{8}$ na pruzi Sarajevo—Brod, sa iskličnom cijenom od 85 dinara (osamdesetipet dinara) za jedan prostor. metar. Svakom reflektantu стоји slobodno da drvo prije dražbe razgleda.

Svaki nudioč mora položiti prije početka dražbe vadit 10% (stranci 20%) odnosno ako polože jamčevinu u 4% obveznicama za likvidiranje agr. odnosa u B. i H. 20% (stranci 40%) od isklične cijene u gotovu ili državnim zajmovnim bonovima i taksenu marku od 100 Din.

Pismene ponude sa vadijem i taksenom markom treba poslati zapečaćene gornjoj šumariji i moraju iste prije usmene dražbe stići.

Na omotu mora biti napisano: »Ponuda na 800 pr. m. buk. goriv. drva u Nemiloj.«

Dražba se neće obdržavati ako istoj ne pristupe makar tri ozbiljna nudioca.

Kupac je dužan platiti Jugosl. Šum. Udruženju prinos $1\frac{1}{99}$ kao i 6% za pošumljivanje od cijele kupovnine.

Ministarstvo Šuma i Ruda bira slobodno između ponuda, i može sve bez navađanja razloga odbiti.

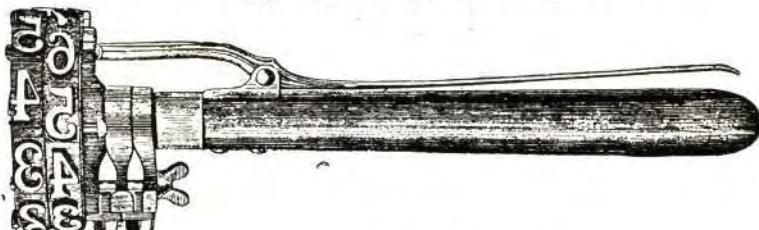
Do riješenja vezani su nudioci na svoje ponude.

Uvjeti prodaje izloženi su na uvid kod gornje šumarije.

Šumarija Nemila,

Za šumske industrije i trgovce drva:

Pravi Göhlerovi kolobroji, šumski čekići, čekići za daske, klupe za mjerjenje, vrćce za mjerjenje, brojevi iz ocijeli u svim veličinama najbolje vrsti, šumske krede i olovke kod

Šandora Schnellera rezbara

ZAGREB, STROSSMAJEROVA ULICA BROJ 6.

СТРУГАРА ПРОМЕТНЕ БАНКЕ А. Д. У БЕОГРАДУ НА ДУНАВУ

Прерађује све врсте грађевног материјала
смрчевог, јеловог и боровог
израђује шифбoden, коцке за калдрму, сандуке
за паковање у свим облицима и димензијама.

УСЛУГА БРЗА И ТАЧНА
ЦЕНА ВРЛО УМЕРЕНА.

Našička tvornica tanina i paropila d. d.

Centrala

Z A G R E B
Mažuranićev trg 23

Parne pilane: Sušine-Gjurgjenovac, Lješkovica, Andrijevci i Podgradci. **Tvornica tanina, parketa, bačava, pokućiva u Sušine-Gjurgjenovcu, tvornica škatulja i lupljene robe u Podgradcima.**

„SLAVEKS”

dion. društvo za šumsku industriju, Zagreb

Proizvada i eksportira: Rezanu hrastovinu najbolje slavonske kakvoće s pilane Brod n./S. parenu i neparenu bukovu građu znamenite kakvoće sa pilane Pakrac

„SLAVEKS”

société anonyme d' exploitation forestière, Zagreb

Produit et exporte: Sciage Chêne, de meilleure qualité de Slavonië de sa scierie de Brod s./S. Sciage Hêtre de la célèbre provenance de Pakrac de sa scierie de Pakrac (Slavonie) Etuvagé égal. Usine de talons en bois de Hêtre.

**Dioničarsko društvo
za eksploataciju drva
Zagreb, Trg N br. 3**

Telefon 16-34, 12-38
Brzojavl: „EXPLOITAT”

Parna pilana i tvornica parketa
VIROVITICA

Prodajni ured BANJA-LUKA

Proizvada i eksportira:
hrastovu robu, parenu i
neparenu bukovinu, me-
kanu rezanu građu, gorivo
drvo te parkete.

**Société Anonyme
d' Exploitation forestière
Zagreb, Trg N br. 3**

Téléphone 16-34, 12-38
Télégrammes: „EXPLOITAT”

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets VIROVITICA

Bureau de vente BANJA-LUKA

Produits et exporte:

matériaux en chêne, hêtre
étuvé et non étuvé, bois ten-
dre materiaux de construction,
matérieux sciés et bois pour
chauffage et parquets.

K R N D I J A
**gospodarska i šumska
industrija dion. društvo**
u Zagrebu

**Uprava gospodarstva i šumarstva:
Našice, Slavonija**

*Proizvodi i eksportira svekolike
gospodarske i šumske proizvode.*

Vučilac gusjeničar

(tracteur en chenilles, Raupenschlepper)

za poljoprivredu i šumarstvo

OTTO KURTH & TEDESCO

WIEN VII., Döblergasse 1/33e.

Telefon 38.6.42.

Šumska industrija

Filipa Deutscha Sinovi

Vrhovčeva ul. 1

ZAGREB

Telefon broj 47

Parna pilana u Turopolju.

Export najfinije hrastovine. Na skladištu ima velike količine potpuno suve hrastove građe svih dimenzija.
UTEMLJENO GODINE 1860

„Lovačke puške sviju vrsti“

od jednostavnije do najfinije izradbe, trocjevke, autom. pištolje, flobertpuške, **municiju i pribor** dobavlja najjeftinije

SLOVENSKA TVORNICA ORUŽJA

zaloga **P. Wernig Borovlje, d. s. o. j.**
Radovljica, Slovenija.

STROJEVE ZA SVAKOVRSNU OBRADU DRVETA

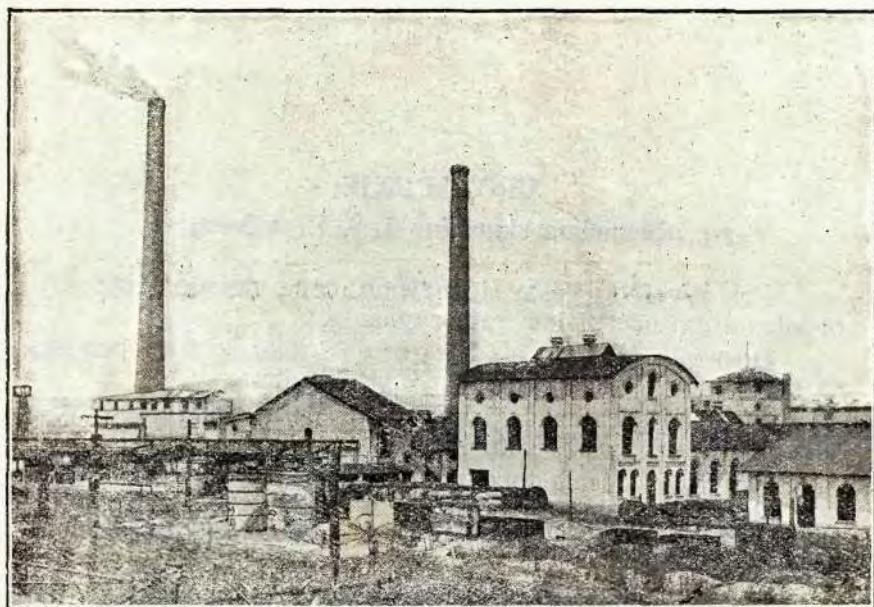
GATERE,
SKOBELNIKE,
TESARSKE STO-
LOVE, KRUŽNE
I VRPC. PILE I DR.

TURBINE

IZRAĐUJU
NAISOLIDNIE I
NAJJEFTINIE

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE D. D. LJUBLJANA

PRVO JUGOSLOVENSKO D. D. ZA ŠUMSKO GOSPODARSTVO I INDUSTRIJU, DESTILACIJA DRVA D. D.

Centrala:
ZAGREB
Boškovićeva 33.I

Poduzeća:

Tvornica za suhu destilaciju bukovog drveta u Tesliću. Parna pilana u Tesliću i vlastelinstvo u Siraču kraj Daruvara.

Produkcija:

Aceton, metilni alkohol, drveni kreč, drveni ugljen, ketoni, formaldehyd sredstva za denaturiranje, lahka i teška ketonska i acetonska ulja katran i smola, katranska krezozna ulja, željezni lak. Sve vrsti smrčevog, jelovog i borovog rezanog materijala, favorovi i jasenovi trupci. Vapno za građevne i tvorničke svrhe.

UPOZORENJE

gg. učesnicima skupštine J. Š. U. u Sarajevu.

Pri završetku lista doznajemo neke detalje, koje priopćujemo gg. učesnicima radi ravnjanja.

Gospodin Ministar Saobraja dao je 50% popusta na svim državnim željeznicama i parobrodima.

Jadranska plovida d. d. Sušak dala je isto tako 50% popusta na pruzi Kotor—Sušak.

Svaki će učesnik dobiti polovičnu kartu na temelju letnica, koju će im poslati Predsjedništvo Udruženja preko Direkcije šuma u Sarajevu. Tko je za vremena ne dobije, neka reklamira.

Upozorju se gg. učesnici, koji kane putovati preko Prijedora, da će S. I. P. D. staviti na raspoloženje naročiti voz od Prijedora do Jajca. Tko kani putovati ovom prugom, neka se prijavi do 10. augusta Direkciji šuma u Sarajevu, da se uzmogne osigurati potrebnii broj vagona. Program puta je ovaj:

Dolazak u Prijedor 21. VIII. 1924. u 20.50 ha preko Sunje vlakom, koji polazi iz Sunje u 18.35 h.

Odlazak iz Prijedora 21. VIII. 1924. u 22.00 h.

Dolazak u Jajce	22.	«	«	15.00	«
-----------------	-----	---	---	-------	---

Odlazak iz Jajca	22.	«	«	15.42	«
------------------	-----	---	---	-------	---

Dolazak u Sarajevo	23.	«	«	6.20	«
--------------------	-----	---	---	------	---

U slučaju, da voz preduzeća ne stigne pravovremeno u Jajce, morali bi učesnici prenoći 22. VIII. 1924. u Jajcu i krenuti na 23. VIII. 1924., u 9.05 h te stižu u Sarajevo isti dan u 18.30 h.

Jugoslovensko Šumarsko Udruženje, Zagreb.

Pokrovitelj J. Š. U.

Nj. Veličanstvo Kralj Aleksandar I.

Članovi.

A. Dobrotvori.

Vasiljević Vaso, Sarajevo.
Feltrinelli & comp. Giuseppe, Sjetlina
»Ugar« šumska industrija d. d., Sa-
rajevo.
Gosp. ured I. banske imov. općine,
Gлина.
Gosp. ured II. banske imov. općine,
Petrinja.
Gosp. ured slunjsko-banske imovne
općine, Petrinja.

B. Članovi utemeljači.

Marino de Bona, Zagreb.
Blühweiss Dr. Rudolf, Varaždin.
Bauer Dr. Ante, Zagreb.
Bačić R. K. tvrtka, Sušak.
»Slaveks« ravnateljstvo, Pakrac.
Aninger Dr. Rikard, Klenovnik.
Khuen-Belassi, Nuštar.
Prpić Milan, Zagreb.
Ing. Kosović Bogoslav, Zagreb.
Katnić T. sinovi d. d., Zagreb.
Jordis barun Kamillo, Vidovec.
Havas Josef, Budapest
Eisler sinovi, Vinkovci
Drach Mavro, Caprag.
Deutscha Filipa sinovi, Zagreb.
Ing. Čmelik Vilim, Zagreb
Kr. Direkcija šuma, Zagreb.
Pilepić Rudolf, Zagreb.
Biskupsko vlastelinstvo, Đakovo.
Našička tvornica tanina i paropila
d. d., Zagreb.
Narodna šumska industrija, Zagreb.
Frank & comp., Osijek.
Našičko d. d. za industriju drva, Na-
šice.
Kopstein i Klein, Slatina.
Mitrovačka paropila d. d., Mitrovica.
Drvorezbarska tvornica d. d., Vr-
bovsko.
Vilhar Dušan, Sušak.

Vac Gašo, Varaždin.
Ing. Šolc, Beograd.
Ratković Grga, Senj.
Prvo jugoslovensko d. d. za šum.
gospod. i ind., Teslić.
Prvostolni kaptol, Zagreb.
Giffinger i Heim, Vinkovci.
Hrvatska eskomptna banka, Zagreb.
Bačić St. Ante, Gomirje.
Grofica Marija Normann-Ehrenfels.
Valpovo.
Grof Rudolf Normann - Ehrenfels,
Valpovo.
Neuberger Josip, Srpske Moravice.
Ravnateljstvo parne pilane Neu-
schloss, Našice.
Vlastelinstvo šum. dohod. ureda,
Čabar.
Magistrat pl. Komposesorata turo-
poljskog, Vel. Gorica.
Grof Kulmer Miroslav, Zagreb.
Mitrovačka tvornica hrastovog iz-
vatka, Mitrovica.
Slavonija d. d. za industriju drva,
Zagreb.
Ing. Bogdan Babić, Sarajevo.
Barun Milan Turković, Zagreb.
Gutmann d. d., Belišće.
Ibler Milivoje, Zagreb.
Egersdorfer Oskar, Zagreb.
Petric Fran, Mrkopali.
Pavlović Dragutin, Sušak.
Weiss Ervin, Zagreb.
Nenadić Dr. Duro, Zagreb.
Maier Bela, Dolnji Mihođac.
Kukuljević pl. Radovan, Ivanec.
Šipuš Nikola, Sisak.
Rogić i Vidmar, Sv. Juraj.
Pongratz pl. Gustav, Zagreb.
Gospodarstveni ured ogulinske imo-
vne općine, Ogulin.
Gospodarstveni ured otočke imovne
općine, Otočac.
Olivieri Franjo, Senj.

Stupnik imovna općina, Stupnik.
 Ravnateljstvo tvornice tanina, Županja.
 Prva hrvatska štedionica, Zagreb.
 Jovanović Sofronija, Beograd.
 Milanović Antonija, Peć.
 Alit Emih, Peć.
 Hisbatović Isist, Peć.
 Stefanović Svetozar, Kragujevac.
 Simović Miron, Obrenovac.
 Vilogjević braća, Valjevo.
 Gizdavić Ljubomir, Raška.
 Stojanović Dorde, Skoplje.
 Uprava ugljenih rudnika, Aleksinac.
 Filipović Jovan, Skoplje.
 Ristić Apostol, Kuršumlija.
 Stojković Mirko, Bitoli.
 Matić Svetislav, Knjaževac.
 Popović Uroš i braća, Preševo.
 Francusko društvo Borskih rudnika, Bor.
 Jeličić S. Božidar, Brus.
 Mihajlović Đoka, Kragujevac.
 Brušija Pavle, Čačak.
 Mladenovića braće sinovi, Skoplje.
 Haritonović Stevan, Skoplje.
 Stojanović Lazar, Skoplje.
 Škaperda Nikola i sin, Skoplje.
 Dimitrijević Jovan, Kruševa.
 Miličević Božidar, Niš.
 Jugoslavenska trgovacka banka, Beograd.
 Rudež Anton, Ribnica.
 Attems Dr. Ferdinand grof, Slov. Biestriza.
 Ljubljanski mestni magistrat, Ljubljana.
 Seribeg Filipović (Binder i Polgar), Zagreb.
 Ing. Sacher Hugo, Teslić.
 Spitzer Filip, Banjaluka.
 Todorović Vaso, Sarajevo.
 »Tatin« d. d., Zagreb.
 Banka i Štediona Gorskog kotara, d. d., Ravna gora.
 Ing. Karolyi Arpad, Zagreb.
 Mikolacić N. Petar, Mitrovica.
 Zunter Antun, Mitrovica.
 Gašparac Franjo, Mitrovica.
 Strugara prometne banke, Beograd.
 Domovinska proizvodnja drva d. d., Zagreb.
 Poljoprivredno d. d., Zagreb.
 Trgovinsko industrijska banka, Beograd.
 Štimac Ivan ml., Pokupsko.
 Petrović G. Nikola, Karlovac.
 »Goranin« industrija drva d. d., Bakar.
 »Croatia« d. d. za industriju drva, Zagreb.
 Škrbec i Bartol, Ljubljana.

Tvornica parketa i paropila d. d., Zagreb.
 Golob Franc, Glinice pri Ljubljani.
 Mulej Valentin, Lancovo pri Radovljici.
 Družba lesnih trgovaca, Celje.
 Semko Peter, Ljubljana.
 Zveza industrijalcev na sloveskem ozemlju, Ljubljana.
 »Jela« d. d., Tarčin.
 Dr. Rekar Ernest, Jesenice.
 Šum, ured »Podravina« d. d., Dolnji Miholjac.

C. Redoviti članovi.*

Ing. Asaj Franjo, Karlsdorf.
 Ing. Ambrinac Jozo, Vrbanja.
 Agić Oskar, Vinkovci.
 Abramović Nikola, Černa.
 Amidžić Vukašin, B. Gradiška.
 Anderka Julio, Vinkovci (50 D.).
 Andrić Josip, Vareš (25 D.).
 Arnovljević Vladimir, Apatin (100 D.).
 Althaler Franjo, Varaždin (130 D.).
 Abramović Ante, Vrbovsko (30 D.).
 Abrama Antun, Dubrovnik (175 D.).
 Abrlić Stjepan, Drežnik (50 D.).
 Antić Aleksa, Beograd (130 D.).
 Auersperg Karl, Soteska.
 Auersperg Hervard, Turjak.
 Ahačić Ivan, Ljubljana (50 D.).
 Ausch Miroslav, Pragersko (50 D.).
 Augner Alois, Teslić (50 D.).
 Ing. Antonijević Eugen, Kutina (50 D.).
 Ing. Asančaić Ivan, Levanjska-Varoš (35 D.).
 Adulović Stevan, Beograd (50 D.).
 Antonac Andrej, Maribor.
 Avramović Marho, Baj. Bašta (5 D.).
 Ing. Benić Emil, Zagreb (50 D.).
 Ing. Bevelaqua Stjepan, Vinkovci.
 Ing. Belanović Sava, Mitrovica.
 Ing. Babić Zaharije, Vrginmost.
 Bilić Pavao, Sarajevo (50 D.).
 Balonek Franjo, Jajce (50 D.).
 Ing. Becker Martin, Doroslovo.
 Bambulović Petar, Turbe.
 Braljinac Mihajlo, Kruševac.
 Bamburač Jovo, B. Gradiška.
 Bönel Julio, Đakovo (50 D.).
 Ing. Balić Ivan, Vinkovci.
 Blažić Dinko, Dolnja Stubica (40 D.).
 Ing. Bixi Stjepan, Varaždinske Toplice.
 Ing. Brausil Makso, Zagreb.
 Baranac R., Paraćin.
 Bergan Rudolf, Delnice (50 D.).
 Ing. Bojić Savo, Iliđže.

* U zagradi navedeni brojevi označuju dužnu članarinu prema stanju od 1. VII. 1924.

- Ing. Brajdić Ferdo, Bjelovar.
 Ing. Bugarović Ljubomir, Daruvar
 (50 D).
 Bunić Fetar, Lozniča.
 Beck Ivan, Bjelovar (50 D).
 Bojanović Janko, Vrnjača (100 D).
 Bajić Milan, Sarajevo.
 Baljević Ante, Karlovac (50 D).
 Ing. Budiselić Mijo, Sv. Ivan Žabno.
 Ing. Brnjas Dragutin, Ogulin (50 D).
 Dr. Balen Josip, Senj (50 D).
 Barković Josip, Otočac (50 D).
 Ing. Borošić Josip, Beograd (125 D).
 Baretić Bartol, Sušak (130 D).
 Ing. Božić Cvetko, B. Bistrica (50 D).
 strica (50 D).
 Ing. Böhm Viktor, Gola-Drnje.
 Ing. Bjegović Tomo, Otočac.
 Ing. Bilinski Stanko, Vinkovci (50 D)
 Budislavljević Mijo, Zagreb.
 Ing. Branković Mihajlo, Apatin (130
 Din.).
 Bradač Tomo, Samobor (50 D).
 Ing. Babić Marko, Han-Kumpanija
 (50 D).
 Ing. Bukovala Jovan, Beograd
 50 D).
 Bespalec Josip, Prijepolje (130 D).
 Blahak Oldrih, Hvar.
 Blažek Dragoljub, Tetovo (130 D).
 Boko Marko, Stip (130 D).
 Branković Miroslav, Belo-Polje
 (50 D).
 Ing. Bogičević Aleksa, Pančevo.
 Ing. Babin Radovan, Apatin (100 D).
 Barle Alojzij, Ptuj.
 Blaha Josip, Radoha, Semič.
 Dr. Bern Karl, Tržič.
 Ing. Berzenković Antun, Apatin
 (50 D).
 Ing. Bulut Dane, Kladanj (50 D).
 Barbo Josip, Rakovnik.
 Blejer Josip, Černa vri Prevaljah.
 Ing. Bratus Emil, Planina p. Sevinci.
 Burnik Rafael, Celje (50 D).
 Busbach Alfred, Murska Sobota.
 Buttler-Moscon Alfred, Pišeće pri
 Brežicah.
 Babec Adam, Šibenik.
 Barišić Josip, Split (50 D).
 Ing. Bucalić Janko, Banova Jaruga
 (50 D).
 Ing. Batić Jakob, Otočac (55 D).
 Brosig Ljudevit, Peščenica
 Bracanović Nikola, Supetar.
 Ing. Bila Jovo, Kladanj (50 D).
 Ing. Czeisberger Ernest, Retfala.
 Ing. Ćiganović Vladimir, Apatin
 (80 D).
 Crepić Josip, Vinkovci.
 Ing. Černicky Dragutin, Delnice
- Ing. Cerjak Dominik, Bohinjska Bi-
 strica.
 Cerar Antun, Kamnik (55 D).
 Čirković Miloš, Kruševac.
 Čop Andrija, Ogulin.
 Čop Tomo, Kuljani.
 Čekrljija Risto, Višegrad.
 Čuić Nikola, Drežnik (50 D).
 Ing. Čeović Ivan, Zagreb.
 Čajkanović Žarko, Raška (100 D).
 Čebinac Zvezdan, Beograd (50 D).
 Čater Ivo, Celje.
 Ing. Crnagoj Boleslav, Boh. Bistrica.
 Ing. Čižek Josip, Valpovo.
 Dumendžić Adolf, Osijek (35 D).
 Ing. Dereta Branko, Nijemci.
 Ing. Dujić Branko, Sušak.
 Ing. Drenovac Svetozar, Drežnik.
 (50 D).
 Danda Dr. Edo, Zagreb.
 Dojković Vilim, Illok.
 Dremil Oskar, Dvor.
 Drnić Milan, Zagreb.
 Demetrović Đuro, Zagreb (50 D).
 Durđić Todor, Zagreb.
 Ing. Duduković Milan, Dubica.
 Draić Krstivoje, Priština.
 Dražić Juraj, Zagreb (50 D).
 Ing. Draženović Ivan, Nova-Gra-
 diška.
 Ing. Dereta Mihajlo, Otočac.
 Derenčin Zlatko, Trnjani (10 D).
 Divjak Manojlo, Beograd (30 D).
 Dobrila Ivan, Sušak (130 D).
 Depudja Milan, Udbina (130 D).
 Dukić Pavle, Drvar.
 Damjanović Milutin, Raška (50 D).
 Dr. Đorđević Petar, Beograd (50 D).
 Djergović Milan, Brus (80 D).
 Demšar Franc, Češnjeva (50 D).
 Drmota Jakob, Železniki (100 D).
 Detela Oten, Tupaliče (50 D).
 Dolenc Franc, Škefja Loka.
 Drešček Alojzij, Celje (100 D).
 Ing. Delač Slavko, Rujevac (50 D).
 Ing. Drakulić Branko, Sokolovac
 130 D).
 Detela Leon, Stražišće pri Kranju.
 Ing. Dietinger Franc, Sv. Ožbolt
 Brezno (50 D).
 Dornava građinsko oskrbništvo
 Dornava (100 D).
 Drassal Viliem, Snežnik.
 Dřímal Jaroslav, Olovo (50 D).
 Drava lesna, industrijska družba,
 Maribor.
 Drachsler Josip, Ljubljana.
 Dunst Viktor, Beli-Manastir (50 D).
 Drtik Ivan, Lazić-Slijivoševci (50 D).
 Divjak Tihomir, Banja-Luka (50 D).
 Doder Risto, Pale.
 Ing. Dubravčić Venco, Otočac
 (50 D).

- Drofenik Josip, Sv. Juraj ob i. ž. (100 D).
- Drakulić Milan, Drežnik (50 D).
- Drašić Ivan, Split.
- Dembić Nikola, Jastrebarsko (100 D).
- Dožudić Konstantin, Belišće (50 D).
- Dmitrašinović Rade, Dobrljin.
- Ing. Dobrić Ante, Vareš.
- Dukić Miloš, Bos, Kostajnica.
- Ing. Ervačanin Miloš, Jasenovac (50 D).
- Eisenhut Viktor, Zagreb (50 D).
- Eržen Antun, Ljubljana.
- Erny Rudolf, Zagreb.
- Eger Gustav, Železniki.
- Ekel Karol, Ljubljana.
- Ebenhöh Franc, Rogatec.
- Em Hans, Aleksinac.
- Eržen Anton, Ljubljana.
- Franješ Juraj, Bjelovar.
- Ferljan Vladimir, Blatnica, Teslić.
- Ing. Fuksa Vaclav, Bjelovar.
- Ing. Finke Mihajlo, Vinkovci.
- Ing. Filipović Slavko, Illok (50 D).
- Ing. Fey Josip, Virovitica.
- Fućak Dušan, Beograd (100 D).
- Fusić Franjo, Bjelovar.
- Ing. Ferencić Stjepan, Čazma.
- Ing. Frušić Andro, Nova-Gradiška (130 D).
- Ing. Fischer Makso, Novska.
- Ferenzify Emil, Cabuna (50 D).
- Fürst Valdemar, Kamena-Gorica-Novi-Marof (130 D).
- Ing. Frković Ivan, Pitomača.
- Ing. Freškura Dragutin, Sarajevo.
- Fornezzi Lovro, Josipdol (50 D).
- Ing. Fasan Vladislav, Ljubljana.
- Ferjančić Ferdo, Kranj.
- Fornezzi Josip, Lehe pri Ribnici (50 D).
- Fuchs Gilbert, Goriče (50 D).
- Ing. Foreyt Edo, Budinci.
- Ing. Ficko Dragutin, Đakovo.
- Ing. Forkapić Ferdo, Vareš.
- Ing. Gjukić Dušan, Vinkovci.
- Grgić Ivan, Jajce (100 D).
- Gaković Dušan, Han-Pijesak (50 D).
- Ing. Gjurić Stjepan, Subotica.
- Gačić Jovan, Beograd (50 D).
- Grujić Obrad, Beograd (100 D).
- Ing. Grahovac Petar, N. Gradiška.
- Ing. Grünwald Josip ml., Našice.
- Gjureković Milan, Zagreb (50 D).
- Ing. Gjurković Matija, Irig (50 D).
- Grünwald Josip st., Karlovac.
- Gürt Dragutin, Bjelovar.
- Gorzo Ladislav, Klenovnik Ivanec.
- Galle Franc, Bistra.
- Gelić Josip, Vareš (100 D).
- Grlić Duro Ludbreg.
- Ing. Gröger Fran, Našice (50 D).
- Grdinić Matija, Pavlovac, Grubišno polje (130 D).
- Grozdanović Milan, Karlovac (50 D).
- Ing. Gerstmann Arnold, Karlovac (50 D).
- Getwerth Božidar, Senkovci Slatina (177,50 D).
- Ing. Grubić Kajo, Split (50 D).
- Gjurinovac Pavao, Černa (130 D).
- Gorić Sulejman, Čajnice.
- Germuth Franc, Brezno ob Dravi (100 D).
- Guzelj August, Novomesto.
- Gerhard Filip, Slov. Bistrica (100 D).
- Glaser Fric, Smolnik Ruše.
- Glaser Viktor, Smolnik Ruše.
- Dr. Glančnik Franc, Rudeči breg, Sv. Lovrenc u Pohorju.
- Goederer Josip, Namršelj.
- Dr. Goršek Milan, Sv. Lenard.
- Gumpert Herman, Ptuj.
- Gnjatović Milan, Teslić (130 D).
- Gerhardus sin i drugovi, Ptuiska gora-Majšperg (50 D).
- Glančnik Pavel, Pragersko (50 D).
- Gerlevc Franjo, Kostanjevica Dol. (50 D).
- Gubenko Vasilije, Kištanje.
- Grakalić Ivan, Makarska (50 D).
- Grakalić Ivan Ivanov, Mljet (jezero).
- Goederer Ivan, Ortenek.
- Gartner Filip, Dražguče.
- Ing. Hefner Josip, Đakovo.
- Helebrant Adolf, Pokupsko.
- Ing. Havliček Aleksander, Nova-Gradiška (50 D).
- Hanika Hugo, Bosanska Gradiška (50 D).
- Hodak Antun, Drežnik (50 D).
- Hirše Antun, Maglaj (100 D).
- Ing. Hranilović Dane, Dugoselo.
- Hajek Bogoslav, Nova-Gradiška (50 D).
- Ing. Herman Josip, Sušak (50 D).
- Hajde Josip, Bosanska-Dubica.
- Hradil Dragutin, Koprivnica.
- Hekner Josip, Zagreb.
- Hanika Ivan, Lekenik.
- Herak Emil Ivanjska (50 D).
- Ing. Haueise Levin, Zagreb (75 D).
- Ing. Holl Ferdo, Sarajevo.
- Hartl Dragutin, Zagreb (50 D).
- Henking Herman, Virovitica (50 D).
- Hofman Josip, Golubac (50 D).
- Hafner Josip, Škofja Loka (100 D).
- Hainrihar Franc, Škofja Loka.
- Hieng Ernest, Ljubljana (105 D).
- Hollman Josip, Rogatec.
- Havliček Josip, Kravata peč.
- Ing. Hržić Gustav, Murska Sobota (50 D).
- Huber Adelf, Ljubljana.
- Hudoovernik Vinko, Radovljica.

- Hanzlovsy Mirko, Kostanjevica D. (50 D).
 Ing. Hossu Jovan, Sarajevo (50 D).
 Havránek Josip, Vukovje p. Daruvar.
 Hanzlovsy Vaclav, Gorje-Bled.
 Ing. Holjac Janko, Zagreb.
 Ilić Radivoj, Brza Palanka (50 D).
 Ing. Ilić Slavoljub, Beograd.
 Ing. Ilić Nikola, Varaždin.
 Ivić Franjo, Varaždin.
 Ištaković Blaž, Rajevo selo (50 D).
 Idžoitić Stanko, Nova Gradiška (100 D).
 Ivanović Stevan, Osijek I.
 Iveljić Juraj, Ljubaški.
 Jurčić Andrija, Zagreb (50 D).
 Jovanović Miloš, Beograd (50 D).
 Jandrić Miroslav, Niš.
 Ing. Jellmenn Bela, Nova-Gradiška (50 D).
 Jekić M. Jovan, Skoplje.
 Jovanovac Imro, Prkovci-Cerna (100 D).
 Jerbić Zdravko, N. Gradiška.
 Joksimović Kosta, Arandelovac.
 Dr. Jovanović Doka, Beograd.
 Jovanović Vojislav, Beograd (100 D).
 Ing. Jošovec Adolf, Draganeč.
 Jelača Đorđe, Đevđelija (50 D).
 Ing. Jerbić Marijan, Apatin.
 Jeftić Živko, Kruševac (30 D).
 Jajčanin Petar, Bos Kostajnica (10 D).
 Ing. Jagrović Svetozar, Glina (50 D).
 Ing. Ježić Miroslav, Novi.
 Jasarevsky Stj. Pavao, Kruševac (50 D).
 Jerbić Ivan, Zagreb.
 Ing. Jovanovac Antun, Varaždin.
 Javornik Stanko, Žalna.
 Ing. Jasić Dušan, Petrinja (50 D).
 Jovanović Tomo, Busovača (50 D).
 Jovanović Milan, Beograd (130 D).
 Jovanović Milorad, Beograd (130 D).
 Jovanović Lazar T., Kraljevo.
 Jakil Andrei, Boštanj-Radno.
 Jan Vinko ml., Gorje-Bled.
 Javornik Josip ml., Žalna.
 Ing. Jurković Fabijan, Jasenak (50 D).
 Jane Florijan, Radovljica.
 Janša Hinko, Bohinjska Bistrica.
 Jesenko Rado, Kranjska gora.
 Jurklošter okskrb., Jurklošter.
 Ing. Jenčić Franc, Kočevje.
 Ing. Javor Milan, Sarajevo (50 D).
 Jovanović Slavko, Mitrovica (50 D).
 Ing. Jelenčić Vladislav, Vinkovci.
 Ing. Jozić Josip, Nova Gradiška.
 Ing. Juvančić Ivan, Našice.
 Janković Dorđe, Osijek I.
 Ing. Kundrat Emil, Zagreb.
- Kovačević Mato, Retkovci (92.50 D).
 Kuljić Ilija, Gundinci-Cerna.
 Ing. Korošec Mijo, Vinkovci.
 Ing. Koprivnik Vojko, Beograd.
 Kovačević Dobre, Drežnik (100 D).
 Kolić Poldo, Drežnik (100 D).
 Kosanović Lazar, Drežnik (50 D).
 Ing. Kopf Stjepan, Gospic (50 D).
 Koch Hubert, Drvar (100 D).
 Knežević Milan, Teslić.
 Krstić Orestije, Skoplje.
 Kovačević Pero, Slatina.
 Ing. Kraut Igo, Kranj.
 Ing. Knežević Đuro, Pakrac.
 Kelez Marin, Dubrovnik.
 Ing. Kcprić Andrija ml., Ivanovo selo.
 Krašovec Jakob, Milanov vrh.
 Kolarović Stevan, Mitrovica.
 Ing. Katić Krešimir, Fužine.
 Kubović Dragutin, Travnik (95 D).
 Ing. Kolibaš Rudolf, Zagreb.
 Ing. Kušan Stjepan, Sokolac (25 D).
 Ing. Kovačić Borislav, Mrkopalj (50 D).
 Ing. Köröskenji Velimir, Zagreb (50 D).
 Ing. Kovačević Roko, Pisarovina.
 Knežević Luka, Vlasenica.
 Ing. Kariolić Stanko, Kraljevo.
 Ing. Krišković Lambert, Dol. Miholjac.
 Krč Miliivoj, Bjelovar.
 Ing. Kauders Alfons, Sušak (50 D).
 Ing. Krstić Simo, Sarajevo (50 D).
 Kopp Dragutin, Sirač-Daruvar.
 Kauzlaric Ante, Lokve (160 D).
 Klimek Edo, Lokve (160 D).
 Körber Rudolf, Španovica-Dragović.
 Komiljenović Adam, Rujevački-Bešlić (152.50 D).
 Koprić Andrija st., Zagreb (130 D).
 Ing. Kranjak Ivan, Zagreb (130 D).
 Krček Izidor, Otok (50 D).
 Ing. Karop aKrlo, Sarajevo.
 Kirchbaumer Marko, Sarajevo (130 D).
 Korotwiczka Georg, Sarajevo (130 D).
 Ing. Kraljević Jovan, Beograd (50 D).
 Korženski Vladislav, Ohrid (50 D).
 Kalinić Antun, Bitolj (50 D).
 Kosić Aleksander, Valjevo (50 D).
 Kosić Aćim, Čačak.
 Konečni Jaroslav, Priština (70 D).
 Kac Ferdinand, Smartno pri Slovenjgradcu (100 D).
 Kenda Franc, Radovljica.
 Kersnik Anton, Brdo p. Lukovica (50 D).
 Kobi Drago, Maribor (140 D).
 Kosler Josip, Ljubljana (50 D).
 Kuralt Franjo, Kranj (50 D).
 Kajfež Anton, Kočevje.

- Klimesch Ivan, Rogatec (50 D).
 Kofler Josip, Slov. Bistrica (50 D).
 Kolenc Franc, Juvanje.
 Ing. Kozjek Jakob, Kostanjevica.
 Kovač Karol, Stari trg.
 Kovač Alojz, Celje (50 D).
 Knez Antun, Krško (49.50).
 Kritovac Simo, Garešnica (130 D).
 Ing. Kos Milan, Korenica (50 D).
 Kalan Franc, Ljubljana (50 D).
 Kamniška meščanska korporacija
Kamnik.
 Kibic Jaroslav, Snežnik.
 Komel Antun, Ljubljana (105 D).
 Kordon Gustav, Logatec (50 D).
 Korman Josip, Kamen.
 Kranjska industrijska družba, Jesenice-Fužine.
 Križiščke Komende uprava, Velika Nedelja.
 Krošelj Josip, Namršelj-Studenec-Ig.
 Kavaš Jurij, Žitkovci.
 Koužek Večeslav, Hadžiči (55 D).
 Kesegić Ljudevit, Ilidža (105 D).
 Krivic E., Murska Sobota.
 Kamperelić Života, Beograd (105 D).
 Ing. Kafadarević Fehim, Nemila (50 D).
 Ing. Krekić Mihajlo, Zagreb.
 Kovčić Pero, Trnovo (55 D).
 Krnoul Ivan, Gor, Mihaljevci.
 Kušmir Kušnarjev Gligorije, Sarajevo (50 D).
 Ing. Kostelić Oskar, Otočac.
 Ing. Krebelj Petar, Banjaluka.
 Krnoul Ivan, Gor, Mihaljevci.
 Kušmir Kušmarjev Gligorije, Sarajevo. (50 D).
 Ing. Kostelić Oskar, Otočac.
 Ing. Lončar Milutin, Fužine.
 Ing. Ljuština Mihajlo, Beograd.
 Ljubinković Ž. Ranko, Beograd (100 D).
 Ing. Lach Gustav, Bjeolavr.
 Dr. Levaković Antun, Zagreb.
 Logić Mustafa, Sarajevo.
 Lepušić Milan, Sušak (50 D).
 Dr. Langhofer August, Zagreb.
 Lozinski Viktor, Arandjelovac (100 D).
 Lassman Dragutin, Zagreb (50 D).
 Lazić Jovo, Petrinja (50 D).
 Ing. Leustek Albin, Zagreb.
 Ing. Lončar Ilija, Sokolovac (50 D).
 Lulić Ivan, Zagreb (50 D).
 Ing. Lohwasser Alfred, Busovača.
 Ing. Lukač Stevan, Sarajevo.
 Dr. Landkušić Stjepan, Beograd (80 D).
 Ljubisavljević Simo, Kosovska Mitrovica (130 D).
 Ing. Lah Rado, Ljubljana.
 Ing. Lampe Franc, Ljubljana.
- Lang Franc, Brežice.
 Lebinger Hinko, Litija.
 Ing. Lenarčić Milan, Josipdol.
 Ing. Lenarčić Josip, Verd.
 Ing. Levičnik Josip, Bled (50 D).
 Löshnigg August Sv. Lovrenec (50 D).
 Lah Milan, Lož pri Rakeku (50 D).
 Langus Alojzij, Radovljica (100 D).
 Uprava veleposestva Lippit, Turnišče p. Ptuj.
 Dr. Lovrenčić Ivan, Ljubljana.
 Lušin Dominik, Koprivnik, Kočevje (100 D).
 Dr. Luckmann Friderih, Ljubljana (50 D).
 Ing. Löwi Marko, Sjetlina p. Prača.
 Lesjak Drago, Kočevje (50 D).
 Ljubimov Aleksije, Celje.
 Lajer Stjepan, Izidorovac.
 Lichy Robert, Glažuta.
 Ing. Ložjanin Milorad, Sarajevo.
 Ing. Lastrić Dragutin, Zavidovići.
 Lavrenčić Julije, Ljubljana.
 Ing. Murgić Ivan, Bjelovar (50 D).
 Ing. Milić Đuro, Bačka Palanka (50 D).
 Ing. Manojlović Petar, Vinkovci.
 Ing. Muždeka Damjan, Vinkovci (50 D).
 Malčić Vatroslav, Ljeskovica.
 Ing. Mihaldžić Vidoje, Rajić (50 D).
 Mihađović Jovan, Mitrovica.
 Ing. Muiđrica Mihajlo, Zagreb.
 Marković Ivan, Garešnica (100 D).
 Majić Josip, Bosanska Gradiška.
 Mijušković Petar, Plevlje (50 D).
 Matizović Dragutin, Zagreb (50 D).
 Ing. Metlaš Jovo, Zagreb (50 D).
 Marković Vlado, Beograd (100 D).
 Ing. Majnarić Marijan, Ravna Gora.
 Ing. Miodragović Bogoljub, Surčin.
 Milešević Ante, Livno (50 D).
 Moskalnik Aleksander, Sarajevo.
 Makić Trivun, Livno.
 Meseldžić Ivan, Oštrelj.
 Ing. Miklau Otmar, Boštanj.
 Micić Petar, Zagreb (100 D).
 Marković Ljubomir, Vinkovci (50 D).
 Müller Đuro, Virovitica.
 Manojlović Milan, Ražanj.
 Milković Ivan, Bjelovar (50 D).
 Marjanović Milorad, Skoplje.
 Mirković S., Štip (40 D).
 Marković Mihajlo, Beograd (50 D).
 Mrkonjić Đuro, Oštrelj.
 Ing. Marković Radovan, Bugojno.
 Majer Mirko, Bjelovar (50 D).
 Marušić Mijo, Drenje-Djakovo (50 D).
 Mark Ante, Zagreb (100 D).
 Ing. Miletić Žarko, Zagreb.
 Mifka Krešimir, Podgorač-Koška (50 D).

- Medlin Oldrich, Knin.
 Maraković Rudolf, Djakovo (145 D).
 Majstorović Ivan, Zavalje (100 D).
 Ing. M. Jer Srećko, Zagreb (80 D).
 Ing. Markić Mihovil, Vinkovci
 (50 Din.)
 Ing. Marinović Milan, Zagreb.
 Ing. Maruzzi Ivan, Sušak.
 Miljuš Petar, Zagreb.
 Majnarić Josip, Ogulin (177,50 D).
 Ing. Medaković Mirko, Zagreb.
 (147,50 D).
 Ing. Mikić Adam, Županja (50 D).
 Ing. Muhić Antun, Garešnica
 (175 D).
 Ing. Manojlović Branko, Čakovac.
 Mirić Đuro, Đrežnik (50 D).
 Matić Jovan, Morović.
 Mavrek Antun, Ivanec (40 D).
 Markus Bolto, Čijurđevac (130 D).
 Matolnik Ivan, Zagreb (50 D).
 Dr. Milošević Dimitrije, Sarajevo.
 (130 D).
 Marković Drag. Milan, Kraljevo.
 Milovanović Dragoljub, Užice (50 D).
 Mirčić Lazar, Niš (130 D).
 Miljković Stanojlo, Štip (30 D).
 Mladenović Andrija, Brus (130 D).
 Ing. Maletić Ljubivoje, Beograd.
 Margheri Rudolf, Starigrad pri Sv.
 Petru, Dol (50 D).
 Dr. Majer Franc, Šoštanj.
 Mlakar Alojz, Soteska-Toplice.
 Marković Nedeljko, Leskovac (50 D).
 Milutinović Sava, Sremska Mitrovica
 (50 D).
 Ing. Mužinić Milan, Beograd.
 Mladenoff B., Vraca.
 Mirković Đuro, Sokolovac (130 D).
 Magdalenski zavod, Studenice.
 Majcenovitch Alfred, Radmirje.
 Marenberg okrajni zastop, Marenberg
 (50 D).
 Mariborska lesna industrija (50 D).
 Melliva Adolf, Ravnik-Planina.
 Metliković Vinko, Ljubljana.
 Ing. Miklavčič Franc, Bled.
 Minoritski konvent, Ptuj.
 Mravljak Petar, Vuahred (50 D).
 Mahr Dragutin, Aleksandrovvdor, p.
 Belje.
 Mareš Drago, Podrav. Moslavina.
 Matonički Stjepan, Zagreb (50 D).
 Ing. Majstorović Vlado, Petrinja
 (50 D).
 Ing. Marčić Josip, Makarska.
 Ing. Miljuš Nikola, Sarajevo.
 Ing. Mihalđić Boško, Beograd.
 (50 D).
 Maksic Ratislav, Vel. Gorica (50 D).
 Ing. M. M. Otočac.
 Marčić Edo, Ljubljana (50 D).
 Ing. Mikša Stipo, Ogulin.
 Ing. Markov Ivan, Garešnica (55 D).
 Ing. Mihevc J., Teslić.
 Mušić Aloizije, Kandija.
 Müller Viljem, Voćin.
 Ing. Muravić Ivan, Vinkovci.
 Neuwirth Franjo, Bosanska Krupa
 (50 D).
 Ing. Neuhold Božidar, Modruš
 (50 D).
 Nešković Borivoj, Mitrovica (50 D).
 Nešković Miloš, Bajina-Bašta.
 Novaković Svetozar, Pirot (D 30.—)
 Nikolić Borislav, Vranja.
 Neferović Franjo, Brod n. S.
 Nikolašević Julio, Našice (50 D).
 Nagler Hinko, Zagreb.
 Nikić Stjepan, Vareš (50 D).
 Ing. Nedimović Svetozar, Banjaluka
 (50 D).
 Neubauer Karlo, Vel. Gorica (130 D).
 Novaković Radovan, Mostar (145 D).
 Ing. Nikšić Stjepan, Karlobag (50 D).
 Novaković Vladimir, Novi Pazar
 (130 D).
 Nikolić P. Nenad, Paraćin (50 D).
 Uprava građevine Novi grad
 Doberna pri Celju (50 D).
 Nosal Hugo, Imotsko.
 Novak Viktor, Ljubljana.
 Dr. Novak Lujo, Beograd (105 D).
 Novak Vinko, Rab.
 Ing. Ostojić Dušan, Ogar, Srijem.
 (32,50 D).
 Ing. Odlasek Andrej, Ljubljana.
 Obradović Miloslav, Belopolje.
 (100 D).
 Oskrbištvo građevine Loka pri
 Žusmu (50 D).
 Odžić Vladimir, Novigrad Podravski
 (32,50 D).
 Ostović Mato, Otočac (50 D).
 Omanović Salih, Cazin (149,50 D).
 Ostojić Marko, Tuzla (130 D).
 Orlovac Ivo, Teslić (70 D).
 Ing. Obereigner Emil, Ljubljana.
 Dr. Oblak Josip, Ljubljana.
 Obran Matija, Maribor.
 Ortenek oskrb. građevine.
 Ormož, uprav. građevine.
 Ing. Odžić-Milević Kuzma, Klenak.
 Obkračil Mirko, Podstenica.
 Dr. Orosel Oskar, Maribor (50 D).
 Ing. Ostojić Petar, Vinkovci (50 D).
 Ing. Oblak Franjo, Modruš (55 D).
 Ing. Puk Mirko, Zagreb (50 D).
 Pavličević Stevo, Črcegnovi.
 Ing. Pichler Milan, Kutjevo.
 Ing. Pleša Vinko, Zagreb (50 D).
 Prstec Milan, Krasno (50 D).
 Ing. Piršić Vilim, Ogulin.
 Ing. Perc Zvonimir, Zagreb.
 Ing. Popović Nikola, Apatin.
 Petronijević Slavko, Cetinje.

- Pavlić Petar, Drežnik (50 D).
 Pribik Franjo sen., Sarajevo (50 D).
 Pribik Franjo jun., Sarajevo (50 D).
 Perić Marko, Drvar.
 Ing. Perušić Andrija, Ogulin.
 Popović Dušan, Apatin (100 D).
 Pičman Karlo, Crni lug.
 Petrović Pajo, Mitrovica.
 Popović Dušan, Mitrovica.
 Ing. Pavlić Ante, Zagreb.
 Pixa Ernest, Buč-Španovica.
 Ing. Putick Viljem, Ljubljana.
 Ing. Premužić Ante, Zagreb (61,25 D).
 Peićić Viktor, Zagreb.
 Ing. Polak Velimir, Sv. Ivan Zelina (50 D).
 Pajić Kosta, Prnjavor (50 D).
 Ing. Pribić Petar, Vinkovci (50 D).
 Pribić Stjepan, Petrinja (50 D).
 Ing. Popović Pajo, Karlovac (50 D).
 Perc Vilim, Zagreb (50 D).
 Popović Pavle, Gornji Milanovac
 Peterin Josip, Biograd n. moru (25 D).
 Ing. Premužić Andrija, Velika Gorica.
 Ing. Polović Pavle, Ljeskovac.
 Ing. Petrović Petar, Zagreb (105 D).
 Ing. Petrović Dragoljub, Aleksinac.
 Ing. Polaćek Dragutin, Zagreb.
 Pleško Bartol, Vukovar.
 Pleša Nikola, Zagreb (100 D).
 Petračić Dr. Andrija, Zagreb.
 Ing. Pećina Mihovil, Brinje (50 D).
 Ing. Petrak Đuro, Sv. Rok.
 Petrović Lazar, Leskovac (130 D).
 Palme Josip, Studenec Ig.
 Pangerc Ivan, Selo pri Bledu (100 Din.).
 Dr. Ponebšek Janko, Ljubljana.
 Premerstein Robert, Brežice.
 Ing. Presel Ivan, Ljubljana.
 Presl Viktor, Kamnik.
 Primožič Franc, Škofja Loka.
 Ptaček Josip, Soteska.
 Ing. Puppis Emil, Slovenjgradec.
 Peha Vojteh, Dol. Milanovac (130 D).
 Ing. Pahternik Franc, Vuhred.
 Pahternik Janko, Vuhred (100 D).
 Pachta grajšč. Sv. Kungota (100 D).
 Pajtler Franc, Sv. Lovrenc.
 Ing. Pelhan Ignacij, Gornji Grad.
 Petrič Franc, Ljutomer.
 Pleško Franc, Kokra.
 Pleiner Rudolf, Guštanji.
 Podlesnik Antun, Ribnica na Poh.
 Pogačnik Eduard, Lehen, Frušnica.
 Possek Franc, Sv. Duš Ložje (50 D).
 Prah Franjo, Slovenjgradec (50 D).
 Premrou Franc, Martinjak p. Čerknici (140 D).
 Primožič Mihael, Tržić.
 Pušnik Ivan, Šmartno, Slovenjgradec (100 D).
 Prandstätter Julio, Vukovar (50 D).
 Pirkmaier Franjo, Čakovac (50 D).
 Pogatschnik Josip, Sarajevo (50 D).
 Ing. Pipan Rudolf, Bjelovar.
 Ing. Peršić Nikola, Daruvar.
 Dr. Pfeifer Viktor, Maribor (50 D).
 Primožič Vinko, Legen Slovenjgradec.
 Dr. Pevalek Ivo, Zagreb (50 D).
 Pokorní August, Corovce (50 D).
 Ing. Pešić Jovan, Bugojno.
 Pungerschegg A., Vitanje.
 Ing. Rukavina Branko, Županja (50 D).
 Ružička Kamil, Sarajevo.
 Radenković Svetislav, Beograd (100 D).
 Rukavina Josip, Senj.
 Radošević Vjenceslav, Vrhovine.
 Ing. Rihtar Čiril, Voćin.
 Rollinger Rudolf, Vozuča Zavidović (50 D).
 Ing. Rohr Petar, Našice.
 Rajković Đuro, Zagreb (50 D).
 Res-Koritić Antun, Zagreb (50 D).
 Ing. Ružić Antun, Đakovo.
 Raiković Velimir, Boljevac (50 D).
 Ing. Rukavina Rude, Nova Gradiška (130 D).
 Radovanović Dragutin, Ivanjica (50 D).
 Ing. Rivosechi Emil, Glina (100 D).
 Ing. Ranitović Svetozar, Osijek (50 D).
 Renner Ante, Zagreb (130 D).
 Rossi Alfred, Kotor (50 D).
 Ing. Rugole Josip, Valjevo.
 Rosandić Petar, Dražnik (50 D).
 Remetović Vid, Đurdevac (50 D).
 Ing. Radulović Josip, Sarajevo (50 D).
 Ing. Rus Aloiz, Bled.
 Ing. Rustia Josip, Ljubljana.
 Ružić Antun, Brezovarečer.
 Ing. Ružić Ante, Ljubljana.
 Rakušek Karl, Maribor.
 Rihteršić Alois, Celje.
 Radulović Dr. Đorđe, Beograd (130 D).
 Radonić Vasa, Bela Crkva (50 D).
 Ing. Radojčić Svetozar, Kamenica (50 D).
 Resman Vinko, Radovljica.
 Režabek Blaž, Konjice (135 D).
 Riedl Josip, Kamnik (100 D).
 Robnik Joško, Lebnica-Ruše.
 Rosmanith Alfred, Radovanje Maribor (50 D).
 Rožman P. Viljem, Maribor (50 D).
 Ing. Rejc Hinko, Bohinjska Bistrica (140 D).

- Rus Ivan, Loški potok (50 D).
 Ing. Radišević Milan, Zagreb.
 Ing. Runje Hinko, Koprivnica (50 D).
 Rakvin Zvonimir, Kruščica (105 D).
 Radćenko T. Fedor, Nikšić (50 D).
 Ing. Rotter Ivan, Topolovac.
 Ing. Rosić Sreten, Pleternica (50 D).
 Ing. Ravnik Franjo (55 D).
 Raković Vjekoslav, Obrovac.
 Radančević Mladen, Dobrljin-Drvac.
 Dr. Rössler Ervin, Zagreb.
 Ing. Rukavina Ivo, Kruševac.
 Rotter Rikard, Bošnjaci (50 D).
 Spiewak Teodor, Obovo (25 D).
 Smiljanić Konstantin, Skoplje.
 Ing. Slanina Franjo, Orubišnopolje.
 Sauer Oskar, Zagreb (50 D).
 Ing. Serdar Stjepan, Sušak.
 Ing. Smilaj Ivan, Cetinjograd.
 Streha Alojz, Sarajevo.
 Sigelhuber Gjuro, Han-Derventa.
 (100 D).
 Schreiber Leopold, Bihać.
 Simonović Jovan, Beograd.
 Stojanović Stojan, Beograd (50 D).
 Spasojević Vukota, Beograd (50 D).
 Stanivuković Simo, Teslić.
 Sablić Rudolf, Sušak.
 Ing. Savić Jovan, Deliblato.
 Ing. Simunović Živan, Mitrovica
 (50 D).
 Ing. Slijepčević Ilija, Zagreb.
 Ing. Stamenković Miodrag, Beograd.
 Slapničar Eduard, Zagreb (50 D).
 Semiz Risto, Rogatica.
 Ing. Stivičević Nikola, Kostajnica.
 Ing. Slović Zvonimir, Okučani.
 Sirutschek Vienceslav, Nuštar (50 D).
 Sutlić Slavko, Karlovac (100 D).
 Sučević Stjepan, Zagreb (50 D).
 Ing. Schmidinger Rikard, Zeindvor
 (50 D).
 Sekulić Milorad, Nova Gradiška
 (100 D).
 Schmid Ivan, Gradačac (50 D).
 Ing. Schürer Ivan, Sarajevo.
 Ing. Stipčić Filip, Bjelovar (50 D).
 Stankić Gavro, Sr. Karlovci (50 D).
 Stojaković Nićifor, Kraljevo.
 Ing. Stanislavljević Krešimir, Ilok
 (100 D).
 Stanojević Pavle, Kupinovo (50 D).
 Ing. Stojanović Risto, Zavidović.
 Schieber Osvald, Moštanica (25 D).
 Solarčić Feodor, Bjelovar (50 D).
 Svoboda Bogdan, Varaždin (80 D).
 Seidel Oskar, Plaški (50 D).
 Ing. Strapajević Gjuro, Vinkovci.
 Schmettan Reinholt, Sarajevo
 (130 D).
 Ing. Savin Jovan, Konjice (50 D).
 Ing. Sarnavka Roman, Srednje kraj
 Sarajeva (35 D).
 Ing. Seferović Seid, Srednje (50 D).
 Stamenković Božidar, Beograd
 (50 D).
 Simić Nikola, Kragujevac.
 Schadinger Rudolf, Kočevje.
 Schauta Leon, Snežnik.
 Scheithauer Robert, Brežice.
 Schoeppl Herbert, Vrhovo.
 Sernc Edvard, Slovenjgradec.
 Slanc Franc, Litija (100 D).
 Dr. Spiller Muyis, Ljubljana (50 D).
 Starc Feliks, Kolovec pri Kamniku
 (50 D).
 Ing. Starc Vladimir, Kolovec pri
 Kamniku (100 D).
 Stanković Velimir, Mitrovica.
 Sokić M. Mihailo, Beograd (130 D).
 Stanić Jovan, Mitrovica (50 D).
 Schagel Josip, Pišeće pri Brežicah.
 Schönborn Franc, Slivnica.
 Ing. Sevnik Franjo, Vukovar.
 Skoupil Jaroslav, Podstenica (50 D).
 Snežnik uprava građine, Snežnik.
 Ing. Šodnik Antun, Ljubljana.
 Ing. Sonnbichler Franc, Tržič.
 Srebotnjak Ivan, Sv. Jurij ob Ta-
 boru (50 D).
 Srebrnić Ivan, Ljubljana (50 D).
 Steinbeis Oton, Vitanje.
 Straha Jakob, Hausambachern.
 Ing. Strancar Alojzij, Ljubljana.
 Svoboda Viktor, Gorje Bled.
 Sernc Josip, Smolnik-Ruše (50 D).
 Schaller Koloman, Tikveš (50 D).
 Sokolić Ante, Blatnica, Teslić.
 Saler Karlo, Teslić (100 D).
 Šiunski Ferdinand, Vrhlika.
 Strouhal Ivan, Korčula (50 D).
 Strgar Budimir, Ogulin (55 D).
 Starc Jakob, Hotomez Radeče
 (100 D).
 Ing. Savić D. Đorđe, Sarajevo.
 Ing. Stojanov Vasilije, Sofia.
 Ing. Setinski Viktor, Zagreb.
 Simet Franjo, Pazarić (105 D).
 Singer Viljem, Drenovac (55 D).
 Ing. Siter Grigorije, Golubovac.
 Ing. Šustić Josip, Zagreb.
 Ing. Šebetić Marko, Velika Gorica.
 Ing. Šokčević Duro, Morović (50 D).
 Ing. Šurić Stjepan, Zagreb.
 Ing. Šoos Duro, Križevci (50 D).
 Ing. Škrljac Petar, Durdevac.
 Šury Franjo, Gračanica (70 D).
 Ing. Štencel Zoltan, Beograd (50 D).
 Šišmanović Dobrosav, Beograd.
 (100 D).
 Ing. Štefović Josip, Grubišnopolje.
 Ing. Škorić Dr. Vladimir, Zagreb
 (100 D).
 Šutija Juraj, Bajina Basta.
 Šerbašić Karlo, Bosanska Dubica
 (50 D).

- Šimić Mihajlo, Beograd (50 D).
 Šušteršić Janko, Skrad.
 Šćurovski Nikola, Bihać (50 D).
 Šimčić M. Ivan, Kićevo (80 D).
 Sarh Ivan, Vukovar (50 D).
 Šimić Stjepan, Vinkovci (50 D).
 Ing. Šnajder Luka, Morović.
 Šeha Stanislav, Banjaluka (130 D).
 Šmit Franc, Beograd (80 D).
 Sunjevarić Milenko, Bitolj (50 D).
 Šljerović Gligorije, Ivanjice (50 D).
 Sarčević Krsto, Berane (130 D).
 Ing. Španović Teodor, Apatin.
 Ingč Šivic Anton, Ljubljana,
 Ing. Štiglić Franjo, Soteska.
 Ing. Šulgaj Franc, Novomesto.
 Ing. Šušteršić Mirko, Javornik
 Stubenberg, Uprava veleposestva,
 Gornji Cmurek.
 Šubert Nikola, Gospić (50 D).
 Ing. Šverko Ivan, Vranovina Topu-
 sko.
 Ing. Štimec Josip, Prača (50 D).
 Schauta Josip, Maribor.
 Šećik Franjo, Ljubljana.
 Šinkovec Bogomir, Aleksinac
 (50 Din.).
 Dr. Šapla Antun, Ljubljana (50 D).
 Ing. Šimić Petar, Busovača.
 Ing. Šerbetić Adolf, Olovo.
 Turkalj Ivan, Drežnik (50 D).
 Telar Đuro, Sarajevo.
 Topčagić Osman, Sarajevo (50 D).
 Ing. Trumić Danilo, Illok.
 Todorović Svetoslav, Beograd (50 D).
 Tropper Ivan, Vinkovci.
 Ing. Turkalj Zlatko, Ogulin.
 Tirich Josip, Paraćin (50 D).
 Tocauer Adolf, Čerje-Lekenik (50 D).
 Todorović Vladimir, Kosovska-Mi-
 trovića (100 D).
 Trötzer Dragutin, Zagreb (50 D).
 Ing. Tordony Emil, Zagreb (130 D).
 Tomljenović Ante, Stari Mikanovci
 (60 D).
 Tropper Antun, Čačak (50 D).
 Ing. Tomičić Božidar, Jastrebarsko
 (50 D).
 Turuntašević Petar, Žepče (130 D).
 Ing. Tavčar Karl, Ljubljana.
 Ing. Travirka Vinko, Celje (50 D).
 Tadej Ivan, Brdo p. Plase.
 Tavčar bratje, Maribor (50 D).
 Dr. Tavčar Ivan, Ljubljana (100 D).
 Thurn-Valsassina, Ravne pri Gu-
 štanju (50 D).
 Tippel Karol, Vurberg (100 D).
 Tomazin Ferdo, Šmartno pri Litiji
 (100 D).
 Tomše Valentin, Bled.
 Trbovlj. premog. družba, Trbovlje.
 Ton Josip, Boskovci.
 Dr. Trstenjak Dragutin, Ljubljana.
- Terček Franc, Konjice.
 Trivunac Radomir, Vinkovci.
 Turković Davorin barun, Novo-Celje.
 Terer Adolf, Dragovic.
 Iš g. Torlić Ibrahim, Knjaževac.
 Trček Zmago, Ljubljana.
 Dr. Ugrenović Aleksander, Zagreb
 Uremović Ivan, Novi (167.50 D).
 Ing. Uročić Josip, Čazma (50 D).
 Ulm Antun, Klevevže (50 D).
 Urbanc Jakob, Lehen.
 Ing. Urbas Janko, Maribor.
 Ukropina Dušan, Dobrljin.
 Ing. Vučković Milan, Lipovljani.
 Vasić Petar, Kumanovo.
 Vasić Petar, Glamč (120 D).
 Vuković Lazar, Bosanski Petrovac.
 Vesely Dragutin, Sarajevo (50 D).
 Vasić Vaso, Poča (50 D).
 Vasić Dr. Milivoje, Beograd.
 Vokić Milan, Zvornik (50 D).
 Vukmanović Andrija, Pazarić.
 Vincetić Mato, Sarajevo (105 D).
 Vlahović Ilija, Vinkovci (25 D).
 Vučetić Sava, Beograd (50 D).
 Vilović Nikola, Nova Gradiška
 (50 D).
 Ing. Dr. Vučković Vaso, Zagreb
 (130 D).
 Ing. Vidmar Vilko, Nova-Kapela
 (50 D).
 Vuković Zlatko, Ogulin (160 D).
 Ing. Vuković Petar, Zagreb (50 D).
 Vidoš Josip, Drežnik (50 D).
 Ing. Vlatković Petar, Blinja (130 D).
 Ing. Vidman Slavko, Sušak (130 D).
 Vranković Stevan, Štip (130 D).
 Verbić August, Guštanj (50 D).
 Vollmayr Miha, Rudeči breg (100 D).
 Vorkapić Lazar, Beograd (50 D).
 Verdnik Otmar, Dravograd.
 Viher Robert, Vuženica (100 D).
 Vode Jernej, Skaručna-Vedice (100 D)
 Vodopivec Josip Kamnik.
 Vejvoda Franjo, Vočin.
 Prof. ing. Veseli Josip Zagreb.
 Višnar Josip, Jasenice.
 Ing. Valentinić Pero, Boljevac.
 Weiner Milan, Kutina.
 Ing. Wundszam Aleksander, Sarajevo
 (70 D).
 Wilder Zdenko, Zagreb (50 D).
 Ing. Weisenzell Eduard, Pitomača
 (50 D).
 Wanek Dragutin, Sinj (177.50 D).
 Ing. Waszner Josip, Sarajevo.
 Weigl Emil, Slov. Bistrica.
 Windisch-Grätz Hugo Vincenc, Pla-
 nina pri Rakeku.
 Writzel Rudolf, Kozmenic Podleknik
 pri Ptiju (100 D).
 Zickelstorfer Ivan, Kalje.
 Ing. Zastavniković Slavko, Delnice.

Zec Dušan, Petrinja (50 D).
 Zboržil Jaroslav, Novi-Marof.
 Zajc Karmelo, Zagreb (130 D).
 Ing. Ziernfeld Zmago, Bled.
 Zupan Ivan, Dovje-Mojstrana (50 D).
 Ing. Zarić Petronije, Sarajevo.
 Zupanc J., St. Juraj, ob. j. ž. (55 D).
 Zečević Vladimir, Maglaj.
 Ing. Zupanc Jernej, Lancovo.
 Živanović Vlado, Niš (100 D).
 Žibrat Milan, Zagreb (100 D).
 Žurić Antun, Pjenovac, (50 D).
 Živojinović Vladimir, Žagubica.
 Živanović Branko, Prokuplje (130 D).
 Živković Gligorije, Priština (100 D).
 Živanović Živan, Surčin (30 D).
 Žegarac Pavle, Mitrovica (50 D).
 Ing. Žagar Bogoslav, Planina.
 Ing. Žumer Alojzije, Ljubljana.

D. Članovi pomagači.

Bilić Pero, Ključ (65 D).
 Kecman Aleksa, Ključ (65 D).
 Jukić Muharem, Ključ (65 D).
 Lipovac Ilija, Bosanska-Gradiška.
 (45 D).
 Orlovac Marko, Bosanska-Gradiška
 (45 D).
 Jović Petar, Bosanska Gradiška.
 Budimlić Mehmed, Stog, Zavidović
 (25 D).
 Ševar Ivan, Zagreb (25 D).
 Bešenjić Stjepan, Zagreb.
 Nikolić Nikola, Beograd.
 Kajfež Drago, Zagreb.
 Prokopljević Nenad, Zagreb.
 Pšorn Josip, Zagreb.
 Helman Matija, Zagreb.
 Nedeljković Petar, Zagreb.
 Šter Milan, Zagreb.
 Dumić Krusnislav, Zagreb.
 Djulepa Mustafa, Zagreb.
 Jovanović Slavko, Zagreb.
 Maholić Josip, Zagreb.
 Haramija Viktor, Zagreb.
 Vujačić Dušan, Zagreb (25 D).
 Jovanović Jovan, Zagreb.
 Francišković Stipo, Zagreb.
 Miklaušić Josip, Zagreb.
 Djulbegović Fehim, Zagreb (25 D).
 Opačić Vojislav, Zagreb.
 Podhorski Ivo, Zagreb.
 Horvat August, Zagreb.
 Čop Vjekoslav, Kuljani (25 D).
 Žagar Bogdan, Zagreb.
 Širjakov Aleksij, Beograd (25 D).
 Vasiljević Aleksander, Beograd (25 D).
 Trifunović Dragoljub, Beograd.
 Brizgolin Đorđe, Beograd (25 D).
 Grigorijev Eugenije, Beograd (25 D).
 Jovanović Ilija, Beograd (25 D).
 Krstić Ljubiša, Beograd .

Stošić Mihajlo, Beograd.
 Novović Marko, Beograd (25 D).
 Beljecki Nikola, Beograd (25 D).
 Kovalov Petar, Beograd (25 D).
 Milač Roza, Ljubljana.
 Sulimanović Dragutin, Zagreb.
 Irović Temo, Zagreb.
 Škopac Krunoslav, Zagreb.
 Vrhuljak Vinko, Zagreb.
 Bojić Dimitrije, Zagreb.
 Bajin Ivan, Zagreb.
 Vukmirović Bogdan, Zagreb.
 Jurhar Franjo, Zagreb.
 Gamršek Vlado, Zagreb.
 Lončar Vlado, Zagreb.
 Djoković Radovan, Beograd.
 Konjuhov Vasilije, Beograd (25 D).
 Bećiragić Ivan, Zagreb.
 Kostenec Ivan, Zagreb.
 Ćirković Dragomir, Užice (55 D).
 Terešenko Stevan, Beograd (25 D).
 Jovanović Tihomir, Beograd.
 Golubović Ljubivoje, Beograd.
 Pavošev Martin, Karadordevo, Pa-
 lanka (55 D).
 Holobar Antun, Vareš Srez Zvijezda.
 Osmanagić Halil, Maglaj (25 D).
 Ćavto Dušan, Beograd (25 D).
 Urvenčanin Božidar, Beograd (25 D).
 Petković Stevan, Beograd (25 D).
 Sturm Svetislav, Žemun.
 Vajda Zlatko, Zagreb.
 Kran Rudolf, Zagreb.
 Neudhardt Nikola, Zagreb.
 Petrović Branko, Futog.
 Stefanović Miloš, Novi Sad.
 Gavran Ljubomir, Zagreb.
 Šuštar Frane, Zagreb.
 Strelački Vjekoslav, Zagreb.
 Sotošek Stanko, Zagreb.
 Rožman Juraj, Zagreb.
 Špoliar Pero, Zagreb.
 Mihaliček Nikola, Zagreb.
 Sedmak Josip, Snežnik.
 Jovanović Miodrag, Beograd.
 Nemec Dragutin, Zagreb.
 Kodžić Nikola, Zagreb.
 Pać Mišo, Zagreb.
 Vanšetović Živko, Zagreb.
 Belov Dimitrije, Zagreb.
 Begović Branko, Zagreb.
 Dunković Franjo, Krajna.
 Tominc Andrej, Gomonce.
 Ćivša Dušan, Beograd.
 Karadžić Ivan, Manastir-Beočin.

E. Članovi podupiratelji.

Čavić Adam, Bosanski-Novi (275 D).
 Crvenković Ljubo, Vareš (270 D).
 Čolić M. Jozo, Vareš (270 D).
 Zloušić-Čantić Jozo, Dubravine z. p.
 Breza (270 D).

- Zlović P. Mato, Vareš (270 D).
 Zloušić I. Marko, Vareš (270 D).
 Zloušić M. Braća, Vareš (270 D).
 Harambašić Abaz, Gornja Sanica
 Ključ (275 D).
 Čorović Danilo, Ozren, Srednje kraj
 Sarajeva (100 D).
 Mandić Luka, Bajina-Bašta (270 D).
 Petrović Kamenko, Morović (150 D).
 Perić Osman, Bosanska Dubica (270
 Din.).
 Celjski mestni magistrat, Celje
 (280 D).
 Čušković Ratko ml., Veles (180 D).
 Braća Nanić, Hadžići (50 D).
 Grajner Julio, Ljeskovica.
-
- Vadass Đuro, Ljeskovica.
 Veiss Vladimir, Ljeskovica.
 Kupferman Beno, Bekteže.
 Vago Dragutin, Paha.
 Živnusta Franjo, Bač, Gradište
 (105 D).
 Pankrac Jerhardt, Prača (105 D).
 Jakovljević Milorad, Ada.
 Jovanović Gavra, Prilep (5 D).
 Schwab Rudolf, Rasinja (5 D).
 Krstić Teodosije Tevdо, Skoplje
 (5 Din.).
 Sadik Jaša, Kačanik (105 D).
 Jovanović Teofil, Vrben-Rostuše
 (5 Din.).

Jugoslovensko Šumarsko Udruženje, Zagreb.

Poziv na III. redovitu glav. skupštinu J. Š. U. koja će se održati dne 24.—26. augusta o. g. u Sarajevu.

Glavna skupština se otvara u nedjelju, dne 24. augusta 1924. u 9 h prije podne u velikoj dvorani gradske vijećnice (Beledije).

Dnevni red:

1. Predsjednikov pozdrav.
2. Izvještaj upravnog odbora o društvenom radu u g. 1923./4.
3. Izvještaj o društvenoj imovini i glavnoj razmjeri za godinu 1923.
4. Izvještaj nadzornog odbora.
5. Podjeljenje razrešnice upravnom i nadzornom odboru.
6. Izbor novih članova glavne uprave namjesto onih, koji istupaju po čl. 16. i 17. pravila.
7. Budžet za narednu godinu.
8. Izvještaji odsjeka rada, rasprave i zaključci.
9. Stigli predlozi.
10. Eventualija.

*

Dan prije skupštine t. j. 23. augusta održat će se sjednica **glavne uprave, nadzornog odbora i onih odsjeka rada**, koji imadu toliko materijala, da ga ne mogu svršiti tijekom skupštine (III. odsjek [za gajenje i čuvanje šuma i za šum. produkciju], VIII. odsjek [prosvjetni] i X. odsjek [lovni]).

Umoljavaju se gg. članovi tih odbora i odsjeka, da izvole pri-sustovovati sjednicama u šte većem broju.

Ujedno se upozoraju sva gg. članovi Udruženja, da svoje predloge za glavnu skupštinu izvole po čl. 34 pravila uputiti pismeno glavnoj upravi tako, da ih ona dobije najkasnije nedjelju dana prije sastanka glavne skupštine, jer se inače po tim predlozima ne može donijeti odluka na glavnoj skupštini.

Za glavnu upravu J. Š. U.

Pređsjednik:
Milan Turković v. r.

Tajnik:
Ing. **Milan Marinović v. r.**

Чланови главне управе Југословенског Шумарског Удружења.

Предсједник :

Барун Милан Турковић, велепосједник итд., Загреб.

Подпредсједници :

Милош Ђирковић, инспектор Минист. Саобраћаја, Крушевац.
Инж. Јосип Ленарчић, велепосједник итд. Љубљана-Врхника.
Инж. Карло Кароп, шеф дирекције шума, Сарајево.

Тајници :

Инж. Милан Мариновић, шумарски савјетник, Загреб.
Инж. Жарко Милетић, шумарски надинжињер, Загреб.

Благајник :

Инж. Иван Чеовић, шум. надзорник, Загреб,

Одборници :

Милан Бајић, надшумарник дирекције шума, Сарајево. Инж. Цвјетко Божић, надоскрбник, Бохињска Бистрица. Инж. Вилим Чмелик, министарски савјетник, Загреб. Др. Едо Данда, директор Експлоатације д. д., Загреб. Вилим Дојковић, шумарски надзорник у. м. Илок. Јосип Гоедерер, надуправитељ, Леоново. Инж. Јосип Гринвалд, шум. надзорник, Нашице. Милан Кнежевић, директор, Теслић. Др. Стјепан Ландикушић, инспектор Мин. шума и рудника у. м., Београд, Франц Ланг, надуправитељ Брежице. Инж. Петар Манојловић, шеф дирекције шума, Винковци. Проф. др. Ђуро Ненадић, свеучилишни професор, Загреб. Инг. Милош Нешковић, директор код прометне Банке, Бајина-Башта. Инг. Франц, Пахерник, велепосједник Вухред, Марибор. Драгољуб Петровић, окружни шумар, Алексинац. Рудолф Пилепић, индустиријалац, Загреб. Инж. Петар Рор, вл. шумарник, Пашице. Инг. Анте Ружић, шумарски савјетник, Љубљана. Инж. Миодраг Стаменковић, начелник Мин. шума и руда, Београд. Инж. Илија Слијепчевић, шумарски надсавјетник, Загреб. Инж. Ристо Стојановић, шумарски савјетник, Завидовићи. Инж. Антон Шивић, шум. надсавјетник, Љубљана.

Чланови надзорног одбора :

Инж. Милан Бабић, шум. надинжињер, Хан-Кумпанија. Проф. др. Андреја Петрачић, свеуч. професор, Загреб. Инж. Јосип Рустич, шеф дир. шума Љубљана. Јован Симоновић, начелник Мин. шума и руда, Београд.

Замјеници:

Инж. А н д р и ј а П е р у ш и ћ, шеф им. опћине, Огулин. Зденко Вилдер, шеф рачуноводства код дирекција шума, Загреб.

* * *

Од чланова главне управе иступају на скупштини у Сарајеву:

По чл. 17. иступају сви они чланови главне управе, који нису требали лањске године иступити и то:

Предсједник: Милан Турковић.

Подпредсједник: Инж. Јосип Ленарчић,

Тајник: Инж. Жарко Милетић.

Благајник: Инж. Иван Чеовић.

Одборници: Милош Нешковић, Инж. Илија Слијепчевић.
Др. Стјепан Ландикушић, Милан Кнежевић, Инж. Милан Мариновић,

По чл. 16. правила изабрани одборници ове године иступају:

Инж. Вилим Чмелик, Др. Ђуро Ненадић, Инж. Цвјетко Божић,
Инж. Јосип Гринвалд и Инж. Петар Рор.

Захвалили су се:

Др. Александер Угреновић, на части одборничкој и Инж. Милан Мариновић на дужности пословног тајника.

По чл. 28. бира се надзорни одбор (4 члана и 2 замјеника).

Надаље се имаду попунити мјеста предсједника:

II. одсјека рада (на мјесто † инж. Ст. Петровића.)

III. " " { " " инж. Јосипа Рустие.)

VII. " " { " " Др. А. Угреновића.)

Промјене у особама одборника, које бира подружина Љубљана, саопћит ће ова на главној скупштини по чл. 16. правила.

Izvještaj o radu u godini 1923./24.

SLAVNA GLAVNA SKUPŠTINO!

Potpisanom upravnom odboru J. Š. U. čast je predložiti izvještaj o radu u godini 1923./24.

Rad našeg Udruženja u prošloj godini bitno se razlikuje od rada u prijašnjim godinama. Dok je prva godina društvenog našeg života bila posvećena unutarnjoj organizaciji udruženja, druga je godina obilježena savjetodavnim radom kod stvaranja našeg unificiranog zakonodavstva. Smatruјući, da je izjednačenje i donos valjanih zakona za cijelu državu preduvjet svakog dalnjeg poslovanja, J. Š. U. je uložilo sve sile, da se što prije provede to izjednačenje. Rezultat toga posla očituje se u zakonskim osnovama, sastavljenim po traženju Ministarstva šuma i rudnika, naročito osnova Zakona o šumama, Zakona o otkupu servituta u Bosni i Zakona za omedašivanje šuma u Srbiji.

Tiime je svršena prva i najprešnija, a ujedno i najvažnija etapa u našem šum. zakonodavstvu, pa je sasvim razumljivo nastala kratka stanka u tom pogledu, jer se u prošloj godini rad na tom polju ograničio samo na davanje mišljenja za dvije zakonske osnove, izradene u resoru drugih Ministarstva, a to je: *Zakonska osnova o neposrednim porezima i Osnova kaznenog zakona*. Te su nam dvije dužnosti ostale od prošlogodišnje Glavne skupštine i mi smo prvi riješili po svojem znanju i savjesti, a za drugu je izrađen referat za glavnu skupštinu.

No samom izradbiom spomenutih zakonskih osnova nismo smatrali svoj rad završenim, već smo nastojali, da se naši predlozi i uvaže. To je nastojanje imalo samo dijelomičnih uspjeha. Kod izrade najvažnije osnove Zakona o šumama u Ministarstvu šuma i ruda uzeta je doduše za bazu naša osnova i u glavnom su usvojeni predlozi, ali ni ta, kao ni ostale napred pomenute osnove, nisu došle do pretresa u Zakonodavnom tijelu.

Uzrok se ima tražiti u još nesređenim unutrašnjim prilikama. Šta više, nije izvršen ni čl. 44. Ustava, po kojem se imade donijeti Zakon o sastavu i nadležnosti Privrednog Savjeta, koji bi bez sumnje barem donekle paralizovao bezplodnu partijsku borbu te uplivisao na Zakonodavno tijelo, da narodu doneše barem najnužnije socijalne i privredne zakone, među koje se svakako ubrajaju i šumarski zakoni.

Stojeći na stanovištu, da je zdrava privredna politika najbolje i najjače sredstvo za jačanje našeg narodnog jedinstva, a da je u današnjim prilikama preduvjet za razvitak valjane privredne politike osnutak Privrednog Savjeta, pridružili smo se akciji Privrednih korporacija u Zagrebu, koja je taj zahtjev stavila na prvo mjesto.

Smatrali smo svojom patriotskom dužnošću, da sve svoje sile koncentrišemo u ovom radu oko stvaranja preduvjeta za razvitak našeg šumarstva uvjereni, da će nadležni faktori, cijeneći taj rad, tim predanje i savjesnije riješiti staleška pitanja, koja se tiču velike većine naših članova. Tu smo se na žalost prevarili. Kod riješavanja činovničkog pitanja ne samo da se nije tražila naša saradnja, već su i iz vlastite inicijative predloženi naši predlozi ostali neuvaženi. No dok je donos Zakona o činovnicima proizveo jednako nezadovoljstvo u činovničkim redovima, dotele je Uredba o razvrstanju drž. činovnika i službenika pogodila naročito našu struku. Zvanja i položaji, koji faktično postoje u šumarstvu, nisu uopće spomenuti, a navode se tek neki novi nazivi, koji još nisu provedeni. Jedna od najvažnijih privrednih grana —šumarska — pripuštena je samo do 3 grupe I. kat., što je težak udarac za akademski kvalifikovane šum. stručnjake.

Naravna posljedica te krajne Uredbe bilo je razvrstanje po toj Uredbi, koje je izazvalo još veće nezadovoljstvo u svim redovima šum. činovnika i ostalih službenika. Ustanovljeno je, da se tim razvrstanjem išlo još ispod same Uredbe, te je šum. stališ degradovan po prečno za 2—3 grupe prema ostalim stališima sistem kvalifikacijom.

Smatrajući, da je činovništvo osnov državne administracije, i da samo zadovoljstvo i svjesno činovništvo može uspješno učvrstiti i ojačati temelje države, smatrali smo svetom dužnošću našeg Udruženja, da na svoj ovogodišnji program stavi kao prvu točku: stališko pitanje. Velik dio ovogodišnjeg rada u udruženju i na odborskim sjednicama ispunjen je raspravama o promjeni Uredbe i o razvrstanju te su sastavljeni predlozi o obliku Uredbe. Kasnije, kada je ova donešena u sasvim drugom obliku, tražena je njezina izmjena. Isto tako prikupljeni su podaci o razvrstanju iz svih krajeva te je izrađena opširna predstavka, u kojoj se je tražio ispravak učinjene nepravde i poništenje razvrstavanja. Predstavke su predane po naročitoj deputaciji Drž. Savjetu, Minist. Šuma i Ruda, Predsjedništvu Narodne Skupštine i Predsjedništvu Ministarskog Savieta.

Da naša akcija u staleškim pitanjima bude što uspješnija, pristupilo je J. Š. U. Savezu Drž. činovnika i službenika i Savezu fakultetskih obrazovanih činovnika, koji su savezi usvojili i pomogli naše zahtjeve, koji su prema tome sada ne samo zahtjevi našeg šum. udruženja i našeg stališa, već ujedno i zahtjevi svih činovnika ove države.

Nadamo se, da će ova akcija imati uspjeha. Pitanje razvrstavanja stavljen je u ruke najvišeg drž. sudišta, koje će ga riješavati po pravdi i zakonu, a pitanje o promjeni Uredbe stoji pred Narodnom Skupštinom, gdje će naš uspjeh ovisiti o načinu, na koji će ne samo šumari, već i svi ostali drž. činovnici znati uvjeriti nadležnu sekciju i Zakonodavno tijelo o učinjenoj nepravdi.

Prema tome postoji u ovom pitanju još daljnja akcija u zajednici s ostalim drž. činovnicima dok se stvar ne privede svom pravednom rješenju. Mi smo u tom pogledu učinili sve, što je stajalo u našoj moći.

U staleškom pogledu spominjemo dalnje akcije, koje smo poduzimali za obezbijedenje čitavog stališa kao i pojedinih članova udruženja. U više mahova zahtjevali smo, da se deputati drveta i zemljista sačuvaju i održe u dosadanjoj mjeri, jer su oni bitni i sastavni dio šum. službe. Zauzimali smo se i nadalje za pojedine činovnike, koji su tražili zagovor udruženja, radi nepravdi, što su im učinjene kod njihovih nadleštava, a udruženje je posređovalo s uspjehom u više navrata. da se smjeste i obezbijede pojedinci, koji su bili pogodeni redukcijom. Nadalje smo predložili Ministarstvu, da se firme na našem teritoriju prisile, da u šum. poslovima namještaju naše državljane šum. stručnjake; nadalje, da se kod namještanja uopće uzima u obzir u prvom redu na nacionalni element.

Uz ovaj rad na staleškom pitanju, a izvršujući zaključak glavne skupštine u Ljubljani glavna uprava je proučila pitanje i koristavanja i unovčenja naših šuma, naročito pak pitanje unovčenja dvaju većih kompleksa bosanskih šuma putem dugotrajnih ugovora.

Odbor stručnjaka iz Bosne izradio je niz referata, koji su služili podlegom za raspravu toga pitanja na odborskoj sjednici u Skoplju. Proučivši sve referate i uvaživši sve okolnosti glavna uprava je ostala i ovog puta kod načela, koje je već došlo do izražaja na skupštinama u Beogradu i Ljubljani, a po kojem J. Š. U. ustaje načelno protiv dalmajih sklapanja ovakovih ugovora, gdje se eksplatacija posvema prepusta kupcima sjećina. U donešenoj rezoluciji (vidi Šum. list str. 593./23.) postavlja se kao cilj budućeg gospodarenja viševolucioni stepen u iskorištanju šuma t. j. eksplatacija u vlastitoj režiji, kod koje sve poslove u šumi svršava šumar, a izradeni materijal predaje na dalju preradu šum. industriji dot. na daljnju preprodaju šum. trgovini.

Ovo je stanovište glavnoj upravi diktirao vitalni interes opstanka i budući razvoj našeg šumarsztva. Dugotrajni ugovori, ukoliko nisu posvema eliminirani iz šumarske privrede naprednih država, mogu se ograničiti još samo na neotvorene prašume udaljenih predjela, gdje su na dnevnom redu velike sjeće s umjetnim pomladivanjem. U naprednom inozemstvu došlo se davno već do osvjeđenja, da ondje, gdje se ugoj šuma osniva na naravnom pomladivanju, nema više mjesta većim prodajama na panju. Eksplatacija je usko vezana uz pomladivanje šuma, pa ni najstroži propisi ugovora nisu u stanju onako zaštiti uzgajne interese, kako ih može zaštititi šumar, koji provodeći razne stupnjeve eksplatacije već i — pomlađuje šumu.

Te jasne zasade šum. nauke i prakse samo su u našim nesređenim ekonomskim prilikama mogle izazvati polemiku u stručnim listovima, koja je znala često preći uobičajene granice stručnosti. Mismatramo pitanje eksplatacije jednim od najvažnijih pitanja naše šumarske politike, koje ne smije sici s dnevnogareda naših stručnih zborova sve do tle, dok način dalnjeg iskorištanja šuma ne bude sveden u gra-

nice, koje će u buduće garantovati potrajnost gospodarenja u tim šumama.

Naše šume čeka vrlo težak zadatak ispunjujući višestruku ulogu i zadovoljujući naročito tri faktora: 1) sveukupno žiteljstvo ogrevom i građom; 2) podmirujući potrebe obrta; i 3) alimentirajući šumsku industriju. Ne smijemo dozvoliti, da u šumom bogatoj zemlji, kao što je naša, trpi oskudicu na drvetu bilo koji od nabrojenih faktora, ali ne smijemo ni to trpjeti, da se potrebe bilo kojeg od ovih triju konzumenata podmiruju na način, koji bi ugrozio i sam opstanak šuma.

Broj šum. industrijskih preduzeća, naročito pilana, poslije rata je naglo porasao, i u nekim je krajevima postigao maksimum, dočim instalacija za izradbu gotovih proizvoda imamo razmjerno vrlo malo. Daljnje širenje bilo bi poželjno više u kvalitativnom pogledu i u tehničkom usavršivanju, nego li u pogledu kvantitativnom. Tako nisu rijetki krajevi, gdje u mješovitim šumama postoje velika ind. postrojenja samo za bolju i vredniju vrst drveta, uslijed čega se šume postepeno pretvaraju u manje vrijedne sastojine, drugdje opet vrlo velik procenat otpadaka drveta ostaje u šumi samo zato, jer nema nikakovih instalacija za preradu toga materijala.

Dok se na mnogo mesta ovako rasipa drvo, vidimo s dana u dan još veće rasipanje u seljačkom kućanstvu (otvorena ognjišta, građenje kuća, nuzgrednih prostorija, plotova i t. d. iz drveta), uništavanje šuma putem požara i paše; vidimo krčenje šuma na ogromnim površinama; propadanje njihovo uslijed gusjenica, medljike i drugih štetnika, tako, da nam se i nehotice namiče pitanje: imademo li mi doista toliko šuma, da možemo iskorištavanje njihovo nastaviti u započetom tempu? Stoeći na stanovištu, da je J. Š. U. po svojoj tradiciji prvo pozvano da upozori nadležne fakture na potrebiti oprez, poduzimali smo više koraka u tom pogledu. Poznato, je da ni danas nemamo statističkih podataka, koji bi nam dali točan uvid i pouzdanu sliku o stanju naših šuma. Zato smo opetovano skretali pažnju Ministarstva Šuma i Rudnika, da je ustanovljenje statističkog odsjeka neodgodiva potreba te smo između ostalog upozorili i na zaključke bratislavskog međunarodnog kongresa u tom pogledu, gdje naša država uopće nije ni bila zastupana.

Naši koraci ostali su i ovaj put bez uspjeha. Neki mali uspjeh postignut je tek u tome, što je u Almanahu SHS. za 1923., nastojanjem nekolicine članova udruženja, dat letimični prvi prikaz i statistika naših šuma. Posebni otisak toga dijela pod naslovom »Šumarstvo naše države« dijeli Ministarstvo Šuma i Rudnika predstavnicima inozemstva u našoj državi iz čega zaključujemo, da ono nema do danas autentičnijih podataka, a u toj knjizi navedeni podaci ne daju baš odviše ružičastu sliku naših šuma i njihovog iskorištavanja.

Prema tome je samo nužna konzekvencija opreza naše stanovište, da se kod sklapanja onih iznimnih novih eksploatacijskih ugovora posveti sva pažnja pitanju, — jesu li naše šume u stanju trajno podmirivati zahtjeve, što se na njih stav-

ljaju od gornja tri faktora, da ne bi u protivnom slučaju došli do neugodnih i opasnih iznenadenja.

To je bilo vrlo potrebno i s razloga, što se danas stavljuju veliki zahtjevi na šume sa strane Ministarstva Financija. Poznato je iz historije, da su nakon velikih ratova uvijek šume i drž. domene bile prve na udarcu, te su padale žrtvom moloha drž. finansija. Nije dakle čudo, ako se ta historija i kod nas opetuje.

No u tom momentu sukobljuje se šumar-idealista sa šumarom-patriotom i nacionalnim ekonomom. Trebalo je dakle tražiti načina, da se država u njenim potrebljama izade u susret do skrajnih granica, a da se pri tome ne žrtvuje potrajinost gospodarenja na štetu kasnijih generacija. Trebalo je tražiti povećanje prihoda iz drž. šuma ne bacanjem velikih masa drveta na drvno tržiste, već dižući kvalitativno način iskorištanja.

Spoj tih momenata, izmirenje oprečnih interesa vidjeli smo u režijskom načinu poslovanja, kod kojeg bi državi uz ostale prednosti ostala još i ona poduzetnička dobit, što je danas pobiru razni prekupci, koji se utiskuju između vlasnika šume i industrijalaca. Kod toga smo vodenji uvjerenjem, da je za općenitost manja šteta, ako se tom prilikom oštete interesi nekolicine ovakovih prekupaca, nego li da stradaju šume na štetu cijelih generacija.

Ovo, teoretski posve opravdano stanovište, spotaklo se u praksi na kamen ukočene drž. administracije, koja je naročito u šumarstvu opterećena zastarjelim uredbama, propisima i organizacijom. Forsirati režiju u ovakovim prilikama značilo bi osuditi je u naprijed na neuspjeh. Zato smo u svojim rezolucijama i predlozima naglašivali, da je conditio sine qua non t. j. bitni preduvjet režijskoga poslovanja: reforma u administrativnom i finansijskom pogledu.

Do danas nije ništa učinjeno u tom pogledu sa strane Ministarstva šuma, a s druge je strane forsiran režijski rad te nije nikakvo čudo, da se je materijalni uspjeh lomio o čvrste zidine ukočenog propisa o drž. računovodstvu (čl. 91!).

Reorganizacija drž. šum. uprave ne smije se ničaska dalje odlagati, ako ne ćemo, da se kroz to odugovlačenje sasvim ukoči cijeli mehanizam ovoga administrativnog aparata.

Tom prilikom ne možemo propustiti napomenu, da se nestašica personala osjeća na svim linijama. Nisu riječke uprave sa 70—100.000 ha. a na čelu mnogih sreskih referata stoji još osobje bez kvalifikacije, koje je stanje nedavno obavljena redukcija još i pogoršala. Pomoći će se jedino na taj način, ako se u Minist. šuma zavede šum. politika, koja će privlačiti stručnjake u drž. službu namjesto dosadašnje, radi koje dnevno ostavljaju službu najbolje sile i ako se što izdašnije materijalno podupre studij šumarstva na oba fakulteta, da se osjetljive praznine u šumarskoj struci što prije popune.

Novo polje rada, kojemu je pristupilo Udruženje tijekom prošle godine jest organizacija pučkih predavanja iz šumarstva.

U modernoj šumarskoj politici sve se više naglašuje okolnost, da su mjesto šum. policijskih mjera mnogo efikasnije šum. političke, kod kojih država podstrekavanjem i podučavanjem postiže veći cilj od primudnih mjera i kažnjava. To vrijedi naročito za šumarstvo, gdje se više štete pravi iz neznanja, nego li iz zle volje i obijesti.

Glavna je uprava već i prošlih godina raspravljala o tom pitanju, izrađivane su i predstavke, ali ovaj put se je moglo prijeći i na djelo. Inicijativom Hrv. slav. gospodarskog društva u Zagrebu održano je u vezi s gospodarskim tečajevima više predavanja u Hrvatskoj i Slavoniji a isto tako organizovala je i ljubljanska podružina nekoliko predavanja u Sloveniji. Predavanja je na zamolbu našeg udruženja preporučilo Ministarstvo šuma i rudnika dozvolivši, da ta predavanja održe šumarski činovnici uz ostala službena putovanja, a oni su to učinili bez zahtjeva na materijalnu odštetu, na čemu im i ovom prilikom srdačna hvala.

Pitanje pučke prosvjete držimo tako važnim, da smo stavili u dužnost prosvjetnom odsjeku rada, neka prigodom glavne skupštine detaljno raspravi ovo pitanje, tako, da bi se već ove jeseni moglo pristupiti predavanjima po cijeloj državi sa što većim uspjehom.

Savezno s time izvješćujemo o društvenom rasadniku, osnovanom i uzdržavanom po fondu za rasadnike i prinosima okolnih veleposjednika u Slivnici kod Maribora. Rasadnik ima 8540 m², od čega odbivši staze i jarke, ostaje 5425 m² čistoga prostora za sijanje. Tu je 1922. zasijano 4 kg. smrekovog sjemenja, a 1923. godine već 15 kg. smreke 5 kg. bora, 5 kg. glatkog bora, (P. Strobos) 6 kg. ariša, i 70 kg. kestena. Sjetva je dobro uspjela, a iz 1922. godine bit će na proljeće već oko 120.000 kom. biljki za prodaju. Rasadnikom upravlja s velikim uspjehom kolega gosp. ing. Urbas, šum. savjetnik u Mariboru, a pomaže mu okr. gozdar g. Antonac.

Znaјući, kako se svakog proleća javlja nestaćica na valjanim sadnicama, naročito kod privatnih posjednika, s veseljem podvlačimo ovaj uspjeh s nadom, da će od toga šumarstva imati velikih koristi, a društvo će si osigurati stalni prihod, te neće biti više upućeno na potpore i milostinju. Bilo bi dobro, da se ovaj fond poveća, te se osnuje što više ovakovih rasadnika.

Radi zaštite interesa naših članova pripadnika šum. trgovine i industrije posređovali smo u više navrata. Spominjemo samo važnije slučajeve. Tako smo na pritužbu malih proizvoda, na Janjsku glavnu skupštinu — da im tt. Eisler i Ortlieb u Zavidoviću ne daje mogućnosti izvoza njihovih produkata, monopoliju tam. željeznicu, — obratili se predstavkom na Ministarstvo Šuma i ono je izaslalo naročitu komisiju radi regulisanja toga pitanja.

Povodom oduzimanja dozvole za gradnju koturača iz kompetencije šum. oblasti obratili smo se na Ministarstvo šuma, koje se zauzelo, da se stvar riješi povoljno po šum. interesu. Nadalje smo dali svoje mišljenje u pogledu organizacije škola za pilanske tehničare i u pitanju carina na željezničke pragove.

Sa zagrebačkom burzom bili smo preko svojih delegata u vezi radi izrade jedinstvenih uzanca za šum. trgovinu. Do sada je izrađena osnova uzanca za hrastovinu i bukovinu.

Šum. industrija i trgovina stajala je prošle godine u znaku krize, koja je imala više žrtava, a ima svoj glavni uzrok u općoj krizi, koja je već prije zahvatila susjedne države te je sada i k nama prešla. Naročiti povod krizi dala je nestašica novca i kredita, uzrokovana djelomice deflacijskom politikom Ministra finansacija, — koji je na taj način prilično stabilizovao našu novčanicu — a djelomice i naglim kvantitativnim porastom naše industrije.

Stojeći i nadalje na dosadašnjem stanovištu integralnih interesa cjelokupne šum. privrede, naglašujemo ponovno, da je u toj teškoj situaciji potrebna što uža suradnja između pojedinih faktora šum. privrede t. j. produkcije, industrije i trgovine. Veliki posjed a u prvom redu država, trebala bi olačati krizu preuzimanjem izgradnje šum. prometnih sredstava, olakšavajući uvjete plaćanja za prodane proekte, te preuzimajući na sebe veći dio produkcijonih troškova t. j. rušenje i izvoz.

Između odsjeka rada ističemo naročito rad novoosnovane lovne sekcije. Ova je upravila okružnice po cijeloj državi radi pribiranja podataka o stanju lova i dobila dosta materijala, koji će doći na pretres prigodom glavne skupštine. Sa zadovoljstvom ističemo, da je uporedo s lovskim pokretom u Udrženju nastao pokret i među akademskom mladim. Osnovan je ove godine lovački klub, koji je dizao smisao i ljubav svojih članova za lov, pa je opravdana nuda da će mladi šumari brzo vratiti vodstvo u lovskim pitanjima u ruke šumara, kako je to bilo od starine, a stanje divljači vratiti će se brzo na predračnu visinu.

Uz centralu razvila je lijep rad i Podružina Udrženja u Ljubljani i istupajući u svakoj zgodi radi zaštite integralnih interesa šum. privrede.

Nadalje spominjemo, da je J. Š. U. podržavalo srdačne veze sa srednjim udruženjima. Na prvom mjestu spominjemo vezu s bratskim U. J. Č. L. u Pragu, koje je udruženje kanilo ove godine prirediti svestravni kongres, koji je medutim radi tehničkih zapreka odgoden. Zato smo zaključili, da što više učvrstimo veze s bratskim čehoslov. šum. udruženjem te s njime u vezi utremo put slavenskoj šum. zajednici.

Udruženje je bilo zastupano na internac. drvarskom kongresu u Bratislavi, kao i na skupštini Lige zemalja sredozemnoga mora, u koje je Društvo pristupilo naše Udruženje kao član utemeljač.

Od domaćih društava s kojima, smo bili u vezi dot. prisustvovali skupštinsama spominjemo Hrv.-slav. gospodarsko društvo u Zagrebu, Društvo gosp. i šum. činovnika i podčinovnika u Osijeku; Lovačko udruženje u Ljubljani; Savez. šum. podčinovnika u Vinkovcima i Udruženju Jugosl. inžinjera i arhitekata.

Od rada na unut. organizaciji udruženja spominjemo, da je sastavljen i upotpunjen inventar, da je uređena knjižnica i složeno novo kazalo po strukama, koje se tiska kao prilog šum. lista. Knjižica je upotpunjena sa 40 novih djela, a kompletirani su i svi časopisi, što je sve stajalo mnogo truda i žrtava.

Konačno bilježimo jedan prilično znatan materijalni uspjeh i to u pogledu stanabine Šum. Doma. Nakon dugotrajnih pregovora uspjelo je konačno postići sporazum s Prosvjetnim Odsjekom u Zagrebu radi povišice sa 14.000 din. na 150.000 din. godišnje. Stvar se sada nalazi na rješenju kod Ministarstva Prosvjete, koje jamačno ne će biti protivno ovom sporazumu, jer je svota budžetom osigurana. Time bi bila osigurana budućnost i miran razvoj te nezavisnost ovog udruženja. Prvi izdatak iz povišene stanabine namijenjen je popravku zgrade Šum. doma.

U literarnom pogledu ograničio se je ovogodišnji rad na izdavanje Šum. lista. Štampanje je prenešeno u Zagreb pod povoljnijim uvjetima od prošlih godina. Broj saradnika je ove godine znatno porasao, a porasla je i naklada, koja je odmjerena u većem objemu obzirom na stalnu porast članova kao i na veliki broj šum. posjednika i šum. industrijskih poduzeća, koja još nisu pretplaćeni na list. Uslijed slabe agitacije članova udruženja te indiferentnosti tih poduzeća ostao je dio povećane naklade neraspšačan. Ove godine uvedena je novost: tiskanje omota kao i resumé važnijih članaka na stranom jeziku. Od toga imamo višestruku korist: više stranih stručnih listova dalo je svoj list u zamjenu, a mnogi strani listovi donose sadržaj pa i nekoje članke iz našeg lista, što je vrlo dobra reklama za naš list i struku.

U pogledu članstva dogodile su se tijekom godine ove promjene:

Umrlo je 9 redovnih članova, istupilo od svih vrsta članstva 22.

Na novo pristupili:

3 dobrotvora, 2 utemeljača, 70 redovnih članova i 33 pomagača i podupiratelja te sada ima:

6 dobrotvora, 120 utemeljača, 945 redovnih, 90 pomagača i 28 podupiratelja. Ukupno 1189 članova. Broj preplatnika je stalan: koliko novih pridolazi, toliko ih od prilike i otkazuje.

Ove godine održala je glavna uprava 5 sjednica (1. u Ljubljani, 2. u Skoplju, 3. u Zagrebu, 4 u Našicama, 5. u Vinkovcima, a 6. se održaje prigodom glav. skupštine u Sarajevu). Održavanje tih sjednica omogućio je fond za propagandu, koji je izdržavan dobrotvornim doprinosima, sabranim agilnošću nekolicine članova. Nastojali smo, da nakon obavljenog posla napravimo i nekoliko naučnih izleta u okolne šume te upoznamo tamošnji način gospodarenja, što nam je ne samo obogatilo stručno znanje, već i olakšalo prosudivanje i rješavanje pitanja, koja su bila na dnevnom redu.

Održanjem sjednice u Skoplju izvršen je akt pijeteta prema krajevima »mile starine«, koji su sveti svakom Slavenu i u kojima su nakon prodora solunskog fronta ponajprije zasjali traci slobode i narodnog ujedinjenja. Diveći se ljepoti ovih krajeva s bujnom vegetacijom i još neiskorištenim prirodnim snagama, osjećali smo veliko pouzdanje u sretnu budućnost naše lijepe i velike domovine, i učvrstili vjeru, da će doći vrijeme, kada će se na krilima privrede organizacije i napretka probuditи uspavane energije, kada će nestati sadanjih sitnih trzavica i nesporazu-

maka, te uslijed prirođene radinosti i sposobnosti našeg naroda zavladati blagostanje i zadovoljstvo od vrhova strmog Triglava pa sve tamo do ljepe Šare i historičnog Kajmakčalama.

Time smo u glavnim potezima prikazali naš prošlogodišnji rad, pa molimo slavnu Glavnu skupštinu, da nam izvoli dati razrešnicu.

Predsjednik u. z.:
Miloš Ćirković v. r.

Tajnik:
Ing. Milan Marinović v. r.

Raspored

glavne skupštine J. Š. U., koja će se održati u Sarajevu
od 23.—26. augusta 1924.

U subotu 23. augusta 1924.

Doček članova J. Š. U. kod redovnih vozova u 7 sati 40 časova, 11 sati 10 časova, 12 sati 25 časova, 12 sati 40 časova, 13 sati, 18 sati 30 časova, 20 sati 03 časa, 22 sata 20 časova i odašiljanje u odredene stanove. U 2 sata poslije podne sjednica glavne uprave, nadzornog odbora i odsjeka rada u direkciji šuma. U 20 sati prijateljski sastanak u ljetnoj bašti »Poznić« na obali Miljacke, a u nepovoljnem vremenu u podrumu »Napredak«.

U nedelju 24. augusta 1924.

U 9 sati svečano otvorenie III. glavne skupštine u velikoj dvorani gradske vijećnice (Beledije).

U 16 sati sastanak u vestibulu gradske vijećnice. Članovi J. Š. U. nastavljaju sjednicu. U isto vrijeme sakupit će se dame, te će pod vodstvom sarajevskih dama razgledati grad (Baščaršija, Bendbaša, Kafana Bujrum, Ilijadža, Vrelo Bosne). U 21 sati zajednička večera. (Lokal označit će se kasnije).

U ponedeljak 25. augusta 1924.

U 9 sati nastavak glavne skupštine (dot. sjednica pojedinih odsjeka).

U 16 sati nastavak skupštine, ako ne bude dokončana prije podne.

U 16 sati sastanak dama u vestibulu gradske vijećnice, a odakle polazak na razgledanje znamenitosti grada (tvornica ēilima, beza, zemaljski muzej, zavod za umjetne zanate).

U 20 sati 30 časaka svečana predstava ili koncerat u Narodnom Pozorištu, poslije predstave sastanak u »Pozorišnoj bašti«.

U utorak 26. augusta 1924.

Izlet na »Vrh Prače«. U 6 sati 30 časova sastanak na glavnom košuljoru. U 7 sati odlazak redovitim vozom iz Sarajeva u Sjetlinu, kamo se stiže u 9 sati i 15 časova. Prelaz u voz šumske željeznice preduzeća G. Feltrinelli i vožnja na lice mjesta na »Vrh Prače«. (1 sat pješačenja).

U 12 sati Predavanje o ribarstvu drži g. kr. šumar. savjetnik Milan Drnić.

U 13 sati Ručak u šumi.

U 16 sati 30 časova odlazak iz »Vrh Prače« na stanicu Sjetlina.

U 17 sati 42 časa Povratak redovitim vozom u Sarajevo, kamo se stiže u 20 sati 03 časa.

Izlet nije naporan, a nije potrebna šumska oprema, preporuča se i za dame.

U 21 sat prijateljski sastanak i oproštaj u »Mostarskoj bašti« (u slučaju ružnog vremena u lokaluu).

PRIPOMENA.

Posjetiocima kongresa preporučuju se ova svratišta:

H o t e l i: »Europa«, »Central«, »Pešta«.

P o d r u m i: »Napredak«, Pozorišni.

G r a d a n s k a s v r a t i š t a: Perišić, Bristol, Frankini, Legat, Šlezinger.

G o s p o d a č l a n o v i, koji će biti ukonačeni u hotelima, imadu platiti ukonačenje sami, a priredivački odbor naknadit će, ako to žele, ove izdatke djelomično, ukoliko to budu dozvoljavala srestva za doček.

Skupni stanovi, neće se plaćati.

Stanovi u hotelima rezervirani su za dane 23, 24. i 25. augusta 1924., a za dan 26. VIII. i dalje imade svaki gost po želji narediti.

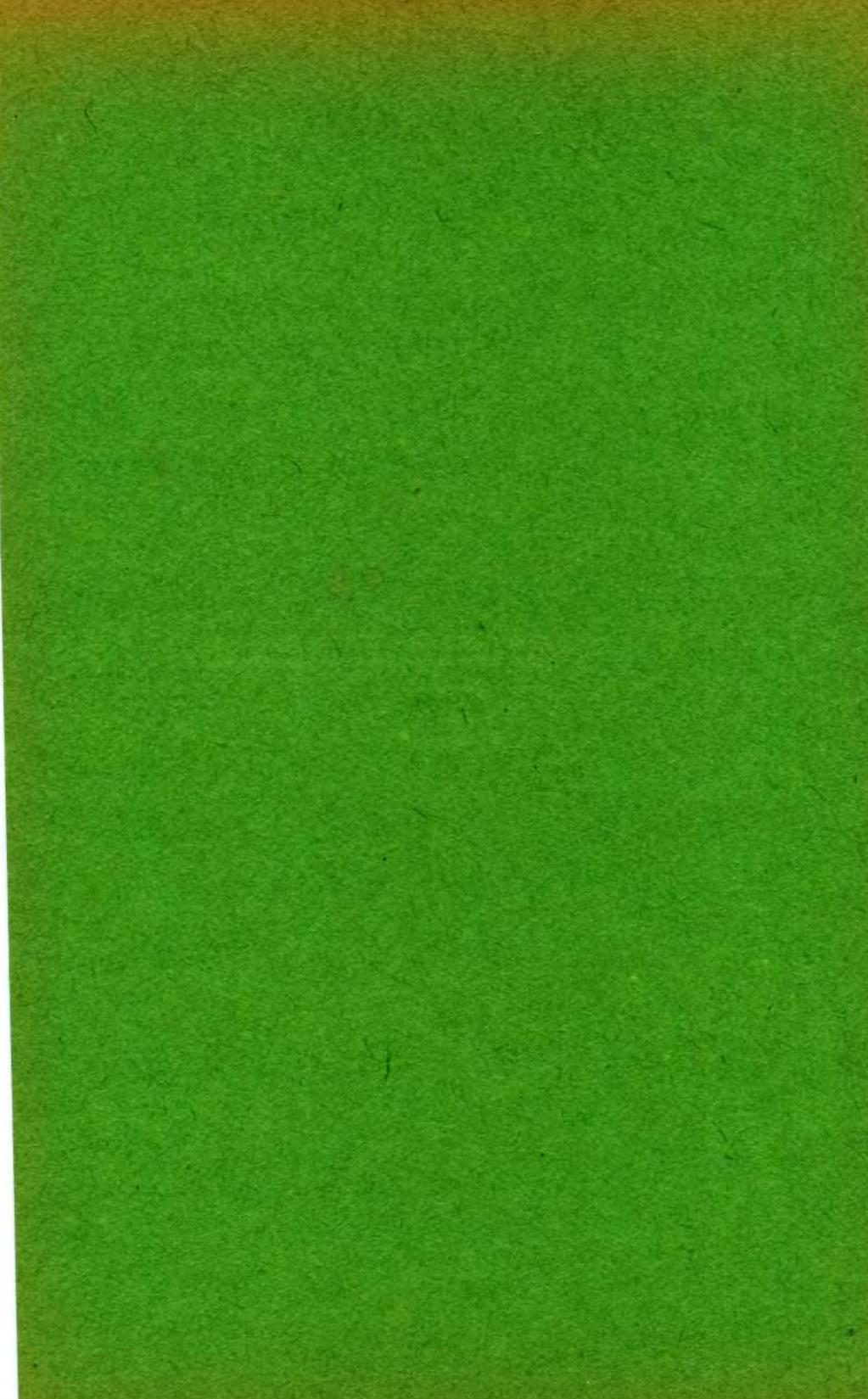
*

Udruženje je zatražilo popust na željeznicama i parobrodima. Visina popusta objavit će se u »Narodnoj Šumi« i u dnevnim listovima.

Upozorju se ona gg. članovi, koji se kane vratiti preko Dubrovnika—Sušaka, da to jave najkasnije **do 10. augusta direkciji šuma u Sarajevu.**

Ona gg. članovi, koji žele putovati u Sarajevo preko Prijedora—Jaica, šumskom željeznicom Š. I. P. D. D., neka se isto tako **prijave do 10. augusta kod direkcije šuma u Sarajevu.**

Svaki učesnik skupštine dobit će **legitimaciju, koja će važiti za popust na željeznici.** Tko je ne dobije, neka za vremena reklamira.

Tisak Grafičkog odjela Jug. Nov. d. d.